

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

«Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα τον 21^ο αιώνα:

Φαινομενολογία και αντιμετώπιση»

**" Crimes against property in Greece in the 21st century: Phenomenology and
tackling "**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΝΝΑ ΜΠΟΥΤΣΗ

ΑΘΗΝΑ 2026

Τριμελής Επιτροπή

Βασιλική Βλάχου, Αναπληρώτρια καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπουσα)

Χριστίνα Ζαραφωνίτου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Νικόλαος Δημητράτος, Πρώην καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου

Copyright © Χριστίνα Άννα Μπούτση, 2026

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής, θα ήθελα πρωτίστως να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κα. Βασιλική Βλάχου, για την καθοδήγηση και τις παρατηρήσεις της κατά τη διάρκεια της εκπόνησής της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα άλλα δύο μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής, την κα. Χριστίνα Ζαραφονίτου για τις χρήσιμες υποδείξεις και τη συμβολή της στη διαμόρφωση και βελτίωση της εργασίας, καθώς και τον κ. Νικόλαο Δημητράτο για τη συμμετοχή του στην αξιολόγηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά την οικογένειά μου για τη στήριξη και την κατανόηση που έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	3
Ακρωνύμια-Συντομογραφίες.....	12
Περίληψη.....	14
Abstract.....	15
Εισαγωγή.....	16
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.....	17
Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική οριοθέτηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	17
1.1 Η έννοια της ιδιοκτησίας στον Ποινικό Κώδικα.....	17
1.2 Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας στον Ποινικό Κώδικα.....	18
1.2.1 Κλοπή.....	18
1.2.2 Διακεκριμένη κλοπή.....	18
1.2.3 Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου.....	19
1.2.4 Υπεξαίρεση.....	19
1.2.5 Κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας.....	19
1.2.6 Φθορά ξένης ιδιοκτησίας.....	20
1.2.7 Φθορά ψηφιακών δεδομένων.....	20
1.2.8 Διακεκριμένες περιπτώσεις στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης.....	20
1.2.9 Ληστεία.....	20
Κεφάλαιο 2: Φαινομενολογία των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας: Ποσοτικές διαστάσεις και ποιοτικά χαρακτηριστικά.....	21
2.1 Ποσοτικές διαστάσεις εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	22
2.1.1 Στατιστικά δεδομένα εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	23
2.1.2 Στατιστικά δεδομένα κλοπών με διαρρήξεις και κλοπών τροχοφόρων.....	31
2.1.3 Στατιστικά δεδομένα ληστειών.....	42
2.2 Ποιοτικά χαρακτηριστικά εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	53
2.2.1 Γενικά ποιοτικά χαρακτηριστικά εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	53

2.2.2 Κλοπή με διάρρηξη και οι υποκατηγορίες της.....	54
2.2.2.1 Η εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στις κλοπές με διάρρηξεις και κλοπές τροχοφόρων.....	55
2.2.3 Ληστείες.....	58
2.2.3.1 Η εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στις ληστείες.....	59
Κεφάλαιο 3: Ερμηνεία δεδομένων και θεωρητική προσέγγιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.....	61
3.1 Εγκληματολογικές θεωρίες και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.....	62
3.1.1 Η θεωρία της ανομίας του Durkheim.....	63
3.1.2 Η θεωρία της ανομίας και της πίεσης του Merton.....	64
3.1.3 Η θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων.....	65
3.1.4 Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής.....	66
3.2 Συσχέτιση φαινομενολογικών χαρακτηριστικών και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών υπό το πρίσμα εγκληματολογικών θεωριών.....	67
3.2.1 Ερμηνεία φαινομενολογικών χαρακτηριστικών και εγκληματολογικές θεωρίες.....	67
3.2.2 Οικονομική κρίση και εγκληματολογικές θεωρίες.....	71
3.2.3 Πανδημική κρίση και εγκληματολογικές θεωρίες.....	74
Κεφάλαιο 4: Αντεγκληματική πολιτική και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.....	78
4.1 Η διαχρονική ποινική αντιμετώπιση των κλοπών και ληστειών (2000-2025).....	78
4.1.1 Απλή κλοπή.....	79
4.1.2 Διακεκριμένη κλοπή.....	80
4.1.3 Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου.....	81
4.1.4 Κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας.....	82
4.1.5 Ληστεία.....	82

4.1.6 Η ποινική αντιμετώπιση των κλοπών και ληστειών: Καταδικασθέντες και ποινές (2006-2010).....	84
4.2 Η σημασία της πρόληψης στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.....	87
4.2.1 Πρακτικές κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης στην Ελλάδα....	88
4.2.1.1 Πρακτικές κοινωνικής πρόληψης.....	88
4.2.1.2 Πρακτικές περιστασιακής πρόληψης.....	92
4.2.2 Προτάσεις αντιμετώπισης εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας- κριτική προσέγγιση.....	96
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ.....	96
Κεφάλαιο 1: Παρουσίαση έρευνας.....	96
1.1 Εισαγωγή.....	97
1.2 Μεθοδολογία.....	97
Κεφάλαιο 2: Διακεκριμένες κλοπές και ληστείες: Εμπειρική διερεύνηση ποιοτικών χαρακτηριστικών και ποινικής μεταχείρισης.....	98
2.1 Ανάλυση αποφάσεων για το έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής.....	98
2.1.1 Είδος αδικήματος και χαρακτηριστικά δραστών.....	98
2.1.2 Τρόπος και τόπος τέλεσης.....	101
2.1.3 Αντικείμενα κλοπής.....	102
2.1.4 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2016.....	104
2.1.5 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020.....	106
2.2 Ανάλυση αποφάσεων για το έγκλημα της ληστείας	108
2.2.1 Είδος αδικήματος και χαρακτηριστικά δραστών.....	109
2.2.2 Τρόπος και τόπος τέλεσης	110

2.2.3 Αντικείμενα ληστείας.....	112
2.2.4 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2010.....	113
2.2.5 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020.....	115
2.3 Συμπεράσματα.....	118
Επίλογος.....	120
Βιβλιογραφία.....	121

Πίνακες

Πίνακας 2.1.1: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.....	24
Πίνακας 2.1.2: Θεωρούμενοι δράστες εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά εθνικότητα.....	26
Πίνακας 2.1.3: Θεωρούμενοι δράστες αδικημάτων, συλληφθέντες ή μη κατά φύλο.....	27
Πίνακας 2.1.4: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών.....	28
Πίνακας 2.1.5: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών.....	29
Πίνακας 2.1.6: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά γενική αστυνομική διεύθυνση.....	30
Πίνακας 2.1.7: Κλοπές με διαρρήξεις.....	32
Πίνακας 2.1.8: Κατηγορίες κλοπών με διαρρήξεις.....	34
Πίνακας 2.1.9: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις γνωστών κατά εθνικότητα.....	35
Πίνακας 2.1.10: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις συλληφθέντες ή μη κατά φύλο.....	37
Πίνακας 2.1.11: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις.....	38
Πίνακας 2.1.12: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις.....	39
Πίνακας 2.1.13: Κλοπές με διαρρήξεις και κλοπές τροχοφόρων ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.....	40
Πίνακας 2.1.14: Ληστείες.....	42
Πίνακας 2.1.15: Ληστείες σε τράπεζες.....	44
Πίνακας 2.1.16: Κατηγορίες ληστειών.....	45
Πίνακας 2.1.17: Ληστείες με αρπαγή και άλλη ληστεία.....	46
Πίνακας 2.1.18: Θεωρούμενοι δράστες ληστειών γνωστών κατά εθνικότητα.....	47
Πίνακας 2.1.19: Θεωρούμενοι δράστες ληστειών, συλληφθέντες και μη κατά φύλο.....	48

Πίνακας 2.1.20: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των λησπειών.....	49
Πίνακας 2.1.21: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των λησπειών.....	50
Πίνακας 2.1.22: Ληστείες ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.....	51
Πίνακας 4.1.6: Καταδικασθέντες για αδικήματα κλοπών και είδος κύριων επιβληθεισών ποινών (2006-2010).....	85
Πίνακας 4.1.7: Καταδικασθέντες για αδικήματα λησπειών και είδος κύριων επιβληθεισών ποινών (2006-2010).....	86
Πίνακας 2.1.1: Είδος αδικήματος και στοιχεία δραστών για διακεκριμένες κλοπές (2008-2016 & 2020).....	99
Πίνακας 2.1.2: Τρόπος και τόπος τέλεσης για διακεκριμένες κλοπές (2008-2016 & 2020).....	101
Πίνακας 2.1.3: Κλοπιμαία αντικείμενα.....	103
Πίνακας 2.1.4: Ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2016.....	104
Πίνακας 2.1.5: Ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων ΑΠ 2020.....	106
Πίνακας 2.2.1: Είδος αδικήματος και στοιχεία δραστών για ληστείες (2008-2016 & 2020).....	109
Πίνακας 2.2.2: Τρόπος και τόπος τέλεσης λησπειών (2008-2016 & 2020).....	111
Πίνακας 2.2.3: Αντικείμενα ληστείας.....	112
Πίνακας 2.2.4: Ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2010.....	113
Πίνακας 2.2.5: Ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020.....	115

Γραφήματα

Γράφημα 2.1.1: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.....	25
Γράφημα 2.1.2: Θεωρούμενοι δράστες εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά εθνικότητα.....	26
Γράφημα 2.1.3: Θεωρούμενοι δράστες αδικημάτων, συλληφθέντες ή μη κατά φύλο.....	27
Γράφημα 2.1.4: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών.....	28
Γράφημα 2.1.5: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών.....	30
Γράφημα 2.1.6: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.....	31
Γράφημα 2.1.7: Κλοπές με διαρρήξεις.....	34
Γράφημα 2.1.8: Κατηγορίες κλοπών με διαρρήξεις.....	35
Γράφημα 2.1.9: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις γνωστών κατά εθνικότητα.....	36
Γράφημα 2.1.10: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις συλληφθέντες ή μη κατά φύλο.....	37
Γράφημα 2.1.11: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις.....	38
Γράφημα 2.1.12: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις.....	39
Γράφημα 2.1.13: Κλοπές με διαρρήξεις και κλοπές τροχοφόρων ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.....	41
Γράφημα 2.1.14: Ληστείες.....	43
Γράφημα 2.1.15: Ληστείες σε τράπεζες.....	44
Γράφημα 2.1.16: Κατηγορίες ληστειών.....	45
Γράφημα 2.1.17: Κατηγορίες ληστειών.....	46
Γράφημα 2.1.18: Θεωρούμενοι δράστες ληστειών γνωστών κατά εθνικότητα.....	48
Γράφημα 2.1.19: Θεωρούμενοι δράστες ληστειών, συλληφθέντες και μη κατά φύλο.....	49
Γράφημα 2.1.20: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των ληστειών.....	50

Γράφημα 2.1.21: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των λησθειών.....	51
Γράφημα 2.1.22: Ληστείες ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.....	52

Ακρωνύμια – Συντομογραφίες

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	Α.Ε.Π
Άρειος Πάγος	Α.Π
Βλέπε	βλ.
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	Δ.Ε.Η
Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία	Δ.Ο.Υ
Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης	ΔΥΠΑ
Ελληνική Αστυνομία	ΕΛ.ΑΣ.
Ελληνικά Ταχυδρομεία	Ε.Λ.Τ.Α.
Ελληνική Στατιστική Αρχή	ΕΛΣΤΑΤ
Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών	Ε.Σ.Σ.Δ
Ηλεκτρονικός Υπολογιστής	Η/Υ
Ιδιωτικής Χρήσης	Ι.Χ.
Ιδιωτικής Χρήσης Φορτηγό	ΙΧΦ
Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων	Κ.Α.Π.Η.
Και λοιπά	κ.λπ.
Νόμος	Ν.
Νέος Ποινικός Κώδικας	ΝΠΚ
Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου	ΟΠΑΠ
Όπου παραπάνω	ό.π.
Παράγραφος	παρ.
Ποινικός Κώδικας	Π.Κ
Παραδείγματος χάριν	π.χ.
Σελίδα	σ.
Σελίδες	σσ.
Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας	ΤοΣΠΕ

Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως	ΦΕΚ
Closed Circuit Television	CCTV
Compact Disc	CD
Crime Prevention Through Enviromental Design	CPTED
Global Positioning System	GPS
Page	p.
Pages	pp.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα τον 21^ο αιώνα, αναδεικνύοντας τη φαινομενολογία τους και την αντιμετώπισή τους. Σκοπός της μελέτης είναι η αποτύπωση της εξέλιξης αυτών των εγκλημάτων κατά την περίοδο 2000-2024, μέσα από ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, αξιοποιώντας τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στις κλοπές με διαρρήξεις και στις ληστείες. Η ανάλυση ερμηνεύεται υπό το πρίσμα βασικών εγκληματολογικών θεωριών και συνδέεται με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της εξεταζόμενης περιόδου, όπως η οικονομική και η πανδημική κρίση. Παράλληλα, εξετάζεται η ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων αυτών, μέσω του νομοθετικού πλαισίου, με παρουσίαση δεδομένων της δικαστικής στατιστικής για την περίοδο 2006-2010 από την ΕΛΣΤΑΤ, καταδεικνύοντας την εφαρμογή ποινών στην πράξη, καθώς και τη σημασία της πρόληψης μέσα από πρακτικές κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης που έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα.

Το ερευνητικό μέρος της εργασίας βασίζεται σε ποιοτική ανάλυση δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου για διακεκριμένες κλοπές (2008-2016 & 2020) και ληστείες (2008-2010 & 2020). Η ανάλυση διερευνά τα διαθέσιμα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων αυτών, όπως έχουν αποτυπωθεί στις δικαστικές αποφάσεις, και τυχόν διαφοροποιήσεις στην ποινική μεταχείριση των δραστών. Από τα ευρήματα προκύπτει ότι δεν υπήρξαν ουσιώδεις διαφοροποιήσεις ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων και των δραστών μεταξύ των εξεταζόμενων περιόδων και συμφωνούν με τη φαινομενολογία που παρουσιάστηκε στο θεωρητικό μέρος. Αντιθέτως, η ποινική μεταχείριση διαφοροποιείται και προσαρμόζεται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο χωρίς να αλλάζει η ουσία της πράξης. Τέλος, η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία συνδυαστικών μέτρων πρόληψης και καταστολής για την ουσιαστική αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.

Λέξεις κλειδιά: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, φαινομενολογία, κλοπές με διάρρηξη, ληστείες, Άρειος Πάγος, ποινική μεταχείριση, πρόληψη

Abstract

This study investigates property crime in Greece during the 21st century, with particular emphasis on its phenomenology and the way it is addressed. The aim of the research is to capture the evolution of these crimes between 2000 and 2024, using both quantitative and qualitative data, and relying on official statistics from Hellenic Police, with a specific focus on burglaries and robberies. The analysis is interpreted through the lens of key criminological theories and is contextualized within the social and economic conditions of the period, including the economic and pandemic crises. Furthermore, the study investigates the criminal justice response to these offenses through changes in the legislative framework, with the presentation of official judicial statistics for the period 2006-2010 from ELSTAT, illustrating the application of sentences in practice, as well as the importance of prevention through social and situational prevention practices implemented in Greece.

The empirical component of study is based on a qualitative analysis of Supreme Court decisions regarding aggravated burglaries (2008-2016 & 2020) and robberies (2008-2010 & 2020). The research examines both the available qualitative characteristics of these crimes, as reflected in the court decisions, and potential variations in the penal treatment of offenders. The findings indicate that the core qualitative characteristics of the crimes and the offenders did not show significant differences between the periods under study and correspond with the phenomenological patterns presented in the theoretical part. In contrast, the penal treatment of offenders varies and adjust to the current legislative framework, without altering the essence of the act. Overall, the study emphasizes the importance of combining preventive and enforcement measures for the effective management of property crimes.

Keywords: Property crimes, phenomenology, thefts, robberies, Supreme Court, penal treatment, crime prevention.

Εισαγωγή

Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αποτελούν μια συχνή μορφή εγκληματικότητας, καθώς τα ποσοστά των διαπραχθέντων εγκλημάτων αφορούν το 40-50%¹ της συνολικής εγκληματικότητας της χώρας μας, γεγονός που τα καθιστά αντικείμενο συνεχούς ενδιαφέροντος και μελέτης στη σύγχρονη κοινωνία, όπου το έγκλημα μεταβάλλεται διαρκώς. Ο 21ος αιώνας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονες κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές, όπως την οικονομική και την υγειονομική κρίση, οι οποίες επηρέασαν το κοινωνικό περιβάλλον και συνεπώς τις συνθήκες εκδήλωσης της εγκληματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας συνδέονται με τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες και με ευκαιρίες τέλεσης τους.

Η παρούσα εργασία δεν περιορίζεται μόνο στις ποσοτικές διαστάσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, αλλά επιδιώκεται και η κατανόηση των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα της φαινομενολογίας τους. Η ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων παρέχει στοιχεία αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των θεωρούμενων δραστών, το φύλο, την εθνικότητα, την ηλικία, τις περιοχές δράσης, εστιάζοντας πιο αναλυτικά στα εγκλήματα των κλοπών με διαρρήξεις και στις ληστείες.

Παράλληλα, η αντιμετώπισή τους αποτελεί βασικό άξονα της αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς πρόκειται για μορφές εγκληματικότητας που έχουν συχνή παρουσία στην κοινωνία και η αντιμετώπισή τους δεν θα πρέπει μόνο να περιορίζεται αποκλειστικά στη θέσπιση και στην εξέλιξη των ποινικών διατάξεων, αλλά να εστιάζει και στη σημασία της πρόληψης ως αναπόσπαστο μέρος της ποινικής καταστολής. Τέλος, μέσω της ποιοτικής ανάλυσης των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, καταγράφονται τα διαθέσιμα ποιοτικά χαρακτηριστικά των μελετηθέντων εγκλημάτων, καθώς και η διαφοροποίηση της ποινικής μεταχείρισης των δραστών, υπό το πρίσμα της αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου.

¹Τσίγκανου Ι., Το εγκληματικό φαινόμενο στην Ελλάδα σήμερα, δεδομένα και αναγνώσεις, Παπαζήση, Αθήνα, 2016, σ. 203.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική οριοθέτηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

1.1 Η έννοια της ιδιοκτησίας στον ποινικό κώδικα

Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αναφέρονται στο 23^ο κεφάλαιο, στα εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών του Ποινικού Κώδικα, διαχωρίζοντάς τα σε δύο κεφάλαια από τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.² Πριν γίνει αναφορά στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας θα προσδιοριστεί η έννοια της ιδιοκτησίας. Στον ελληνικό ποινικό κώδικα η ιδιοκτησία ως έννομο αγαθό διαχωρίζεται από την περιουσία. Με βάση το ποινικό δίκαιο είναι το υλικό αντικείμενο της κυριότητας το πράγμα, δηλαδή που ανήκει σε κάποιο πρόσωπο κατά τους ορισμούς του νόμου. Ο όρος «ιδιοκτησία» είναι το πράγμα που ανήκει σε αυτόν, που σύμφωνα με το δίκαιο πρέπει να ανήκει³.

Η προσβολή της ιδιοκτησίας μπορεί να επιτευχθεί με δύο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι να προσβληθεί το πραγματικό στοιχείο του εννόμου αγαθού, δηλαδή το πράγμα καθαυτό και ο άλλος το δεοντολογικό του στοιχείο, δηλαδή την ιδιότητα του να ανήκει κατά το νόμο το πράγμα σε συγκεκριμένο πρόσωπο. Ο πρώτος τρόπος είναι η φθορά της ιδιοκτησίας, ενώ ο δεύτερος είναι η αφαίρεση της που μπορεί να γίνει, είτε με αφαίρεση του πράγματος από την κατοχή του άλλου (π.χ. κλοπή, ληστεία που θα γίνει αναλυτική αναφορά κατωτέρω), είτε με τη μετατροπή της κατοχής του ξένου πράγματος σε ιδιοποίησή του (π.χ. υπεξαίρεση)⁴. Στην κατηγορία των εγκλημάτων φθοράς της ιδιοκτησίας υπάγεται το έγκλημα της φθοράς της ξένης ιδιοκτησίας, ενώ στην κατηγορία των εγκλημάτων αφαίρεσης της ιδιοκτησίας, ανήκουν η κλοπή, η κλοπή της χρήσης του μεταφορικού μέσου, η ληστεία και η υπεξαίρεση⁵.

² Κοτσαλής Λ., Ποινικός κώδικας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2025, σ. 247.

³ Μανωλεδάκης Ι., Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, Σάκκουλα, Αθήνα, 2001, σσ. 12-15.

⁴ Το ίδιο σ. 19.

⁵ Κοτσαλής ό.π., σ. 25.

1.2 Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας στον ποινικό κώδικα

Όπως έγινε αναφορά ανωτέρω, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αναφέρονται στο 23^ο κεφάλαιο, στα εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών του Ποινικού Κώδικα. Με βάση τον Ποινικό Κώδικα του 2025, αυτά είναι η κλοπή (άρθρο 372), η διακεκριμένη κλοπή (άρθρο 374), η αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου (άρθρο 374^A), η υπεξαίρεση (άρθρο 375), η κλοπή και η υπεξαίρεση μικρής αξίας (άρθρο 377), η φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 378), η φθορά ψηφιακών δεδομένων (άρθρο 379), οι διακεκριμένες περιπτώσεις στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 379^A) και η ληστεία (άρθρο 380). Στο άρθρο 381 του ΠΚ αναφέρονται οι γενικές διατάξεις, εστιάζοντας στην ποινική αντιμετώπιση.

Πιο αναλυτικά:

1.2.1 Κλοπή: «Η κλοπή αναφέρεται στο άρθρο 372 του ΠΚ και αφορά την αφαίρεση ξένου (ολικά ή εν μέρει) κινητού πράγματος από την κατοχή άλλου με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση του. Σύμφωνα με τον ΠΚ κινητό πράγμα θεωρείται η ηλεκτρική ενέργεια και κάθε άλλης μορφής ενέργειας»⁶. Η κλοπή είναι πλημμέλημα. Απαιτείται δόλος, πρόθεση με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση του πράγματος, παρόλο που δεν αναφέρεται ρητά στον ΠΚ. Ο δράστης δηλαδή πρέπει να γνωρίζει ότι αφαιρεί ξένο κινητό πράγμα από την κατοχή του άλλου προσώπου και να θέλει να το αφαιρέσει. Τυπικά το έγκλημα τελειώνει από τη στιγμή που ο δράστης αφαιρεί το ξένο κινητό πράγμα, αν μετά γίνει ιδιοποίηση αυτού από το δράστη ή και άλλον παράνομα, τότε το έγκλημα έχει περατωθεί όχι μόνο τυπικά, αλλά και ουσιαστικά⁷. Η περίπτωση της ποινικής δίωξης στη βασική μορφή της κλοπής γίνεται αυτεπάγγελα⁸.

1.2.2 Διακεκριμένη κλοπή: «Η διακεκριμένη κλοπή αναφέρεται στο άρθρο 374 του ΠΚ και αφορά τις πράξεις εκείνες, όπου κάποιος αφαιρεί από τόπο προορισμένο για θρησκευτική λατρεία, πράγμα αφιερωμένο σε αυτή καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας, πράγμα επιστημονικής ή καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας που βρίσκεται σε συλλογή εκτεθειμένη σε κοινή θέα ή σε δημόσιο οίκημα ή σε άλλο δημόσιο τόπο, πράγμα προορισμένο από τη θέση του ή την κατασκευή του για την εξυπηρέτηση της λειτουργίας ή την ασφάλεια της συγκοινωνίας

⁶ Κοτσαλής ό.π., σ. 247.

⁷ Μανωλεδάκης ό.π., σ. 72.

⁸ Το ίδιο, σ. 84.

μέσω σταθερή τροχιάς, πλοίων ή αεροσκαφών, πράγμα που αποτελεί τμήμα εξοπλισμού δικτύου μεταφοράς ή διανομής ηλεκτρικής ενέργειας ή δικτύου αποχέτευσης ομβρίων και ακαθάρτων υδάτων. Η συνολική αξία των αφαιρεθέντων αντικειμένων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ και μπορεί να τελεστεί από δύο ή περισσότερους που έχουν οργανωθεί με σκοπό την τέλεση κλοπών ή και από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές κατ' επάγγελμα. Ακόμη, η διακεκριμένη κλοπή μπορεί να στραφεί άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά τα 20 έτη»⁹.

1.2.3 Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου: «Η αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου αναφέρεται στο άρθρο 374^A του ΠΚ και αφορά τη χρήση ξένου μηχανοκίνητου μεταφορικού μέσου χωρίς τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη ή του κατόχου του»¹⁰.

1.2.4 Υπεξαίρεση: «Η υπεξαίρεση αναφέρεται στο άρθρο 375 του ΠΚ και αφορά την παράνομη ιδιοποίηση ξένου (ολικά ή εν μέρει) κινητού πράγματος που περιήλθε στην κατοχή κάποιου με οποιονδήποτε τρόπο. Μπορεί να πρόκειται για αντικείμενο που του έχουν εμπιστευτεί λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητας του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας. Η υπεξαίρεση επίσης, μπορεί να στραφεί άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά τα 20 έτη. Με το ξένο πράγμα εξομοιώνεται και: α) το τίμημα που έλαβε ο υπαίτιος για κινητό πράγμα που του είχαν εμπιστευθεί για να το πουλήσει, καθώς και το β) κινητό πράγμα που απέκτησε ο υπαίτιος με χρήματα ή με άλλο πράγμα που του είχαν εμπιστευθεί για να το αγοράσει ή να ανταλλάξει αντίστοιχα το πράγμα που απέκτησε».¹¹

1.2.5 Κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας: «Η κλοπή και η υπεξαίρεση μικρής αξίας αναφέρεται στο άρθρο 377 του ΠΚ και αφορά τα εγκλήματα των άρθρων 372 και 375 παρ. 1, τα οποία μπορεί να έχουν ως αντικείμενο, πράγμα μικρής αξίας. Αν όμως η πράξη τελέστηκε από ανάγκη για άμεση χρήση ή ανάλωση του αντικειμένου της κλοπής ή υπεξαίρεσης, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει την πράξη ατιμώρητη. Το πρώτο

⁹ Κοτσαλής Λ., Ποινικός κώδικας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2025, σ. 248.

¹⁰ Το ίδιο, σ. 249.

¹¹ Κοτσαλής ό.π., σσ. 249-250.

εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση κλοπής ή υπεξαίρεσης που έχει ως αντικείμενο υλικό μέσο πληρωμής πλην των μετρητών».¹²

1.2.6 Φθορά ξένης ιδιοκτησίας: «Η φθορά ξένης ιδιοκτησίας αναφέρεται στο άρθρο 378 του ΠΚ και αφορά την καταστροφή ή τη βλάβη ξένου (ολικό ή εν μέρει) πράγματος ή με άλλον τρόπο καθιστά ανέφικτη τη χρήση του. Το πράγμα μπορεί να είναι μικρής αξίας ή η ζημιά που θα προκληθεί να είναι ελαφρά ή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή να είναι τοποθετημένο σε δημόσιο χώρο ή η πράξη να έγινε χωρίς να προκληθεί από τον παθόντα. Ακόμη, το πράγμα μπορεί να χρησιμεύει για κοινό όφελος ή καλλιτεχνικό ή ιστορικό μνημείο ή η φθορά να γίνει με φωτιά ή με εκρηκτικές ύλες».¹³

1.2.7 Φθορά ψηφιακών δεδομένων: «Η φθορά ψηφιακών δεδομένων αναφέρεται στο άρθρο 379 του ΠΚ και αφορά τη διαγραφή, τη καταστροφή, την αλλοίωση ή την απόκρυψη ψηφιακών δεδομένων ενός συστήματος πληροφοριών, καθιστώντας ανέφικτη τη χρήση τους ή με οποιονδήποτε τρόπο, αποκλείοντας την πρόσβαση στα δεδομένα αυτά. Επίσης, η ζημιά που θα προκληθεί μπορεί να είναι ελαφρά».¹⁴

1.2.8 Διακεκριμένες περιπτώσεις στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης: «Οι διακεκριμένες περιπτώσεις στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης αναφέρονται στο άρθρο 379^A του ΠΚ και περιλαμβάνουν τα πλημμελήματα της παρ. 1 του άρθρου 372 και του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 375 που αφορούν σε υλικά μέσα πληρωμής πλην των μετρητών, καθώς και των παρ.1 και 2 του άρθρου 379, όταν τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης».¹⁵

1.2.9 Ληστεία: «Η ληστεία αναφέρεται στο άρθρο 380 του ΠΚ και αφορά τη σωματική βία εναντίον προσώπου ή τις απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής, αφαιρώντας από άλλον ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα ή εξαναγκάζοντας το να το παραδώσει για να το ιδιοποιηθεί κάποιος παράνομα. Υπάρχει περίπτωση από αυτή την πράξη να επέλθει ο θάνατος κάποιου προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή η πράξη να εκτελεστεί με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου».¹⁶

Βασικό στοιχείο της ληστείας είναι η βία, η οποία συνοδεύει την αφαίρεση της

¹² Το ίδιο, σ. 250.

¹³ Κοτσαλής ό.π., σ. 250.

¹⁴ Το ίδιο, σ. 251.

¹⁵ Κοτσαλής ό.π., σ. 253.

¹⁶ Το ίδιο, σ. 253.

ιδιοκτησίας, επομένως πρόκειται για ένα σύνθετο έγκλημα¹⁷, καθώς αποτελείται από δύο ξεχωριστά και αυτοτελή εγκλήματα, την κλοπή (άρθρο 372) και την βία (άρθρο 333)¹⁸. Στην περίπτωση της ληστείας, η άσκηση της βίας είναι στιγμιαία για να κρατηθεί το θύμα ακίνητο και να υποστεί την αφαίρεση της ιδιοκτησίας¹⁹. Η υποκειμενική υπόσταση της ληστείας εμπεριέχει δόλο και σκοπό, δηλαδή σε πρώτο βαθμό υπάρχει η θέληση να τελεστεί η βία και η αφαίρεση της ιδιοκτησίας και σε δεύτερο βαθμό η ιδιοποίηση του ξένου πράγματος από τον δράστη με τη χρήση της βίας.

Κεφάλαιο 2: Φαινομενολογία των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας: Ποσοτικές διαστάσεις και ποιοτικά χαρακτηριστικά

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστούν οι ποσοτικές διαστάσεις και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα τον 21^ο αιώνα για τα έτη 2000 έως 2024. Η παρουσίαση περιλαμβάνει στατιστικά δεδομένα της Ελληνικής Αστυνομίας, τα οποία αναδεικνύουν, αφενός την εξέλιξη αυτών των εγκλημάτων στη σύγχρονη Ελλάδα και αφετέρου τα χαρακτηριστικά των εγκλημάτων και των θεωρούμενων δραστών τους.

Ωστόσο, δεδομένου ότι τα ποσοτικά δεδομένα που θα παρουσιαστούν παρακάτω προέρχονται από την αστυνομική στατιστική, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι περιορισμοί που σχετίζονται με τον «σκοτεινό αριθμό» της εγκληματικότητας. Ο όρος αυτός αναφέρεται στη διαφορά μεταξύ της εμφανιζόμενης και της πραγματικής (αφανούς) εγκληματικότητας και επηρεάζεται από το είδος του εγκλήματος, τη σοβαρότητα, την προθυμία των πολιτών να καταγγείλουν τα περιστατικά στις αρχές, τη δραστηριότητα της αστυνομίας σε κάθε περιοχή, αλλά και τον τρόπο καταγραφής των εγκλημάτων. Έτσι, τα δεδομένα που προκύπτουν αντιμετωπίζονται ως ενδεικτικές τάσεις της εγκληματικότητας. Όμως, επειδή στην Ελλάδα απουσιάζουν οι έρευνες θυματοποίησης που θα μπορούσαν να παρέχουν δεδομένα σε σταθερή χρονολογική βάση, τα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας αποτελούν τη βασική πηγή καταγραφής των εγκλημάτων στον χρόνο. Παράλληλα, παρέχουν τη δυνατότητα

¹⁷ Μανωλεδάκης Ι., *Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας*, Σάκκουλα, Αθήνα, 2001, σ. 167.

¹⁸ Το ίδιο, σ. 169.

¹⁹ Μανωλεδάκης ό.π., σ. 171.

σύγκρισης των δεδομένων και εξέλιξης της εγκληματικότητας θεωρούμενα, αντιπροσωπευτικότερα έναντι της δικαστικής²⁰. Τα στατιστικά στοιχεία που θα παρουσιαστούν παρακάτω και προκύπτουν μέσα από τις στατιστικές επετηρίδες της Ελληνικής Αστυνομίας παρέχουν στατιστικά δεδομένα για τα έτη 1991-2024 για όλα τα ποινικά αδικήματα μεταξύ αυτών και των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.

Ωστόσο, στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν αναλυτικά, όσα στατιστικά στοιχεία έχουν δημοσιευθεί από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. κατά την περίοδο 2000-2024, για το σύνολο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, των κλοπών με διάρρηξεις και των ληστειών αναφορικά με την τέλεση τους, την εθνικότητα των θεωρούμενων δραστών, το φύλο, την ηλικία, τα αφαιρεθέντα αντικείμενα κλοπών και ληστειών, καθώς και των περιοχών τέλεσης τους ανά γενική αστυνομική διεύθυνση, παρέχοντας μια σφαιρική εικόνα.

2.1 Ποσοτικές διαστάσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

Στην παρούσα ενότητα μέσω των στατιστικών δεδομένων αναδεικνύεται η εξέλιξη των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας στο πέρασμα του χρόνου, αποτυπώνοντας τις περιοχές και τις χρονικές περιόδους, στις οποίες καταγράφονται τα περισσότερα περιστατικά. Θα παρουσιαστούν τα αριθμητικά δεδομένα των εγκλημάτων αυτών, προκειμένου να αναδειχθεί, τόσο η εξέλιξη τους σε επίπεδο επικράτειας, όσο και ανά γενική αστυνομική διεύθυνση. Παράλληλα, θα αποτυπωθούν η εθνικότητα, το φύλο και η ηλικιακή κατανομή των θεωρούμενων δραστών. Για την καλύτερη αποτύπωση των ποσοτικών δεδομένων των εγκλημάτων αυτών, τα στατιστικά δεδομένα έχουν προκύψει από τους πίνακες των στατιστικών επετηρίδων της ΕΛ.ΑΣ. και από την άθροιση επιμέρους κατηγοριών εγκλημάτων (π.χ. κλοπή με διάρρηξη, ληστεία, κλοπή τροχοφόρων), προκειμένου να κατασκευαστεί ένας συνολικός πίνακας σχετικά με το σύνολο των εγκλημάτων αυτών που τελέστηκαν. Επίσης, θα παρουσιαστούν πιο

²⁰ Χαλκιά Α., Αντεγκληματική πολιτική και συμμετοχή των πολιτών, στο Ζαραφονίτου (επιμ.), Εγκληματολογικές μελέτες, Τεύχος 4, Διώνικος, Αθήνα, 3/7/2017, σσ. 59-60, διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/452/Criminological_studies_Vol_4.pdf

αναλυτικά ορισμένα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ξεχωριστά σε κάθε περίπτωση και εφόσον υπάρχουν διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία για κάποια ορισμένα έτη.

2.1.1 Στατιστικά δεδομένα εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 2.1.1 και στο γράφημα²¹ παρατηρείται μια ανοδική αύξηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας στο διάστημα 2000-2024, με μικρές αυξομειώσεις. Πιο συγκεκριμένα από το 2000 μέχρι και το 2004 δεν καταγράφονται μεγάλες μεταβολές μεταξύ των ετών αυτών. Αντιθέτως, από το 2005 έως και το 2019 παρατηρείται άνοδος και σχετικά μεγάλη αύξηση των εγκλημάτων, που φαίνεται να σχετίζεται χρονικά με την έναρξη και την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας, στην οποία θα γίνει αναλυτική αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο που ακολουθεί. Παράγοντες, όπως ο δείκτης της ανεργίας ή της φτώχειας, η μείωση ή η ανισοκατανομή των εισοδημάτων, η σχετική κοινωνική αποστέρηση συνδέονται με την εγκληματικότητα και ειδικότερα με την αύξηση των αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας.²²

Πιο συγκεκριμένα η αύξηση των περιστατικών σημειώνεται από το 2006 και κορυφώνεται το 2011, έτος το οποίο εμφανίζει τον υψηλότερο αριθμό εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας συγκριτικά με προηγούμενα και επόμενα έτη. Από το 2012 έως και το 2014 παρατηρείται μείωση των καταγεγραμμένων περιστατικών, ενώ το διάστημα 2015 έως και 2019 διαπιστώνεται νέα αυξητική τάση, με μικρές αυξομειώσεις από έτος σε έτος. Κατά τα έτη 2020-2021 παρατηρείται μείωση, η οποία εκδηλώνεται σε μεγάλο βαθμό το έτος 2021, γεγονός που δύναται να σχετίζεται με τις συνθήκες της πανδημίας COVID-19²³ και τους περιορισμούς στις μετακινήσεις. Για τα

²¹ Τα στατιστικά στοιχεία προέρχονται από το άθροισμα των ποσοστών των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, όπως εμφανίζονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. των κατηγοριών «κλοπή», «κλοπή με αρπαγή», «κλοπή τροχοφόρων», «κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας», «ληστεία», «ληστεία με αρπαγή», «άλλη ληστεία» διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

²² Τσίγκανου Ι., Οικονομική κρίση και έγκλημα, στο Ζαραφονίτου Χ. (επιμ.), «Πόλη, εγκληματικότητα και ανασφάλεια στην εποχή της οικονομικής κρίσης (Πρακτικά Ημερίδας)», Διόνικος, Αθήνα, 2013, σ. 46.

²³ Hoeboer C. M., Kitselaar W. M., et al., The impact of COVID-19 on crime: a crime Systematic Review, American Journal of Criminal Justice, Vol. 49, Springer, 2024, p. 275, available at: <https://doi.org/10.1007/s12103-023-09746-4>

επόμενα τρία έτη σημειώνονται ήπιες αυξομειώσεις, όχι όμως με μεγάλη διαφορά.

Πίνακας 2.1.1: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας²⁴

Έτη	Τελέστηκαν
2000	66755
2001	66499
2002	68158
2003	70064
2004	62214
2005	63736
2006	72082
2007	83811
2008	94643
2009	104077
2010	124597
2011	135803
2012	125079
2013	108258
2014	97477
2015	104614
2016	105987
2017	114004
2018	102510
2019	107591
2020	91478
2021	88962
2022	104472
2023	102005
2024	93556

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

²⁴ Τα στοιχεία του 2009 είναι υπό επεξεργασία και ανάλυση. Για τα έτη 2020-2024 τα δεδομένα προέκυψαν από το άθροισμα των τελεσμένων κακουρηγμάτων και πλημμελημάτων, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η συνολική πορεία των αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας μέσα στο χρόνο είναι κατά βάση ανοδική με κάποιες αυξομειώσεις. Μόνο σε συγκεκριμένα έτη παρατηρείται μείωση αυτών, αλλά αργότερα έπεται η άνοδος τους, στο αρχικό μέγεθος ή και σε υψηλότερο. Υψηλά αριθμητικά δεδομένα καταγράφονται και στους ημεδαπούς δράστες των εγκλημάτων αυτών, όπως χαρακτηριστικά φαίνεται στον παρακάτω πίνακα συγκριτικά με τους αλλοδαπούς, ανά πενταετία. Το έτος 2000 οι ημεδαποί δράστες ήταν 6.658 και οι αλλοδαποί 3.288, το 2005 ήταν 6.872 οι ημεδαποί και 2.650 οι αλλοδαποί, το 2010 οι ημεδαποί ήταν 8.648 και 9.029 οι αλλοδαποί, το 2015 ήταν 12.770 και 4.778 αντίστοιχα, το 2020 ήταν 19.933 και 7691 και το 2024, 25.321 και 6.240 αντίστοιχα.

Επομένως, γίνεται εμφανές ότι οι δράστες είναι κυρίως Έλληνες στην πλειοψηφία τους και υπερτερούν με μεγάλη διαφορά σε συμμετοχή στη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας σε σχέση με τους αλλοδαπούς. Η συμμετοχή της μετανάστευσης στην εγκληματικότητα δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί και να τεκμηριωθεί με αξιοπιστία από τις διωκτικές αρχές λόγω του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας, αλλά με βάση τη στατιστική των διωκτικών αρχών έχει διαπιστωθεί, πως οι αλλοδαποί συμμετέχουν περισσότερο σε άλλου είδους αδικήματα σχετικά με τα υπομνήματα, την επαιτεία και την πλαστογραφία²⁵.

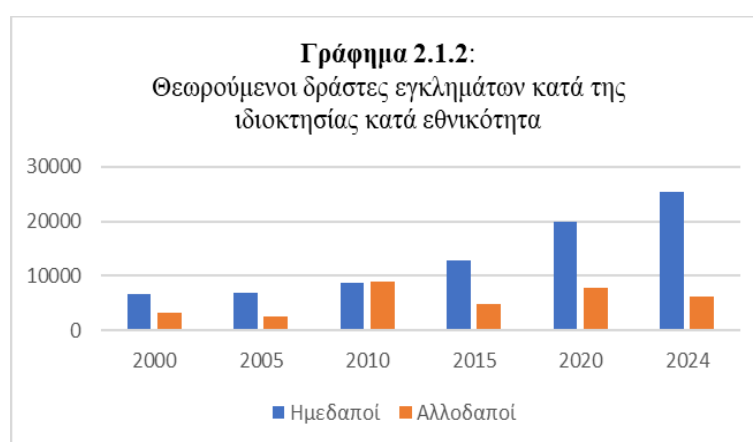
²⁵ Τσίγκανου Ι., Λαμπράκη Ι., κ.α., Μετανάστευση και εγκληματικότητα: Μύθοι και πραγματικότητα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα, 2010, σσ. 89-91.

Πίνακας 2.1.2: Θεωρούμενοι δράστες εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά εθνικότητα²⁶

Έτη	Ημεδαποί	Αλλοδαποί
2000	6658	3288
2005	6872	2650
2010	8648	9029
2015	12770	4778
2020	19933	7691
2024	25321	6240

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Από τα στατιστικά δεδομένα της ΕΛ.ΑΣ. υπάρχουν δημοσιευμένα αριθμητικά δεδομένα για το φύλο των θεωρούμενων δραστών για τα έτη 2020-2024. Όπως αποτυπώνονται στο κατωτέρω πίνακα 2.1.3 και στο γράφημα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των θεωρούμενων δραστών είναι, κυρίως άνδρες, ενώ σημειώνει ανοδική πορεία η συμμετοχή των γυναικών. Το έτος 2020 οι άνδρες ήταν 24.022 και οι γυναίκες 3.599, το 2021 ήταν 23.867 και 4.269 αντίστοιχα, το 2022 ήταν 27.653 και 4.569, το 2023 ήταν 25.775 και 5.197 και το 2024 αυξήθηκαν στους 26.559 άνδρες και 5.237 γυναίκες. Η συχνότητα και η επικράτηση των ανδρών ως δράστες στο εγκληματικό φαινόμενο είναι σύμφωνη με τις μετρήσεις της εγκληματικότητας σε παγκόσμιο

²⁶ Τα στατιστικά στοιχεία προκύπτουν από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2000-2015 έγινε άθροισμα των κατηγοριών «Κλοπές-διαρρήξεις», «Κλοπές τροχοφόρων», «Ληστείες», όπως εμφανίζονται στις στατιστικές επετηρίδες, διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

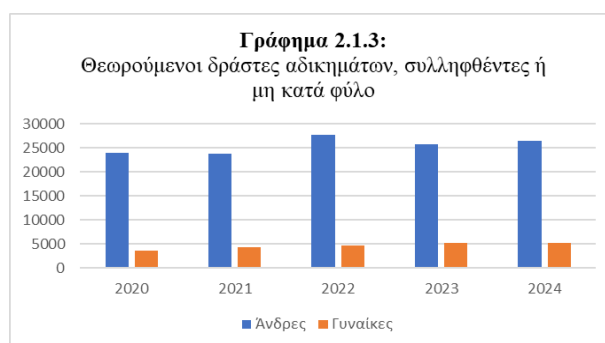
επίπεδο, καθώς οι γυναίκες δράστες αντιπροσωπεύουν το 10-15% της συνολικής εγκληματικότητας.²⁷

Πίνακας 2.1.3: Θεωρούμενοι δράστες αδικημάτων, συλληφθέντες ή μη κατά φύλο²⁸

Έτη	Άνδρες	Γυναίκες
2020	24022	3599
2021	23867	4269
2022	27653	4569
2023	25775	5197
2024	26559	5237

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-petirides/>

Συνεπώς, η εγκληματική δραστηριότητα κατά της ιδιοκτησίας δεν είναι ανδροκρατούμενο φαινόμενο, διότι συμμετέχουν και οι γυναίκες, διαφοροποιώντας τες όμως, ως προς στο μέγεθος της συμμετοχής, αλλά δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια διάκριση ανάμεσα στο φύλο, καθώς και τα δύο φύλα δραστηριοποιούνται εξίσου. Επίσης, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., στη διάπραξη των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας συμμετέχουν όλες οι ηλικίες από 7-60 ετών και άνω. Πιο συγκεκριμένα και όπως φαίνεται κατωτέρω στους πίνακες για τα έτη 2020-2024 με βάση τα δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία εμφανίζεται ο συνολικός αριθμός εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ανά ηλικία ατόμων και έτος.

²⁷ Ζαραφονίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σ. 82.

²⁸ Τα στατιστικά στοιχεία προκύπτουν από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2000-2024 τα δεδομένα προέκυψαν από το άθροισμα των δραστών ανδρών συλληφθέντων και μη, καθώς και των γυναικών, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-petirides/>

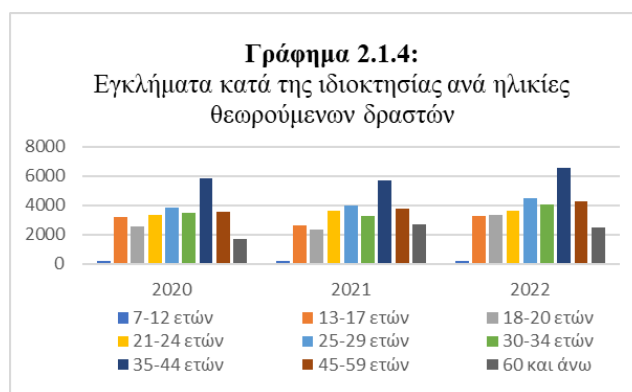
Ειδικότερα, στον πίνακα 2.1.4 παρουσιάζονται οι ηλικίες από 7-60 ετών και άνω για τα έτη 2020-2022, ενώ στον πίνακα 2.1.5 απεικονίζονται οι ίδιες ηλικίες για τα έτη 2023-2024 με κάποιες διαφορές στον διαχωρισμό τους. Οι ηλικίες 35-44 ετών, 25-29 και 45-59 ετών εμφανίζουν σταθερά τους υψηλότερους αριθμούς σε όλα τα έτη, ιδίως το έτος 2022. Παράλληλα, αξιοσημείωτη είναι και η συμμετοχή των ηλικιών των ατόμων 13-17 και 18-20 ετών, ενώ η συμμετοχή όσων εντάσσονται στις ηλικίες 7-12 ετών και 60 και άνω παραμένει σχετικά μικρή σε όλα τα έτη.

Πίνακας 2.1.4: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών²⁹

Έτη	2020	2021	2022
7-12 ετών	179	186	197
13-17 ετών	3184	2641	3266
18-20 ετών	2565	2353	3326
21-24 ετών	3356	3623	3632
25-29 ετών	3818	3942	4464
30-34 ετών	3469	3275	4024
35-44 ετών	5844	5687	6579
45-59 ετών	3536	3777	4264
60 και άνω	1673	2659	2470

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

²⁹ Τα στατιστικά στοιχεία προκύπτουν από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Αντίστοιχη είναι και η εικόνα για τα έτη 2023-2024 με κάποιες σημαντικές διαφοροποιήσεις. Τα πιο συχνά εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας παρατηρούνται αρχικά στις ηλικίες 35-44 ετών, όπως και στα προηγούμενα έτη, αλλά και στις ηλικίες των 15-18 και 25-29 ετών. Φαίνεται, πως σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, το 2023 και 2024 έχει αυξηθεί η συμμετοχή των ανηλίκων 15-18 ετών και των νέων 25-29 ετών. Έχει μειωθεί η συμμετοχή των ηλικιών 30-34 ετών, των οποίων η συμμετοχή ήταν σημαντική τα προηγούμενα έτη, καθώς και των υπόλοιπων ηλικιών, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 2.1.5 και στο αντίστοιχο γράφημα.

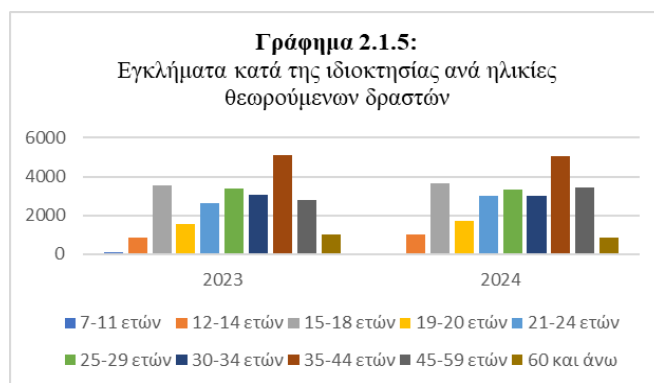
Πίνακας 2.1.5: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά ηλικίες θεωρούμενων δραστών³⁰

Έτη	2023	2024
7-11 ετών	105	0
12-14 ετών	830	1009
15-18 ετών	3535	3662
19-20 ετών	1542	1719
21-24 ετών	2657	3004
25-29 ετών	3361	3328
30-34 ετών	3069	3024
35-44 ετών	5088	5072
45-59 ετών	2813	3413
60 και άνω	1008	866

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

³⁰ Τα στατιστικά στοιχεία προκύπτουν από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Τα αριθμητικά δεδομένα για τα έτη 2023-2024 για τους δράστες των αδικημάτων των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας προέκυψαν από το άθροισμα των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «άλλη ληστεία», «αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «ληστεία με αρπαγή», όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Ακόμη, σημαντική είναι η διαφορά που παρατηρείται στα αριθμητικά δεδομένα των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ανά γενική αστυνομική διεύθυνση. Τα δεδομένα που είναι γνωστά και έχουν δημοσιευθεί έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. για τα έτη 2008-2024. Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στο παρακάτω πίνακα 2.1.6 απεικονίζονται τα αριθμητικά δεδομένα των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ανά περιφέρεια για τα έτη 2008-2024, καθώς και η διαφορά που φαίνεται να υπάρχει μεταξύ αυτών των περιοχών με βάση το γράφημα.

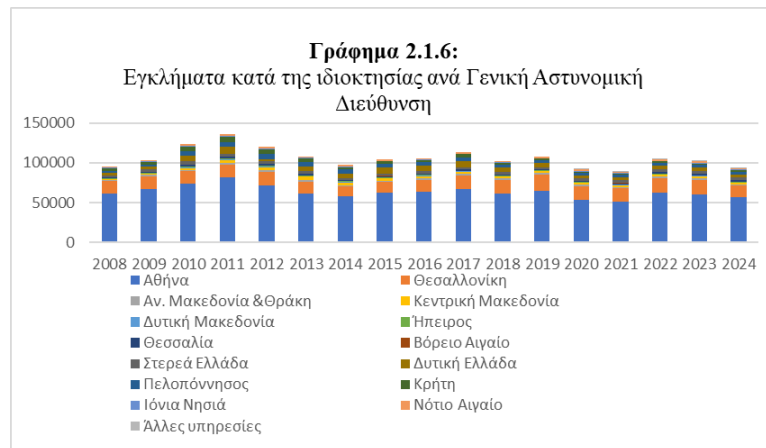
Πίνακας 2.1.6: Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση³¹

Περιφέρειες	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Αθήνα	61395	66832	73740	82128	72062	61328	57772	62387	63275	66847	61956	64851	53124	50983	62274	59965	56461
Θεσσαλονίκη	15623	16606	15448	15469	16255	15206	12477	13487	15164	17306	16815	20718	17718	16985	18835	18929	15293
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1246	1260	1645	2040	2279	2155	1722	1611	1883	2105	1569	1563	1454	1481	1690	1647	1354
Κεντρική Μακεδονία	1320	1584	2534	3812	3988	3951	3505	2893	3103	2832	2600	2383	2201	2569	2583	2840	2181
Δυτική Μακεδονία	217	313	623	535	404	345	227	311	297	290	209	217	311	267	317	300	295
Ήπειρος	595	654	1209	1096	1277	1359	1240	1102	1017	618	649	615	861	760	843	746	638
Θεσσαλία	1291	1458	2583	2208	2545	2079	1763	1632	1565	1555	1221	1254	1228	1286	1622	1571	1650
Βόρειο Αιγαίο	160	170	255	279	223	222	230	261	387	436	688	565	738	376	342	388	326
Στερεά Ελλάδα	2195	3204	4149	3845	2938	2595	2162	2877	2552	2730	2403	2202	2887	3251	3560	3707	3769
Δυτική Ελλάδα	2853	3323	6643	8560	2938	5914	5173	7114	6907	7483	5632	5477	4081	4065	4503	3868	3267
Πελοπόννησος	3035	2619	6077	6279	6327	6046	5223	4934	4474	4490	3732	3110	2520	2633	3061	3144	3711
Κρήτη	3263	3449	5189	6045	5674	3970	2885	2972	2721	3981	2452	2115	1943	1876	2182	2080	1916
Ιόνια Νησιά	693	584	1590	1538	1429	1179	1188	998	921	734	585	761	724	573	734	764	666
Νότιο Αιγαίο	778	1021	1629	1942	1807	1909	1910	2035	1735	2591	1998	1760	1683	1853	1901	2047	1932
Άλλες υπηρεσίες													5	4	5	9	97

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

³¹ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2008-2019 πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «Κλοπών» «Κλοπών τροχοφόρων «Ληστειών», όπως φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., ανά γενική αστυνομική διεύθυνση, διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Τα περισσότερα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας καταγράφονται, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, δηλαδή στην Αθήνα και δευτερευόντως στη Θεσσαλονίκη. Ακολουθούν περιοχές, όπως η Πελοπόννησος, η Κρήτη, η Δυτική Ελλάδα, η Κεντρική Μακεδονία, η Στερεά Ελλάδα, η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, η Θεσσαλία, το Νότιο Αιγαίο, η Ήπειρος, τα Ιόνια νησιά και τέλος το Βόρειο Αιγαίο. Συνεπώς, η Αθήνα φαίνεται να έχει πρωτεύοντα ρόλο στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, ακολουθώντας σε μικρότερο ποσοστό οι περιφέρειες της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας.³²

Η κατανομή ενδέχεται να σχετίζεται με την υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού, την έντονη οικονομική δραστηριότητα, την πληθυσμιακή ετερογένεια, την κοινωνική και περιβαλλοντική αταξία, την ανωνυμία στην καθημερινή ζωή, την απώλεια εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων στα αστικά κέντρα³³ σε σχέση με λιγότερες πυκνοκατοικημένες περιοχές, δημιουργώντας έτσι περισσότερες ευκαιρίες διάπραξης εγκλημάτων. Μια πιο αναλυτική ερμηνεία των παραγόντων αυτών και η σύνδεση τους με εγκληματολογικές θεωρίες θα γίνει στο επόμενο κεφάλαιο που ακολουθεί.

2.1.2 Στατιστικά δεδομένα κλοπών με διαρρήξεις και κλοπών τροχοφόρων

Ένα από τα πιο συχνά ποινικά αδικήματα των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας που διαπράττεται είναι αυτό της κλοπής με διάρρηξη. Τα στατιστικά στοιχεία του παρακάτω πίνακα 2.1.7 προκύπτουν, όπως και ανωτέρω από τις στατιστικές επετηρίδες

³² Τσίγκανου ό.π., σ. 203.

³³ Ζαραφονίτου Χ., Παρουσίαση και στοχεύσεις του έργου «Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις συσχετισμοί» στο Κοντοπούλου Ε. (επιμ.), Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης, Διόνικος, Αθήνα, 2022, σσ. 20-21.

της ΕΛ.ΑΣ. και αφορούν το σύνολο των κλοπών συμπεριλαμβανομένων, κλοπών με διαρρήξεις (αυτοκινήτων, ιερών ναών, καταστημάτων, οικιών, συγκοινωνιακά μέσα, αρπαγές τσαντών, κλοπές σε δημόσιο χώρο, μικροκλοπές, διαρρήξεις λοιπές), κλοπές τροχοφόρων (αυτοκινήτων, λεωφορείων, μοτοποδηλάτων, μοτοσυκλετών, λοιπών οχημάτων), και κατηγοριών, όπως διακεκριμένη κλοπή, άλλη κλοπή, άλλη διακεκριμένη κλοπή, άλλη κλοπή με διάρρηξη, διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη, κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας, κλοπή με αρπαγή και κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα ή αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου.

Πίνακας 2.1.7 : Κλοπές με διαρρήξεις³⁴

Έτη	Τελέστηκαν	Απόπειρες	Σύνολο
2000	46233	908	47141
2001	45689	1160	46849
2002	48365	1276	49641
2003	49352	1657	51009
2004	42397	1536	43933
2005	44100	2464	46564
2006	49403	2224	51627
2007	58472	2638	61110
2008	67800	3280	71080
2009	72658	4115	76773
2010	90931	4710	95641
2011	96925	5045	101970
2012	87912	5288	93200
2013	74538	4616	79154
2014	68691	4509	73200
2015	73774	5326	79100
2016	75083	5469	80552

³⁴ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2000-2019 πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «κλοπές» και «κλοπή τροχοφόρων» και για το 2020-2024 πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα» ή «αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου», όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

2017	75707	5140	80847
2018	74183	4703	78886
2019	81734	5081	86815
2020	74873	6866	81739
2021	71881	6005	77886
2022	85399	6247	91646
2023	81987	6481	88468

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Οι κλοπές με διαρρήξεις εμφανίζουν μια ανοδική πορεία στο πέρασμα του χρόνου, παρουσιάζοντας ωστόσο, αυξομειώσεις. Ειδικότερα, την περίοδο 2000-2003 υπήρχαν σταθερές αυξομειώσεις. Στο διάστημα 2004-2011 παρατηρείται άνοδος αυτών των περιστατικών, κορυφώνοντας τα, το έτος 2011 σε 96.925 περιστατικά. Αυτή η άνοδος σχετίζεται χρονικά με την οικονομική κρίση, όπως αντίστοιχα έγινε αναφορά ανωτέρω, η οποία άρχισε να βιώνεται στην Ελλάδα το 2009 και επέφερε σημαντικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες, όπως αύξηση της ανεργίας, κοινωνική πίεση, φτώχεια που θα γίνει αναλυτική αναφορά στο κεφάλαιο 3³⁵.

Ακολούθως, την περίοδο 2012-2014 παρατηρήθηκε μείωση, ενώ από το 2015-2018 διαπιστώνεται μια σταθερή αύξηση, η οποία είναι μικρή. Το 2019 παρατηρήθηκε εκ νέου άνοδος σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ τα έτη 2020-2021 μειώθηκαν τα περιστατικά, όπως αντίστοιχα παρατηρήθηκε στον πίνακα και στο γράφημα³⁶ 2.1.1. που αφορούσαν το σύνολο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, κάτι το οποίο δύναται να οφείλεται στους περιορισμούς των μετακινήσεων και γενικότερα των μέτρων που ελήφθησαν τότε λόγω της πανδημίας COVID-19³⁷. Τέλος, τα έτη 2020-2024 χαρακτηρίζονται από όχι σχετικά μεγάλες αυξομειώσεις. Ενδεικτικό της ανωτέρω εξέλιξης είναι το γράφημα που ακολουθεί, αναδεικνύοντας την πορεία των κλοπών με διαρρήξεις την περίοδο 2000-2024.

³⁵ Σπινέλλη Κ., Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα : Τρεις αφηγήσεις , στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.) Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Τόμος Α΄, Σάκκουλα, Αθήνα, 2016, σσ. 4-9 διαθέσιμο στο: <https://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2017/06/courakis-ellinikos-tomos.pdf>

³⁶ Βλ. σσ. 23-24.

³⁷ Zorafonitou C., Kontopoulou E., Anitsi E., Kalamaras D., Crime, fear of crime and insecurity during the pandemic: the greek reality, Urban Crime - An International Journal, 2/9/2022, p. 3, available at: https://www.researchgate.net/publication/265522926_Fear_of_Crime_and_Victimisation_The_Greek_Experience

Ακόμη, στον παρακάτω πίνακα 2.1.8 με βάση τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ. παρουσιάζονται αναλυτικά και πιο ειδικά, οι κατηγορίες των εγκλημάτων των κλοπών με διαρρήξεις στην Ελλάδα για τα έτη 2010-2019, καταγράφοντας περιστατικά σε αυτοκίνητα, οικίες, καταστήματα, ιερούς ναούς, μικροκλοπές σε δημόσιους χώρους, σε συγκοινωνιακά μέσα, κλοπές αυτοκινήτων, λεωφορείων, μοτοποδηλάτων και μοτοσυκλετών, αναδεικνύοντας διακυμάνσεις στη συχνότητα τους ανά έτος.

Πίνακας 2.1.8: Κατηγορίες κλοπών με διαρρήξεις³⁸

Κλοπές-Διαρρήξεις	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
από γ/ε αυτ/τα	23476	24897	19664	15614	14597	15341	16766	18222	18507	21769
ιερών ναών	510	208	601	434	361	364	276	332	328	342
καταστημάτων	11635	12967	10252	8092	7323	8687	9191	8472	7808	7916
οικιών	24602	27591	28193	25597	22881	24022	23420	22043	20871	22107
σε συγκοινωνιακά μέσα	2807	27591	2427	2245	3123	3653	3941	4878	4809	5735
με αρπαγές τσαντών	3087	2613	2621	1648	1160	1374	1452	965	801	906
σε δημόσιο χώρο-μικροκλοπες	6991	6217	5734	5174	6165	7611	8242	9394	10102	12293
λοιπές	15672	18553	18420	15734	13081	12722	11795	11401	10957	10666
ΙΧΕ αυτ/των	9944	11554	11145	10322	9592	11347	11395	12806	10664	10642
ΙΧΦ-Λεωφορείων	2347	3582	3886	3242	2925	2966	2692	2375	1661	1525
Μοτοποδηλάτων	3367	3420	3127	3216	2441	2468	2421	4123	2367	1841
Μοτοσυκλετών	11703	12917	12392	11324	9457	9142	9059	14295	8859	7124
Λοιπών οχημάτων	561	769	636	697	571	601	613	427	418	438

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

³⁸ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. για τα έτη 2010-2019 διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Φαίνεται, τόσο από το πίνακα, όσο και από γράφημα, ότι οι πιο συχνές κατηγορίες κλοπών με διαρρήξεις την περίοδο 2010-2019 ήταν εκείνες σε οικίες, οι οποίες εμφανίζουν σταθερά υψηλούς αριθμούς, με κορύφωση το 2012 σε 28.193 περιστατικά, ακολουθώντας έπειτα πτωτική πορεία. Οι λοιπές κλοπές, οι κλοπές αυτοκινήτων εμφανίζουν επίσης υψηλά ποσοστά, σημειώνοντας άνοδο το 2019. Έπειτα ακολουθούν οι κλοπές μοτοσυκλετών, ως η συχνότερη μορφή κλοπής τροχοφόρου, με αριθμούς που φτάνουν έως και τις 14.295 το έτος 2017. Τα δεδομένα αυτά αποτυπώνουν ότι υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς τον τύπο και την επιλογή του στόχου (π.χ. οικίες, οχήματα, τροχοφόρα), ανάλογα με τις διαθέσιμες ευκαιρίες και τη στάθμιση κόστους οφέλους των δραστών, όπως θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο.

Πίνακας 2.1.9: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις γνωστών κατά εθνικότητα³⁹

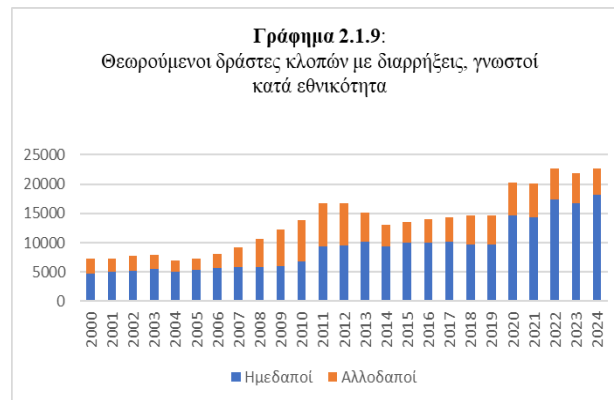
Έτη	Ημεδαποί	Αλλοδαποί
2000	4625	2597
2001	5036	2214
2002	5210	2527
2003	5507	2447
2004	5026	1985
2005	5291	2020

³⁹ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2020-2024, για το σύνολο των αλλοδαπών και ημεδαπών, πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαίρεσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα» αντίστοιχα, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

2006	5655	2401
2007	5751	3471
2008	5897	4800
2009	5957	6313
2010	6716	7068
2011	9397	7310
2012	9545	7184
2013	10168	4975
2014	9333	3750
2015	9929	3603
2016	9990	3961
2017	10193	4207
2018	9678	4945
2019	9705	4954
2020	14581	5753
2021	14361	5666
2022	17404	5264
2023	16789	5090
2024	18208	4434

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Επιπροσθέτως, από τα ποσοτικά δεδομένα της Ελληνικής αστυνομίας για τους θεωρούμενους δράστες του συγκεκριμένου εγκλήματος, υπερτερούν αριθμητικά οι ημεδαποί, όπως αποτυπώνεται ανωτέρω στον πίνακα και στο γράφημα. Αυτή η κατανομή συνάδει με την γενικότερη πορεία των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, όπως παρουσιάστηκε στους πίνακες και στα γραφήματα προηγουμένως.

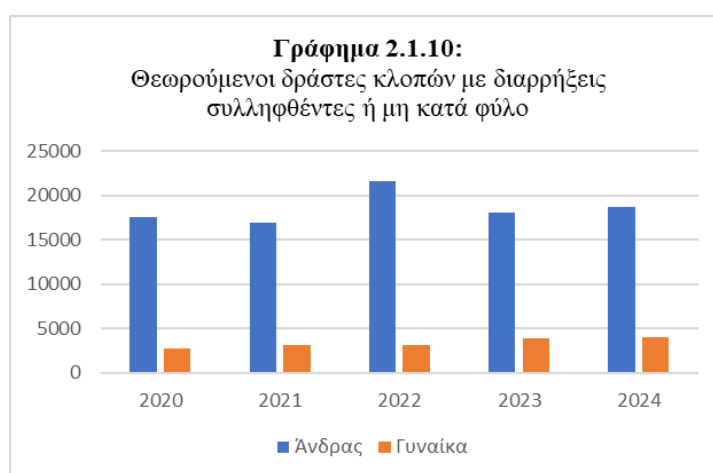
Πίνακας 2.1.10: Θεωρούμενοι δράστες κλοπών με διαρρήξεις

συλληφθέντες ή μη κατά φύλο ⁴⁰

Έτη	Άνδρες	Γυναίκες
2020	17607	2737
2021	16968	3151
2022	21643	3175
2023	18023	3856
2024	18674	3968

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Επιπλέον, για τα έτη 2020-2024 παρέχονται δεδομένα από τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ. αναφορικά με το φύλο των θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι η πλειονότητα των περιπτώσεων αφορά άνδρες, ενώ οι γυναίκες συμμετέχουν με λιγότερη συχνότητα. Αυτό διαπιστώνεται, τόσο από τα διεθνή στατιστικά στοιχεία, όσο και από τις έρευνες, ότι η συμμετοχή των γυναικών είναι μικρότερη συγκριτικά με αυτή των ανδρών στο σύνολο της εγκληματικότητας και διαφέρει όχι μόνο ποσοτικά, αλλά και ποιοτικά, καθώς συνίσταται σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας.⁴¹ Στην Ελλάδα έχει διαπιστωθεί, ότι η

⁴⁰ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Πραγματοποιήθηκε άθροισμα των συλληφθέντων και μη συλληφθέντων δραστών («ανδρών» και «γυναικών») αντίστοιχα, των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα» ή «αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου», όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁴¹ Ζαραφονίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004, σσ. 83-83.

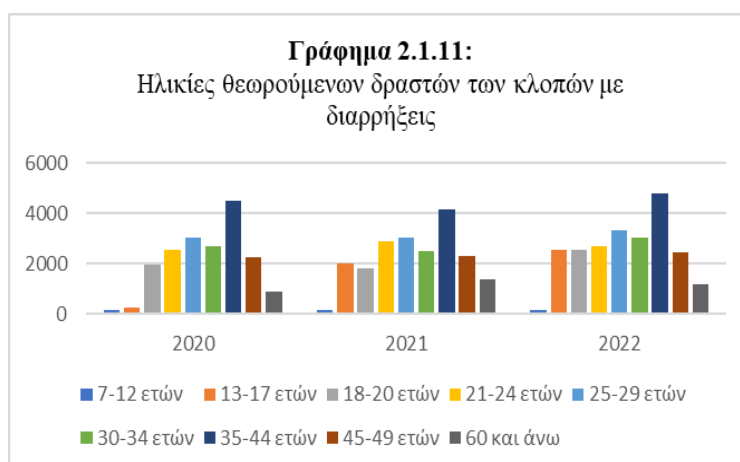
πλειοψηφία των γυναικών διαπράττει κατά κύριο λόγο εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.⁴² Επίσης, από τον πίνακα και το γράφημα, παρατηρείται σταδιακή αύξηση στη συμμετοχή των γυναικών με την πάροδο του χρόνου.

Πίνακας 2.1.11: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διαρρήξεις⁴³

Έτη	2020	2021	2022
7-12 ετών	154	137	162
13-17 ετών	243	2005	2553
18-20 ετών	1928	1796	2557
21-24 ετών	2552	2895	2703
25-29 ετών	3035	3041	3298
30-34 ετών	2685	2497	3010
35-44 ετών	4469	4144	4788
45-49 ετών	2263	2311	2431
60 και άνω	877	1381	1187

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁴² Το ίδιο σ. 84.

⁴³ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαυρέσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «κλοπή μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα» σε κάθε ηλικιακή κατηγορία, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Ακόμη, για τα ίδια έτη 2020-2024 παρατηρείται στους πίνακες 2.1.11 και 2.1.12, οι ηλικίες των θεωρούμενων δραστών των εγκλημάτων της κλοπής με διάρρηξη, οι οποίοι έχουν συμμετάσχει σε διακεκριμένες κλοπές, σε κλοπές με διάρρηξεις, σε διακεκριμένες κλοπές με διάρρηξη, σε κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας, σε κλοπές με αρπαγή, σε κλοπές μεταφορικού μέσου για χρήση για πολύ μικρό χρονικό διάστημα ή σε αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου, καθώς και σε άλλες κλοπές.

Από το γράφημα 2.1.11 φαίνεται πως για τα έτη 2020-2022 με βάση τα στατιστικά δεδομένα της ΕΛ.ΑΣ., τα εγκλήματα κλοπών με διάρρηξεις παρατηρούνται συχνότερα στις ηλικίες των 35-44 ετών. Έπειτα, εμφανίζονται στις ηλικίες των 25-29 ετών, ακολουθούν οι ηλικίες των 21-24 ετών και 30-34 ετών. Ακολουθούν οι νεαρότερες ηλικίες των 18-20 ετών, αλλά και οι ανήλικοι συμμετέχουν ενεργά, παρουσιάζοντας ανοδική πορεία τα έτη 2021-2022. Λιγότερη συμμετοχή έχουν οι ηλικίες 45-49 ετών και ακόμη λιγότερη των 60 ετών και άνω.

Πίνακας 2.1.12: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των κλοπών με διάρρηξεις⁴⁴

Έτη	2023	2024
12-14 ετών	96	868
15-18 ετών	693	2922
19-20 ετών	2983	1379
21-24 ετών	2372	2746
25-29 ετών	2907	3104
30-34 ετών	2937	2769
35-44 ετών	4795	4730
45-59 ετών	2641	3199
60 και άνω	962	848

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁴⁴ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου», σε κάθε ηλικιακή κατηγορία, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Παρόμοια είναι η κατάσταση για τα έτη 2023-2024. Οι ηλικίες των θεωρούμενων δραστών που δραστηριοποιείται πιο συχνά σε εγκλήματα κλοπών με διαρρήξεις είναι εκείνες των 35-44 ετών, έπειτα όσοι ανήκουν στις ηλικίες των 25-29 ετών, ακολουθούν οι ηλικίες των 45-59 ετών και 30-34 ετών. Σημαντική είναι η εμπλοκή των νέων στα εγκλήματα αυτά τα έτη 2023-2024, ακολουθώντας πρώτοι όσοι εντάσσονται στις ηλικίες των 19-20 ετών και έπειτα οι ανήλικοι, δηλαδή όσοι είναι απο 12-18 ετών, παρουσιάζοντας αύξηση, ιδίως το έτος 2024. Η αυξημένη συμμετοχή των ανηλίκων το 2024, ενδεχομένως να οφείλεται στις επιπτώσεις που επέφερε η πανδημία, η οποία επηρέασε την καθημερινή ζωή⁴⁵, και που θα γίνει αναλυτική αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο. Εκείνοι που δεν συμμετέχουν, τόσο συχνά είναι, όσοι εντάσσονται στις ηλικίες των 7-12 ετών και 60 ετών και άνω.

Πίνακας 2.1.13: Κλοπές με διαρρήξεις και κλοπές τροχοφόρων ανα Γενική Αστυνομική Διεύθυνση⁴⁶

⁴⁵ Hymas C., Number of children committing crimes increases post- lockdown, The telegraph, 2024 available at: <https://www.telegraph.co.uk/news/2024/09/04/number-of-children-committing-crime-increases-post-lockdown/>

⁴⁶ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2008-2019 πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «κλοπές με διαρρήξεις» και «κλοπές τροχοφόρων» και για τα έτη 2020-2024, «άλλη διακεκριμένη κλοπή», «άλλη κλοπή», «άλλη κλοπή με διάρρηξη», «διακεκριμένη κλοπή με διάρρηξη», «κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας», «κλοπή με αρπαγή», «αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου», όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Περιφέρεια	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Αθήνα	5876	63207	69471	77567	67567	57614	54828	59096	59589	63429	58496	61669	43440	41535	51522	48800	45755
Θεσσαλονίκη	15182	16003	14832	14865	15677	14663	12075	12987	14595	16876	16332	20209	15454	14522	16209	16297	13155
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1205	1224	1592	1969	2194	2108	1682	1577	379	417	1542	1524	1148	1148	1267	1237	1024
Κεντρική Μακεδονία	1301	1545	2742	3752	3910	3876	3449	2835	3049	2784	2556	2340	1711	1933	1943	2028	1606
Δυτική Μακεδονία	212	310	568	269	399	328	225	304	292	290	209	215	230	190	197	199	192
Ήπειρος	587	633	1181	1059	1234	1320	1218	1084	990	597	641	600	621	496	524	484	424
Θεσσαλία	1268	1412	2500	2101	2466	2010	1719	1585	1531	1518	1199	1227	1022	1010	1268	1244	1334
Βόρειο Αιγαίο	158	168	249	269	318	217	227	254	379	417	656	539	419	202	211	222	175
Στερεά Ελλάδα	2149	3131	4016	3751	2859	2534	2117	2794	2487	2675	2328	2146	2182	2404	2723	2739	2861
Δυτική Ελλάδα	2796	3216	7099	8428	7574	5818	5095	7007	6806	7388	5556	5376	3319	3191	3533	2888	2472
Πελοπόννησος	2983	3560	5900	6117	6148	5907	5137	4846	4385	3430	3649	2080	2089	2157	2553	2683	3256
Κρήτη	3210	3378	5084	5933	5573	3922	2856	2953	2706	3973	2439	2096	1534	1418	1639	1506	1485
Ιόνια νησιά	683	572	1681	1494	1395	1147	1175	977	903	730	578	749	488	323	435	445	401
Νότιο Αιγαίο	761	1010	1587	1911	1764	1872	1871	1999	1697	2547	1971	1734	1262	1357	1366	1409	1390

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-petirides/>

Τέλος, στον ανωτέρω πίνακα 2.1.13 και στο αντίστοιχο γράφημα αποτυπώνονται τα αδικήματα των κλοπών με διαρρήξεις συμπεριλαμβανομένων και των κλοπών τροχοφόρων, ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση για τα έτη 2008-2024. Διαπιστώνεται ότι οι κλοπές είναι περισσότερες και πιο συχνές στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και έπειτα σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές. Στην Κρήτη εξίσου, τα ποσοστά είναι περισσότερα συγκριτικά με τις άλλες περιοχές της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας. Η γεωγραφική κατανομή των κλοπών ακολουθεί το ίδιο πρότυπο με εκείνο που παρατηρήθηκε στο σύνολο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω σε άλλο σημείο της εργασίας.

Συνοψίζοντας, η στατιστική απεικόνιση των κλοπών με διαρρήξεις αναδεικνύει την έντονη παρουσία του φαινομένου στην ελληνική επικράτεια με τις διαρρήξεις οικιών και κλοπών τροχοφόρων να αποτελούν τις κυρίαρχες κατηγορίες. Η αριθμητική υπεροχή των ημεδαπών θεωρούμενων δραστών, η συμμετοχή όλων των ηλικιών, καθώς και η υψηλή συχνότητα τέλεσης των

περιστατικών στα αστικά κέντρα, συνθέτουν την εικόνα του εγκλήματος αυτού στην Ελλάδα του 21^ο αιώνα.

2.1.3 Στατιστικά δεδομένα ληστειών

Εκτός από την ποσοτική ανάλυση της κλοπής είναι σκόπιμο να εξεταστεί και το έγκλημα της ληστείας, το οποίο διαφοροποιείται ως προς τη χρήση και την απειλή βίας με βάση τον ποινικό κώδικα, όπως έγινε αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Κατωτέρω παρατίθενται κάποια ποσοτικά δεδομένα για τη ληστεία στην Ελλάδα, για το ίδιο διάστημα 2000-2024, όπως αυτά αποτυπώνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., προκειμένου να αναδειχθούν οι τάσεις και οι μεταβολές του φαινομένου κατά τα τελευταία έτη.

Πίνακας 2.1.14 : Ληστείες⁴⁷

Έτη	Τελέστηκαν	Απόπειρες	Σύνολο
2000	1581	108	1689
2001	1735	142	1877
2002	1992	127	2119
2003	2083	153	2236
2004	2339	187	2526
2005	2084	203	2287
2006	2463	155	2618
2007	2823	204	3027
2008	3293	211	3504
2009	4708	291	4999
2010	6079	350	6429
2011	6636	289	6925
2012	5992	324	6316
2013	4919	252	5171
2014	3800	223	4023
2015	4316	338	4654
2016	4738	325	5063
2017	4271	283	4554

⁴⁷ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2020-2024 πραγματοποιήθηκε άθροισμα των κατηγοριών «Άλλες ληστείες» και «Ληστεία με αρπαγή» κατά βαθμό αδικήματος, τόσο για την τέλεση, όσο και για τις απόπειρες, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

2018	4358	297	4655
2019	4287	295	4582
2020	2535	293	2828
2021	2043	289	2332
2022	2833	335	3168
2023	2784	319	3103
2024	2901	386	3287

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Όπως φαίνεται στον πίνακα 2.1.14 και στο αντίστοιχο γράφημα, στα οποία αποτυπώνονται τα αριθμητικά δεδομένα των περιστατικών ληστείας για την περίοδο 2000-2024, η εξέλιξη δεν είναι γραμμική, αλλά συνεχώς μεταβαλλόμενη. Ειδικότερα, φαίνεται ότι το έγκλημα της ληστείας ακολούθησε μια ανοδική πορεία από το 2000-2011, η οποία στη συνέχεια μειώνεται. Οι χρονιές του 2010-2011 αποτέλεσαν την περίοδο κορύφωσης των περιστατικών συγκριτικά με τα προηγούμενα και τα μεταγενέστερα έτη, φθάνοντας το 2011 στις 6.636 τελεσμένες ληστείες.

Στη συνέχεια κατά τα έτη 2012-2014 παρατηρείται μια πτώση των περιστατικών της ληστείας, τα οποία ανέρχονται περίπου στις 3.800, ενώ κατά την περίοδο 2015-2016 σημειώνεται εκ νέου αύξηση. Για τα έτη 2017-2019 καταγράφεται μικρή ανοδική τάση, η οποία παρουσίασε μεγάλη πτώση το 2020 και ιδίως το 2021 σε 2.043 ληστείες, με συνεχιζόμενες αυξομειώσεις μέχρι το έτος 2024. Οι μεταβολές κατά τις περιόδους 2010-2011 και 2020-2021 δύναται να συσχετιστούν χρονικά με τις κοινωνικοοικονομικές μεταβολές, όπως η οικονομική κρίση και η πανδημία, οι οποίες εξετάζονται αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο στο πλαίσιο της εγκληματολογικής ερμηνείας του φαινομένου.

Πίνακας 2.1.15: Ληστείες σε τράπεζες⁴⁸

Έτη	Τράπεζες
2000	64
2001	58
2002	141
2003	209
2004	171
2005	180
2006	219
2007	293
2008	262
2009	365
2010	299
2011	108

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Ειδικότερα, για την περίοδο 2000-2011 με βάση τα στατιστικά δεδομένα της ΕΛ.ΑΣ. παρατηρούνται αυξομειώσεις στις ληστείες σε τραπεζικά καταστήματα χωρίς να υπάρχει κάποια σταθερή τάση στην εξέλιξη τους. Τα έτη 2009-2010 τελέστηκαν οι περισσότερες ληστείες σε τράπεζες συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη ή το επόμενο έτος, το 2011, γεγονός που δύναται να οφείλεται στις οικονομικές συνθήκες εκείνης της περιόδου. Ακόμη, επισημαίνεται ότι η παρουσίαση των δεδομένων διαφοροποιείται από το έτος 2010-2019, όπως φαίνεται στον πίνακα 2.1.16 λόγω της αλλαγής στον τρόπο ταξινόμησης των στατιστικών στοιχείων από την ΕΛ.ΑΣ. Οι στόχοι των λησθειών αφορούσαν τις τράπεζες/ταχυδρομικά ταμειυτήρια, τις Δ.Ο.Υ, τα

⁴⁸ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

καταστήματα, τις οικίες, τα κινητά τηλέφωνα-μικροπωλητές, την αρπαγή τσάντας, τους οδηγούς ταξί, τα περίπτερα, τα Ε.Λ.Τ.Α., τα μέσα μεταφοράς, τα πρακτορεία ΟΠΑΠ, τα σουπερμάρκετ, τα πρατήρια υγρών καυσίμων, τα μίνι μάρκετ, τους ταχυδρομικούς διανομείς, τις χρηματοαποστολές και γενικά τις λοιπές ληστείες.

Πίνακας 2.1.16: Κατηγορίες λησθειών⁴⁹

Έτη	2010-2019
Τράπεζες/ Ταχυδρομικά ταμειυτήρια	680
Δ.Ο.Υ	35
Καταστήματα	3327
Οικίες	8030
Κινητά τηλέφωνα-μικροποσά	14300
Αρπαγή τσάντας	4149
Οδηγών ταξί	954
Πρατήρια υγρών καυσίμων	1290
ΕΛ.ΤΑ	339
Μίνι μάρκετ	1172
Περίπτερα	938
Πρακτορεία ΟΠΑΠ	755
Σουπερμάρκετ	1654
Ταχυδρομικών διανομέων	137
Χρηματοαποστολές	105
Λοιπές	11550

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁴⁹ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Το σύνολο προέκυψε από τις κατηγορίες που αναφέρονται ανωτέρω για τα έτη 2010-2019, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>. Για την κατηγορία «Τράπεζες/ Ταχυδρομικά ταμειυτήρια» τα ποσοτικά δεδομένα προέκυψαν από την συνάθροιση αυτών των κατηγοριών, καθώς από το 2011 και έπειτα οι εν λόγω κατηγορίες εμφανίζονται ενοποιημένες.

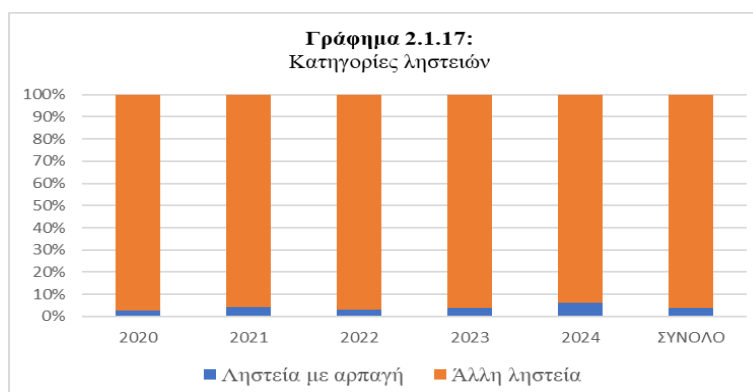
Επιπροσθέτως, στον πίνακα και στο γράφημα 2.1.16 αποτυπώνεται, ότι η πιο συχνή κατηγορία ληστείας αφορά τα κινητά τηλέφωνα και τα μικροποσά. Ακολουθούν οι λοιπές ληστείες, οι ληστείες σε οικίες, οι αρπαγές τσάντας, τα εμπορικά καταστήματα, οι ληστείες σε τράπεζες/ταχυδρομικά ταμειυτήρια, ενώ μικρότερη είναι η συμμετοχή των υπόλοιπων κατηγοριών που αναγράφονται στους πίνακες. Οι ληστείες σε τράπεζες είναι λιγότερες συχνές από άλλους στόχους, λόγω των μέτρων ασφαλείας που ελήφθησαν αυτά τα έτη⁵⁰. Συνεπώς, οι κατηγορίες των στόχων που πλήττονται περισσότερο, ενδεχομένως να υποδηλώνει ότι οι δράστες στρέφονται κυρίως σε προσβάσιμους στόχους, στους οποίους είναι εφικτή η άμεση και ταχεία αφαίρεση αντικειμένων μικρής αξίας.

Πίνακας 2.1.17: Ληστείες με αρπαγή και άλλη ληστεία⁵¹

Έτη	Ληστεία με αρπαγή	Άλλη ληστεία
2020	66	2469
2021	98	2305
2022	92	2741
2023	107	2677
2024	177	2724
Σύνολο	540	12916

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁵⁰ Ζαραφονίτου Χ., Βίαη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσεις, στο: Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Τόμος Α΄, Σάκκουλα, Αθήνα, 2016, σ. 39, διαθέσιμο στο: https://kosmatos-lampakis.gr/wp-content/uploads/2023/09/TIMHTIKOS-TOMOS-KOYPAKH_compressed.pdf

⁵¹ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Τα στατιστικά δεδομένα για τα έτη 2020-2024 προέκυψαν από το άθροισμα των κατηγοριών «Ληστεία με αρπαγή» και «Άλλη ληστεία» κατά βαθμό αδικήματος, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Τέλος, για τα έτη 2020-2024 δεν υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. για τις κατηγορίες των λησθειών, αλλά το σύνολο των λησθειών αναφέρονται σε δυο γενικές κατηγορίες, όπως φαίνεται και στο παρακάτω πίνακα 2.1.17, στις «Ληστείες με αρπαγές» και στις «Άλλες ληστείες». Η κατηγορία «Άλλες ληστείες» περιλαμβάνει τα περισσότερα περιστατικά των λησθειών, ενώ λιγότερες είναι οι ληστείες με αρπαγές.

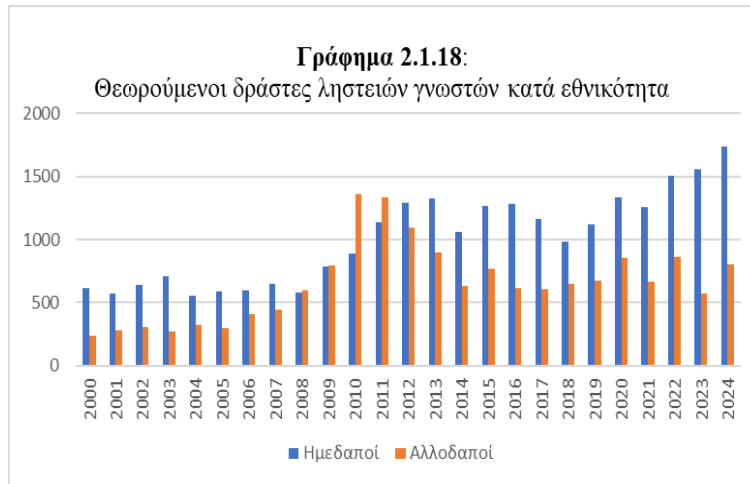
Πίνακας 2.1.18: Θεωρούμενοι δράστες λησθειών γνωστών κατά εθνικότητα⁵²

Έτη	Ημεδαποί	Αλλοδαποί
2000	616	241
2001	570	279
2002	642	310
2003	710	273
2004	553	321
2005	587	300
2006	595	407
2007	648	442
2008	579	595
2009	782	796
2010	888	1358
2011	1136	1337
2012	1293	1094
2013	1321	894
2014	1056	630
2015	1269	769
2016	1283	613
2017	1163	603
2018	985	646
2019	1116	674
2020	1334	858
2021	1253	668
2022	1508	862
2023	1558	571
2024	1732	803

⁵² Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Τα στατιστικά δεδομένα της ληστείας για τα έτη 2020-2024 προέκυψαν από το άθροισμα των κατηγοριών «Άλλη ληστεία», «Ληστεία με αρπαγή» κατά εθνικότητα, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Όπως φαίνεται στον πίνακα 2.1.18 και στο αντίστοιχο γράφημα, η πλειονότητα των θεωρούμενων δραστών ήταν Έλληνες γεγονός που παρατηρήθηκε, τόσο στις κλοπές, όσο και γενικότερα στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Ωστόσο, για τα έτη 2010-2011 υπήρξε μια αύξηση των αλλοδαπών, η οποία υπερέβει τους ημεδαπούς, ενώ τα προηγούμενα και τα επόμενα έτη, η συμμετοχή των ημεδαπών είναι σαφώς μεγαλύτερη.

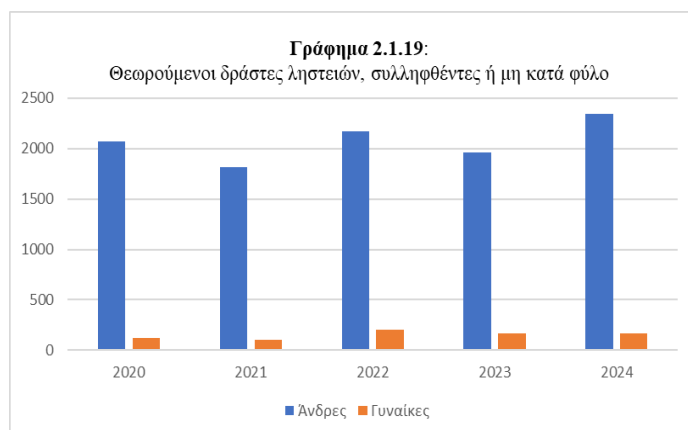
Πίνακας 2.1.19: Θεωρούμενοι δράστες ληστειών, συλληφθέντες και μη κατά φύλλο⁵³

Έτη	Ανδρες	Γυναίκες
2020	2072	120
2021	1814	107
2022	2168	202
2023	1958	171
2024	2347	168

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

⁵³ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Τα στατιστικά δεδομένα των ετών 2020-2024 προέκυψαν από το άθροισμα των συλληφθέντων και μη ανδρών και γυναικών αντίστοιχα, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Επιπλέον, με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας για τα έτη 2020-2024, την πλειοψηφία των θεωρούμενων δραστών αποτελούν οι άνδρες, καθώς εκείνοι φαίνεται να συμμετέχουν περισσότερο συγκριτικά με τις γυναίκες στο έγκλημα της ληστείας. Αυτό παρατηρήθηκε αντίστοιχα, στο έγκλημα της κλοπής και γενικότερα στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.

Ακόμη, υπάρχουν αριθμητικά δεδομένα για αυτά τα έτη αναφορικά με τις ηλικίες των θεωρούμενων δραστών των ληστειών. Οι παρακάτω πίνακες απεικονίζουν την κατανομή των ηλικιών, όσων συμμετέχουν στη διάπραξη των ληστειών για τα έτη 2020-2022 από ηλικίες 7-60 ετών. Πιο αναλυτικά και όπως παρουσιάζεται κατωτέρω για τα έτη 2020-2022 διαπιστώνεται με βάση τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., ότι οι ηλικίες που υπερτερούν αριθμητικά στο έγκλημα της ληστείας είναι οι ανήλικοι των 13-17 ετών, ακολουθούν οι ηλικίες των 35-44 ετών, 21-24 ετών, 25-29 ετών και έπειτα όλες οι υπόλοιπες. Μικρή συμμετοχή έχουν οι ηλικίες ατόμων 45-59 ετών, των 7-12 ετών, και των 60 και άνω.

Πίνακας 2.1.20: Ηλικίες θεωρούμενων δραστών των ληστειών⁵⁴

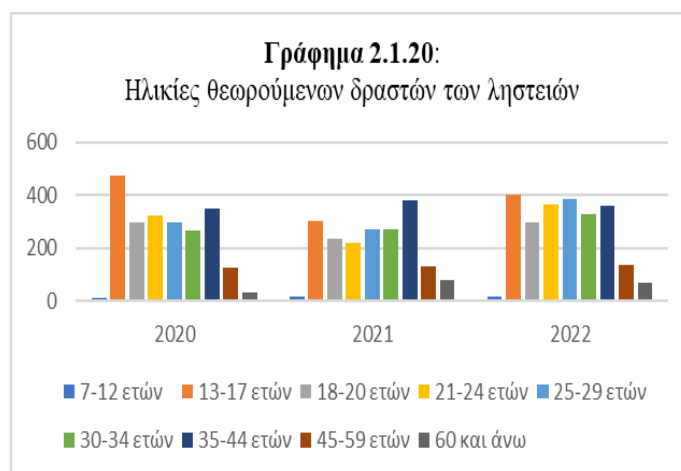
Ηλικίες	2020	2021	2022
7-12 ετών	15	20	20
13-17 ετών	476	305	403
18-20 ετών	299	235	298

⁵⁴ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., Για το κάθε έτος πραγματοποιήθηκε άθροισμα, των κατηγοριών «Άλλη ληστεία» και «Ληστεία με αρπαγή» ανά ηλικιακή κατηγορία, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

21-24 ετών	322	222	365
25-29 ετών	297	272	388
30-34 ετών	268	272	332
35-44 ετών	352	383	358
45-59 ετών	128	132	136
60 και άνω	35	80	70

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Αντίστοιχη, είναι η εικόνα και για τα έτη 2023-2024 με κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς το εύρος των ηλικιών. Η συμμετοχή των ανηλίκων είναι εξίσου συχνή, καθώς οι ηλικίες 15-18 ετών αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των θεωρούμενων δραστήων, ακολουθούν οι ηλικίες των 35-44 ετών, οι ηλικίες των 21-24 και 25-29 ετών και έπειτα όλες οι υπόλοιπες, όπως συνέβη και με τα προηγούμενα έτη. Μικρότερη συμμετοχή παρατηρείται στις ηλικίες των 30-34 ετών, των 7-12 ετών, των 45-59 ετών και τέλος των 60 και άνω.

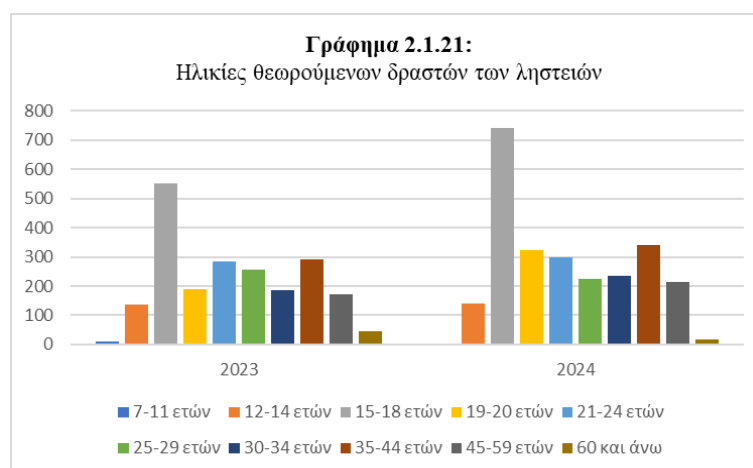
Πίνακας 2.1.21: Ηλικίες θεωρούμενων δραστήων των λησטיών⁵⁵

Ηλικίες	2023	2024
7-11 ετών	9	0
12-14 ετών	137	141

⁵⁵Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για το κάθε έτος πραγματοποιήθηκε άθροισμα, των κατηγοριών «Άλλη ληστεία» και «Ληστεία με αρπαγή» ανά ηλικιακή κατηγορία, όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

15-18 ετών	552	740
19-20 ετών	191	322
21-24 ετών	285	298
25-29 ετών	257	224
30-34 ετών	187	235
35-44 ετών	293	342
45-59 ετών	172	214
60 και άνω	46	18

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Τέλος, στο παρακάτω πίνακα και γράφημα αποτυπώνονται τα στατιστικά δεδομένα των λησθειών ανά περιοχή για τις περιόδους 2008-2024, όπως αντίστοιχα παρουσιάστηκε και στο αδίκημα της κλοπής. Η κατανομή των περιστατικών αποτυπώνει τις διαφοροποιήσεις στη συχνότητα εμφάνισης του εγκλήματος ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή. Παρατηρείται και εδώ, όπως και στα αδικήματα των κλοπών με διαρρήξεις, ότι οι ληστείες είναι πιο πολλές στα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και έπειτα στην Πελοπόννησο. Ακολουθούν οι υπόλοιπες περιοχές, στις οποίες εμφανίζονται με λιγότερη συχνότητα.

Πίνακας 2.1.22: Ληστείες ανά Γενική Αστυνομική Διεύθυνση⁵⁶

⁵⁶ Τα δεδομένα έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. Για τα έτη 2020-2024 πραγματοποιήθηκε άθροισμα, των κατηγοριών «Άλλη ληστεία» και «Ληστεία με αρπαγή» όπως αυτά φαίνονται στις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Αθήνα	2519	3625	4595	5134	4995	3715	2944	3291	3672	3418	3460	3382	1883	1749	2119	2156	2251
Θεσσαλονίκη	441	603	616	604	578	543	402	500	569	430	483	509	346	386	425	367	358
Αν. Μακεδονία & Θράκη	41	36	54	71	85	47	40	34	29	26	27	39	31	15	26	25	22
Κεντρική Μακεδονία	19	39	61	60	78	72	56	58	54	38	22	27	26	31	28	22	21
Δυτική Μακεδονία	5	3	10	11	5	17	2	7	5	0	0	2	2	4	7	3	2
Ήπειρος	8	21	28	37	43	39	19	18	27	21	8	15	8	9	15	7	7
Θεσσαλία	23	46	82	107	79	69	44	47	35	37	44	43	22	20	34	16	17
Βόρειο Αιγαίο	2	2	6	10	8	5	3	7	8	19	32	26	23	14	5	8	8
Στερεά Ελλάδα	46	73	133	94	79	61	45	83	65	55	32	26	56	64	52	53	78
Δυτική Ελλάδα	57	107	155	132	79	61	78	107	101	98	77	101	71	63	57	64	54
Πελοπόννησος	52	59	174	189	179	139	86	88	89	60	83	30	15	9	12	19	14
Κρήτη	53	71	102	112	101	48	29	19	15	11	13	19	21	13	19	18	19
Ιόνια νησιά	10	12	21	44	34	32	13	21	18	4	7	12	4	4	3	3	10
Νότιο Αιγαίο	17	11	42	31	43	37	39	36	38	34	26	27	28	22	26	23	24

Πηγή: Τα δεδομένα προέρχονται από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., διαθέσιμες στο:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Συνεπώς, από την ανωτέρω περιγραφική παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων των ετών 2000-2024 για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας φαίνεται πως η εξέλιξη τους στο πέρασμα του χρόνου δεν ακολουθεί γραμμική πορεία, αλλά παρατηρούνται διακυμάνσεις, οι οποίες είναι πιο έντονες ως προς τη συχνότητα εμφάνισης και εκδήλωσής τους, αναδεικνύοντας σημαντική την παραμονή τους στον ελληνικό χώρο. Οι αυξητικές ή μειωτικές τάσεις που παρατηρούνται σχετίζονται με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν εκείνη την περίοδο, όπως χαρακτηριστικά θα γίνει αναλυτική αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο, ενώ παράλληλα οι διακυμάνσεις αυτές δεν είναι ομοιογενείς σε όλη τη χώρα, καθώς η εγκληματικότητα είναι πιο έντονη σε περιοχές με υψηλή πυκνότητα πληθυσμού, όπως τα αστικά κέντρα. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή όλων των ηλικιών χωρίς να υπάρχει διάκριση φύλου ή έθνους, κάτι που υποδηλώνει ότι τα συγκεκριμένα εγκλήματα δεν έχουν κάποιο συγκεκριμένο μοτίβο ως προς στα χαρακτηριστικά των δραστών.

2.2 Ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

Στην προηγούμενη υποενότητα του κεφαλαίου έγινε αναφορά στις ποσοτικές διαστάσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας γενικά, αλλά και πιο ειδικά στις κλοπές με διαρρήξεις, συμπεριλαμβανομένων όλων των μορφών της, των κλοπών τροχοφόρων και στις ληστείες με βάση τα στατιστικά δεδομένα, που έχουν προκύψει από την Ελληνική Αστυνομία. Μέσα από την παρουσίαση αυτή αναδείχθηκε η εξέλιξη και τα ποσοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων αυτών στο πέρασμα του χρόνου κατά το διάστημα 2000-2024. Με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των ποσοτικών δεδομένων θα παρουσιαστούν τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, όπως αυτά προκύπτουν από την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων που έχουν παρουσιαστεί ανωτέρω για το εξεταζόμενο διάστημα. Παράλληλα, θα γίνει ειδική αναφορά στη συμμετοχή του οργανωμένου εγκλήματος στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, ιδίως στις κλοπές με διαρρήξεις και στις ληστείες, όπου παρόλο το περιορισμένο ποσοστό συμμετοχής του σε αυτά, έχουν ιδιαίτερο εγκληματολογικό ενδιαφέρον, ως προς τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά.

2.2.1 Γενικά ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

Γενικά τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό (40-50%) της συνολικής εγκληματικότητας στην Ελλάδα⁵⁷, όπως έγινε αναφορά και στην αρχή της εργασίας, υπογραμμίζοντας τη διάσταση και την ένταση του φαινομένου στο κοινωνικό επίπεδο. Από τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη υποενότητα, γενικά για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας για τα έτη 2000-2024 φάνηκε ότι υπήρξε άνοδος, ιδίως μετά το 2008 και έπειτα, μέχρι και τη χρονιά του 2019 σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Οι θεωρούμενοι δράστες αυτών των εγκλημάτων είναι στην πλειοψηφία τους άνδρες ημεδαποί, χωρίς φυσικά την αποχή των αλλοδαπών και των γυναικών αντίστοιχα, με τη συμμετοχή τους να είναι μικρότερη ή λιγότερο συχνή⁵⁸. Επίσης, στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας δεν υπάρχει κάποια εξαίρεση ως προς τη συμμετοχή ατόμων κάθε ηλικίας, καθώς όλες οι ηλικίες από 7-60 ετών και άνω συμμετέχουν ενεργά, αλλά όχι όλες με την ίδια συχνότητα. Οι δράστες που εμπλέκονται περισσότερο

⁵⁷ Τσίγκανου ό.π., σ. 203.

⁵⁸ Βλ. πίνακα 2.1.2 και 2.1.3 σσ. 25-27.

σε αυτά, όπως διαπιστώθηκε από την προηγούμενη υποενότητα είναι 35-40 ετών, ενώ λιγότερο ενεργοί είναι όσοι βρίσκονται στις ηλικίες των 7-12 ετών και 60 και άνω. Ωστόσο, σημαντική είναι και η αυξανόμενη συμμετοχή των ανηλίκων σε αυτά⁵⁹.

Τέλος, τα περισσότερα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα τελούνται στα μεγάλα αστικά κέντρα⁶⁰, παρά στις επαρχίες με πρώτη και κύρια την πρωτεύουσα της χώρας, την Αθήνα και έπειτα τη Θεσσαλονίκη. Υπο το πλαίσιο αυτό⁶¹ πρόκειται είτε για την «κτητική» εγκληματικότητα (κλοπές, διαρρήξεις, ληστείες), είτε για τη «χαριστική» (φθορές, βανδαλισμοί). Η χρήση της βίας σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πολύ συχνή με αποτέλεσμα οι δράστες να προκαλούν σοβαρές και θανατηφόρες βλάβες στα θύματά τους. Η ποιοτική αυτή διαφοροποίηση σε σχέση με μερικά χρόνια πριν, ενισχύεται από τη χρήση βαρέων όπλων (π.χ. αλάζνικοφ), ενώ οι ληστείες συνοδεύονται από βασανιστήρια ή βιασμούς θυμάτων⁶².

2.2.2 Κλοπές με διαρρήξεις και οι υποκατηγορίες της

Η κλοπή με διάρρηξη αποτελεί ένα από τα πιο συνηθισμένα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, καλύπτοντας το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών. Με βάση τον ελληνικό ποινικό κώδικα διακρίνεται σε κατηγορίες και αντιμετωπίζεται ποινικά με διαφορετικό τρόπο ανάλογα κάθε φορά. Επόμενος, είναι η απλή κλοπή (άρθρο 372), η διακεκριμένη κλοπή (άρθρο 374), η κλοπή και η υπεξαίρεση μικρής αξίας (377) και η αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου. Κάποιες έχουν χαρακτήρα πλημμελήματος και άλλες χαρακτήρα κακουργήματος. Η βασική κλοπή, η κλοπή και η υπεξαίρεση μικρής αξίας και η αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου αποτελούν πλημμελήματα, ενώ η διακεκριμένη κλοπή έχει κακουργηματικό χαρακτήρα. Οι δράστες πρέπει να έχουν πρόθεση, δηλαδή οποιαδήποτε μορφή δόλου, έχοντας ως σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση αντικειμένων⁶³.

Από τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν ανωτέρω προκύπτει ότι οι

⁵⁹ Βλ. πίνακα 2.1.4 και 2.1.5 σσ. 28-29.

⁶⁰ Βλ. πίνακα 2.1.6 σ. 30.

⁶¹ Ζαραφώνιτου Χ., Το θερμοκήπιο της εγκληματικότητας, Το βήμα, 25/11/2008, διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2008/11/25/opinions/to-thermokepion-tis-egklimatikotitas/>

⁶² Ζαραφώνιτου Χ., «Βίαη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης», στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.) Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Σάκκουλα, Αθήνα 2016, σ. 40 διαθέσιμο στο: <https://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2017/06/courakis-ellinikos-tomos.pdf>

⁶³ Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021, σ. 8

περισσότερες κλοπές από όλη την επικράτεια διαπράττονται στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης⁶⁴ και οι άνδρες εμπλέκονται πιο συχνά από τις γυναίκες⁶⁵, αν και σε εκείνες τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξητική πορεία. Κυρίως πρόκειται για Έλληνες και όχι για αλλοδαπούς⁶⁶. Οι κυρίαρχες ηλικίες είναι εκείνες των 35-44 ετών, ακολουθούν οι νεότερες ηλικίες 25-29, 30-34 και 21-24, ενώ σημαντική είναι η παρουσία των ανηλίκων από 13-18 ετών⁶⁷. Γενικά, οι κλοπές με διαρρήξεις αφορούν τα αυτοκίνητα, τα καταστήματα, τις οικίες, τους ιερούς ναούς, τις κλοπές σε συγκοινωνιακά μέσα, σε δημόσιους χώρους, τις μικροκλοπές και αρπαγές τσαντών. Όσον αφορά τις κλοπές τροχοφόρων αυτές περιλαμβάνουν τα αυτοκίνητα σε πρώτο βαθμό, τα λεωφορεία, τα μοτοποδήλατα και τις μοτοσυκλέτες⁶⁸.

2.2.2.1 Η εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στις κλοπές με διαρρήξεις και κλοπές τροχοφόρων

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παρουσία του οργανωμένου εγκλήματος στα εγκλήματα της κλοπής, όπως φαίνεται από τις δημοσιευμένες ετήσιες εκθέσεις της αστυνομίας για τα έτη 2017⁶⁹-2018⁷⁰, αλλά με ένα μικρό ποσοστό, το οποίο είναι 5-8% για κλοπές με διαρρήξεις και κλοπές τροχοφόρων. Για τα έτη 2004-2024 οι ετήσιες αυτές εκθέσεις εμπεριέχουν πληροφορίες, σχετικά με το προφίλ των δραστών, τον τρόπο δράσης, τη μέθοδο που χρησιμοποιούν, καθώς και το είδος των κλοπιμαίων. Οι κλοπές με διαρρήξεις που γίνονται από εγκληματικές ομάδες που αποτελούνται από αλλοδαπούς, όπως υπηκόους Αλβανίας, Ρουμανίας, Γεωργίας

⁶⁴ Βλ. πίνακα 2.1.13 σ. 40.

⁶⁵ Βλ. πίνακα 2.1.10 σ. 37.

⁶⁶ Βλ. πίνακα 2.1.9 σ. 35.

⁶⁷ Βλ. πίνακα 2.1.11 και 2.1.12 σσ. 38-39.

⁶⁸ Βλ. πίνακα 2.1.8 σ. 34.

⁶⁹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2017, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2018, σ. 58, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

⁷⁰ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2018, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2019, σ. 58, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2018-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

(αμιγής ή μη)⁷¹, ενώ στις ελληνικές κυριαρχούν στην πλειοψηφία, κυρίως μέλη Ρομά⁷² και μπορεί να αποτελούνται από 3-6 άτομα ή 5-20⁷³, με την πλειοψηφία να δραστηριοποιείται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.⁷⁴ Στις κλοπές που γίνονται σε δημόσιο χώρο ή στις κλοπές μετάλλων μπορεί να συμμετέχουν δράστες βουλγαρικής και πακιστανικής καταγωγής.⁷⁵ Οι κλοπές αφορούν αφαίρεση χρημάτων, χρυσαφικών, ρούχων, τσάντες, πορτοφόλια, τραπεζικές κάρτες και μηχανήματα αυτόματης ανάληψης (κυρίως offsite, δηλαδή εξωτερικά ή εκτός των εγκαταστάσεων) με τη μέθοδο της αποκόλλησης από τη θέση εγκατάστασης τους, απενεργοποιώντας τα συστήματα συναγερμού και μεταφέροντας τα με κλεμμένα γερανοφόρα σε τοποθεσίες λεγόμενες ως «καβάτζες».⁷⁶

Οι δράστες χρησιμοποιούν κουκούλες και γάντια για τη διάπραξη των εγκλημάτων, τοποθετούν κλεμμένες πινακίδες στα αυτοκίνητα τους, τις αλλοιώνουν με μεμβράνες, αλλά συχνά τις αλλάζουν. Κάνουν χρήση ψευδωνύμων, πυρπόληση οχημάτων κατά τη διάπραξη των εγκλημάτων, χρήση «ghost numbers», δηλαδή τηλεφωνικοί αριθμοί που είναι καταχωρημένοι σε στοιχεία ανύπαρκτων αλλοδαπών.⁷⁷ Σε καταστήματα και επιχειρήσεις⁷⁸ προβαίνουν στη κοπή ρολών ασφαλείας με ειδικά εργαλεία (π.χ. ψαλίδια), στη ρυμούλκηση των ρολών με ιμάντα, σε θραύση υαλοπίνακα πρόσοψης με ρίψη πέτρας ή μεταλλικών αντικειμένων. Στόχοι αποτελούν τα χρηματικά

⁷¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2019, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2020, σσ. 59-60, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.pdf

⁷² Το ίδιο, σσ. 59-60

⁷³ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2014, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2015, σ. 37, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2014_ekthesi_oe.pdf

⁷⁴ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2015, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2016, σ. 52, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2015-ekthesi_org.pdf

⁷⁵ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2014, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2015, σ. 37, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2014_ekthesi_oe.pdf

⁷⁶ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2004, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2005, σ. 22, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2008/02/Attachment14438_ekthesi_2004.pdf

⁷⁷ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 61, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2013-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.pdf

⁷⁸ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2021, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2022, σ. 101

<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganomenou2021.pdf>

ποσά, τα εμπορεύματα και τα χρηματοκιβώτια.

Οι κλοπές με διαρρήξεις σε οικίες λαμβάνουν χώρα, κυρίως νυχτερινές ώρες ή όταν απουσιάζουν από τα σπίτια τους οι ένοικοι, αφού πρώτα παρακολουθήσουν τον στόχο και χωρίσουν ρόλους μεταξύ τους (π.χ. μπουκαδόρος, οδηγός).⁷⁹ Επίσης, πληροφορίες για τα θύματα τους μπορούν να συλλέξουν και από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή από εφημερίδες.⁸⁰ Η μέθοδος που ακολουθούν είναι η παραβίαση εξώθυρας, παραθύρων, μπαλκονόπορτας (με θραύση, αποκοπή ομφαλού κλειδαριάς, ριφιφι) με τη χρήση διάφορων εργαλείων (κατσαβίδι, λοστό, κλειδί, σπαρπατού, δελτία αστυνομικής ταυτότητας, πιστωτικές κάρτες), αναρρίχηση και είσοδος από ανασφάλιστα σημεία.⁸¹ Σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιούν αυτοκίνητα πολυτελή για τη μεταφορά των κλοπιμαίων, ώστε να μην κινήσουν υποψίες στις διωκτικές αρχές⁸². Αρκετές φορές προσποιούνται ότι είναι υπάλληλοι κάποιας εταιρίας (π.χ. ηλεκτρολόγοι, Δ.Ε.Η, Δ.Ο.Υ) ή έμποροι (φρούτων, χαλιών) ή με το πρόσχημα οφειλής χρηματικών ποσών συγγενικών τους προσώπων⁸³. Αφαιρούν αντικείμενα, όπως χρήματα, τιμαλφή, μικροηλεκτρονικές συσκευές, κινητά τηλέφωνα, ακόμη και οχήματα⁸⁴. Σε γενικές γραμμές φαίνεται πως έχουν μεγάλη εξειδίκευση και τεχνογνωσία.

Ακόμη, συχνές είναι και οι κλοπές μεταλλικών αντικειμένων από εγκαταστάσεις οργανισμών κοινής ωφέλειας (καλώδια χαλκού, μετασχηματιστές ηλεκτρικού ρεύματος) κατά τις νυχτερινές ώρες, αφαιρώντας αντικείμενα αξίας

⁷⁹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 25, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/ekthesi_organwmenou_egklhmatos_2011.pdf

⁸⁰ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2014, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2015, σ. 37, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2014_ekthesi_oe.pdf

⁸¹ Το ίδιο, σ. 37

⁸² Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 52, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2015-ekthesi_org.pdf

⁸³ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2021, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2022, σ. 100, διαθέσιμο στο:

<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

⁸⁴ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2012, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2013, σ. 25, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2012-ekthesi_oe.pdf

(χρήματα, τιμαλφή, μικροηλεκτρονικές συσκευές, κινητά τηλέφωνα)⁸⁵. Τέλος, οι κλοπές οχημάτων αποτελούν μια κερδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα για την Ελλάδα που έχει χαρακτηριστεί ως χώρα προέλευσης και προορισμού κλεμμένων αυτοκινήτων από εγκληματικές οργανώσεις για πώληση ή διάλυση.⁸⁶ Συνήθως πρόκειται για ολιγομελής ελληνικές ομάδες με τη συμμετοχή των Ρομά να δραστηριοποιούνται, κυρίως στην Αττική από 1-6 μήνες⁸⁷. Στα ιδιωτικής χρήσης επιβατικά αυτοκίνητα παρατηρήθηκε προτίμηση σε μάρκες, όπως TOYOTA COROLLA, TOYOTA CARINA, BMW, HYUNDAI, NISSAN, SMART, OPEL, FORD, στα ιδιωτικής χρήσης επιβατικά φορτηγά μάρκες, όπως TOYOTA HILUX, NISSAN NAVARA, PICKUP, L140, VW TARO & MITSUBISHI και στις μοτοσυκλέτες, κυρίως μάρκες HONDA, YAMAHA και BMW⁸⁸. Χρησιμοποιούν ειδικά λογισμικά και τεχνολογία (φορητούς Η/Υ) για παράκαμψη τους «immobilizer» (δηλαδή, σύστημα ακινητοποίησης αυτοκινήτου) και αχρήστευση των συσκευών εντοπισμού («GPS tracker devices»). Καταληκτικά, αποκρύπτουν αυτοκίνητα σε περικλειστούς χώρους στάθμευσης, αποθήκες, οδούς μικρής κυκλοφορίας, πλαστογραφούν άδειες κυκλοφορίας, καθώς επίσης χρησιμοποιούν τσιλιαδόρους κατά τη διάπραξη της κλοπής.⁸⁹

2.2.3 Ληστείες

Το έγκλημα της ληστείας διαφοροποιείται από την κλοπή (άρθρο 372 ΠΚ) ως προς τη χρήση ή την απειλή βίας, περιλαμβάνοντας ωστόσο όλα τα στοιχεία της (πράγμα-κινητό-ξένο ή ολικά ή μερικά-αφαίρεση από την κατοχή άλλου).⁹⁰ Ο ληστής χρησιμοποιεί σωματική βία κατά προσώπου ή απειλές για την αφαίρεση ξένου κινητού πράγματος με επικείμενο κίνδυνο το σώμα και τη ζωή. Επομένως, δεν προσβάλλει μόνο την ιδιοκτησία και την κατοχή, αλλά και την προσωπική ελευθερία, η οποία αποτελεί

⁸⁵ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 25, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2012-ekthesi_oe.pdf

⁸⁶ Το ίδιο, σ. 25.

⁸⁷ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2015, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2016, σ. 55, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2015-ekthesi_org.pdf

⁸⁸ Το ίδιο, σ. 66.

⁸⁹ Το ίδιο, σ. 56.

⁹⁰ Μυλωνόπουλος ό.π., σ. 249.

το μέσο για την επίτευξη του σκοπού.⁹¹

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, οι ληστείες την τελευταία εισοσιετία παρουσίαζαν μια κυκλική τάση με περιοδικές ανόδους και πτώσεις, παραμένοντας ένα επαναλαμβανόμενο εγκληματικό φαινόμενο για τη χώρα. Τα περιστατικά των λησθειών ήταν πιο συχνά στα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και λιγότερο συχνά στις υπόλοιπες περιφέρειες⁹². Η ληστεία μπορεί να λάβει διάφορες εκφάνσεις. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία για τα έτη 2000-2024, αφορούσε, τράπεζες, Δ.Ο.Υ, καταστήματα, οικίες, κινητά τηλέφωνα-μικροποσά, μίνι μάρκετ, αρπαγή τσάντας, οδηγούς ταξί, πρατήρια υγρών καυσίμων, Ε.Λ.Τ.Α, περίπτερα, πρακτορεία ΟΠΑΠ, σουπερμάρκετ, ταχυδρομικούς διανομείς, ταχυδρομικά ταμειυτήρια, χρηματοαποστολές και λοιπές ληστείες. Τα πιο συνηθισμένα περιστατικά κατά σειρά, αφορούσαν τα κινητά τηλέφωνα, τις λοιπές ληστείες, τις οικίες, τα καταστήματα, τις αρπαγές τσαντών και τις τράπεζες⁹³.

Οι δράστες στο σύνολο τους είναι ελληνικής καταγωγής παρά αλλοδαποί και κυρίως πρόκειται για άνδρες⁹⁴ παρατηρώντας, ωστόσο, αυξητική τάση και η συμμετοχή των γυναικών. Σημαντική είναι η παρουσία των ανηλίκων στο έγκλημα αυτό, καθώς οι ανήλικοι ηλικίας 13-18 ετών αποτελούν την πλειοψηφία των συμμετεχόντων και έπονται οι υπόλοιπες ηλικιακές κατηγορίες των 35-44 ετών, 21-24 ετών, 25-29 ετών, ενώ μικρή είναι η συμμετοχή των ηλικιών 30-34 ετών, 45-59 ετών, 7-12 ετών και 60 και άνω⁹⁵.

2.2.3.1 Η εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στις ληστείες

Το οργανωμένο έγκλημα εκτός από την παρουσία του στις κλοπές με διαρρήξεις, συμμετέχει ενεργά και στις ληστείες. Οι ετήσιες εκθέσεις του οργανωμένου εγκλήματος για τα έτη 2004-2024 περιλαμβάνουν εξίσου πληροφορίες, όπως και για τις κλοπές που έγινε αναφορά ανωτέρω, σχετικά με το προφίλ των δραστών, τον τρόπο δράσης, τη μέθοδο που χρησιμοποιούν αυτές οι οργανώσεις, καθώς και το είδος των κλοπιμαίων. Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες εκτιμάται ότι ευθύνονται για ένα

⁹¹ Το ίδιο, σ. 248.

⁹² Βλ. πίνακα 2.1.22, σσ. 51.

⁹³ Βλ. πίνακα 2.1.16, σ. 45.

⁹⁴ Βλ. πίνακα 2.1.18 και 2.1.19, σσ. 47-48.

⁹⁵ Βλ. πίνακα 2.1.20 και 2.1.21, σσ. 49-50.

μικρό ποσοστό και στις ληστείες 5⁹⁶-8⁹⁷%.

Οι ελληνικές εγκληματικές ομάδες που εμπλέκονται σε ληστείες απαρτίζονται, κυρίως από μέλη ελληνικής καταγωγής, ομογενών από χώρες της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ, αλλά έντονη συμμετοχή έχουν και οι Ρομά, όμως λιγότερη συγκριτικά με τις κλοπές. Στις αλλοδαπές ομάδες συμμετέχουν άτομα Αλβανικής καταγωγής, Πακιστανοί, Αιγύπτιοι, Γεωργιανοί, Αλγερινοί και από το Αφγανιστάν. Συνήθως οι ομάδες είναι ομοιογενείς και έχουν τοπική δράση⁹⁸ και μικρή χρονική δράση, όντας υπεύθυνες για τη διάπραξη μεγάλου αριθμού ληστειών.⁹⁹ Είναι έμπειρα άτομα, παρακολουθούν το στόχο πριν την τέλεση της πράξης και σχεδιάζουν τον τρόπο δράσης και τον τρόπο διαφυγής.

Οι ληστείες στις οικίες γίνονται νυχτερινές ώρες και σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από αραιή οικιστική δόμηση, όπου διαμένουν γυναίκες και ηλικιωμένοι, οι οποίοι προβάλλουν χαμηλότερη αντίσταση.¹⁰⁰ Επίσης, οι δράστες διαπράττουν ληστείες σε βάρος οδηγών φορτωμένων φορτηγών, κυρίως με τσιγάρα σε τράπεζες, ξενοδοχεία, πρατήρια καυσίμων, σε οδηγούς αυτοκινήτων¹⁰¹, σε καταστήματα παντός είδους, αποτελώντας την πλειοψηφία των προτιμήσεων τους, σε ΟΠΑΠ, σε πεζούς και ανηλίκους.¹⁰² Επίσης, ληστείες γίνονται και σε βάρος των χρηματοοποστολών, αλλά όχι πολύ συχνά και δε διαπράττονται στο ίδιο σημείο ή τραπεζικό κατάστημα.¹⁰³

⁹⁶ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2021, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2022, σ. 62, διαθέσιμο στο:

<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

⁹⁷ Το ίδιο, σ. 96.

⁹⁸ Το ίδιο, σ. 107.

⁹⁹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2019, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2020, σ. 64, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

¹⁰⁰ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2011, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2012, σ. 22, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/ekthesi_organwmenou_egklhmatos_2011.pdf

¹⁰¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2004, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2005, σ. 21, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2008/02/Attachment14438_ekthesi_2004.pdf

¹⁰² Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2022, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2023, σσ. 107-108, διαθέσιμο στο:

<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

¹⁰³ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 24, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2012-ekthesi_oe.pdf

Ακόμη, προβαίνουν στη χρήση πυροβόλων όπλων για εκφοβισμό θυμάτων με γάντια, κουκούλες, διαρρηκτικά εργαλεία, χειροβομβίδες, κινητά τηλέφωνα, φορητούς ασύρματους¹⁰⁴, κλεμμένα αυτοκίνητα ως μέσα διαφυγής ή μεταφορά στο τόπο τέλεσης της πράξης και όταν ολοκληρώσουν τη δράση τους, τα εγκαταλείπουν ή τα καταστρέφουν¹⁰⁵, τοποθετούν κλεμμένες πινακίδες κυκλοφορίας ή κλεμμένα ή μισθωμένα αυτοκίνητα.¹⁰⁶ Τέλος, προκειμένου να εξουδετερώσουν την αντίσταση των θυμάτων χρησιμοποιούν τη σωματική βία, αλλά και όπλα, όπως μαχαίρια, πιστόλια, καραμπίνες, κατσαβίδια, πολεμικά τυφέκια και πάσης φύσεως αιχμηρά αντικείμενα.¹⁰⁷

Κεφάλαιο 3: Ερμηνεία δεδομένων και θεωρητική προσέγγιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας

Η ανάλυση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα στατιστικά στοιχεία, αλλά απαιτείται και μια βαθύτερη κατανόηση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που τα παράγουν και τα μεταβάλλουν. Το παρόν κεφάλαιο στοχεύει στην ερμηνεία των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων που παρουσιάστηκαν προηγουμένως, ερμηνεύοντας τα φαινομενολογικά χαρακτηριστικά και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που σημειώθηκαν στην Ελλάδα τις περιόδους 2000-2024. Ειδικότερα, θα γίνει αναφορά σε βασικές εγκληματολογικές θεωρίες που συσχετίζονται με τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και ιδίως με τα φαινομενολογικά τους χαρακτηριστικά και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου, προκειμένου να ερμηνευθούν οι διακυμάνσεις που παρατηρήθηκαν, καθώς και να αναδειχθούν οι παράγοντες που ενδεχομένως οδήγησαν στη διάπραξη τους.

¹⁰⁴ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2011, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2012, σ.25, διαθέσιμο στο: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/ekthesi_organwmenou_egklhmatos_2011.pdf

¹⁰⁵ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, σ. 22, διαθέσιμο στο: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2013_ekthesi_oe.pdf

¹⁰⁶ Το ίδιο, σσ. 54-55.

¹⁰⁷ Το ίδιο, σσ. 57-58.

3.1 Εγκληματολογικές θεωρίες και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας

Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας έχουν μελετηθεί μέσα από διάφορα θεωρητικά σχήματα στην επιστήμη της εγκληματολογίας, με σκοπό να ερμηνευθεί ο λόγος για τον οποίο ορισμένοι άνθρωποι διαπράττουν τέτοιους είδους εγκλήματα, εστιάζοντας, είτε στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, είτε στις ευκαιρίες που διαμορφώνει το περιβάλλον τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναφερθούν οι βασικές εγκληματολογικές θεωρίες που συμβάλλουν στην ερμηνεία των παραγόντων που οδηγούν σε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, καθώς και στην κατανόηση των φαινομενολογικών τους χαρακτηριστικών. Αυτές είναι η θεωρία της ανομίας, της πίεσης (Strain theory), των καθημερινών δραστηριοτήτων και της ορθολογικής επιλογής. Η επιλογή τους βασίστηκε, τόσο στην ικανότητά τους να συνδέουν τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες με τη συμπεριφορά των δραστών σε περιόδους κρίσεων, όσο και στην δυνατότητα ερμηνείας συγκεκριμένων φαινομενολογικών χαρακτηριστικών των εγκλημάτων αυτών.

Ειδικότερα, οι θεωρίες της ανομίας, της πίεσης (Strain theory) και της ορθολογικής επιλογής χρησιμοποιούνται για να εξηγηθεί η εγκληματικότητα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, αναδεικνύοντας πως η κοινωνική αποδιοργάνωση, η αδυναμία επίτευξης στόχων με νόμιμα μέσα και η αξιολόγηση κόστους-οφέλους για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων, επηρέασαν την αύξηση αυτών των εγκλημάτων. Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής χρησιμοποιείται επίσης για την εξήγηση της προτίμησης συγκεκριμένων στόχων κλοπών ή ληστείας από τους δράστες.

Αντίστοιχα, οι θεωρίες των καθημερινών δραστηριοτήτων και της ορθολογικής επιλογής, χρησιμοποιούνται για την περίοδο της πανδημικής κρίσης, καθώς αναλύουν πως οι περιορισμοί στην καθημερινή ζωή και η περιορισμένη πρόσβαση σε ευκαιρίες για τη τέλεση αυτών των εγκλημάτων επηρέασαν τη συμπεριφορά των δραστών. Επίσης, η θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων δύναται να ερμηνεύσει τη συγκέντρωση των εγκλημάτων στα αστικά κέντρα, ενώ η θεωρία της πίεσης (Strain Theory) χρησιμοποιείται ενδεικτικά για τη συμμετοχή ορισμένων ηλικιακών ομάδων στα εγκλήματα αυτά, χωρίς ωστόσο να υπονοείται ότι όλα τα μέλη αυτών των ηλικιακών ομάδων στρέφονται στο έγκλημα. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μια

συνθετική προσέγγιση με σκοπό να κατανοηθούν οι συνθήκες εκείνες που επηρέασαν την εξέλιξη αυτών των αδικημάτων τον 21^ο αιώνα.

3.1.1 Η θεωρία της ανομίας του Durkheim

Η θεωρία της ανομίας, όπως και της πίεσης που θα αναλυθεί παρακάτω στοχεύει στην κατανόηση της αποκλίνουσας συμπεριφοράς, εστιάζοντας στις κοινωνικές δομές για την εξήγηση των παραγόντων που την προκαλούν.¹⁰⁸

Εκφραστής της θεωρίας της ανομίας ήταν ο Durkheim, ο οποίος την εισήγαγε για πρώτη φορά στο βιβλίο του «Η κατανομή της εργασίας στην κοινωνία» και αργότερα στη μελέτη του για την αυτοκτονία. Η ανομία προκύπτει όταν στο πλαίσιο μιας κοινωνίας απουσιάζουν οι κανόνες, σηματοδοτώντας την αδυναμία της να ελέγξει την απεριόριστη επιδίωξη των ατόμων για υλική επιτυχία.¹⁰⁹ Όταν η κοινωνία υφίστανται ραγδαίες αλλαγές, οι κανόνες είναι ασαφείς και ανύπαρκτοι. Σε αυτή την περίπτωση η κοινωνία δεν μπορεί να εκπληρώσει τις προσδοκίες των ατόμων, οι οποίες είναι περισσότερες από αυτές που μπορούν να πραγματοποιηθούν, δεν περιορίζονται οι ανάγκες τους και οι κανόνες είναι ελλειπείς, με αποτέλεσμα η κατάσταση αυτή να οδηγεί στην ανομία και στην εμφάνιση εγκληματικής συμπεριφοράς. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις λειτουργικές κοινωνίες, όπου οι ανάγκες και οι επιθυμίες των ατόμων ρυθμίζονται και περιορίζονται.¹¹⁰

Πιο συγκεκριμένα στο βιβλίο του για τον καταμερισμό της εργασίας, υποστήριξε ότι υπάρχουν κάποιες ασυνήθιστες μορφές (abnormal forms) που παράγουν κοινωνική αλληλεγγύη. Όταν η κοινωνική αλληλεγγύη δεν παράγεται, οφείλεται «στο ότι οι σχέσεις των οργάνων δεν ρυθμίζονται, επειδή βρίσκονται σε κατάσταση ανομίας».¹¹¹ Επιπλέον, στη μελέτη του για την αυτοκτονία εισήγαγε την μακροκοινωνιολογική έννοια της ανομίας και υποστήριξε ότι «όταν η κοινωνία διαταράσσεται από κάποια επώδυνη κρίση ή από ευεργετικές, αλλά απότομες

¹⁰⁸ Inderbitzin, M. L., Bates, K. A., Gainey, R. R., Anomie/Strain Theory. In *Deviance and social control: A sociological perspective*, Sage Publications, 2017, p. 2, available at: [76592_book_item_76592.pdf](#)

¹⁰⁹ Κουλούρης Ν., λήμμα: «ανομία», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. και Κρανιδιώτη Μ.(επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 60.

¹¹⁰ Inderbitzin, Bates, Gainey ό.π., p. 2.

¹¹¹ Marks S. R., “Durkheim’s Theory of Anomy”, *American Journal of Sociology*, Vol. 80, No. 2, September, 1974, p.4, available at: [file:///C:/Users/user/Downloads/DurkheimsTheoryofAnomie.pdf](#)

μεταβάσεις είναι στιγμιαία ανίκανη να ασκήσει αυτή τη ρυθμιστική επιρροή».¹¹²

Συνεπώς, όταν το κοινωνικό πλαίσιο δεν παρέχει σαφείς κανόνες και αξίες, τα άτομα απροσανατολίζονται και καταφεύγουν σε άλλους τρόπους μη κοινωνικά αποδεκτούς, ώστε να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Σε περιόδους κοινωνικών κρίσεων η ανομία αυξάνεται, καθώς και τα ποσοστά της εγκληματικότητας. Όταν καταρρέουν οι κοινωνικοί κανόνες και οι κοινωνικές δομές αλλάζουν γρήγορα, οι παλιές αξίες δεν είναι ισχυρές, έτσι ώστε να μην ελέγχονται οι δραστηριότητες των μελών της κοινωνίας και η επιθυμία για τη βελτίωση της ζωής να οδηγεί σε συγκρούσεις και παραβατικότητα.¹¹³

3.1.2 Η θεωρία της ανομίας και της πίεσης του Merton

Ο Merton ασχολήθηκε και αυτός με την έννοια της ανομίας, βασιζόμενος στην ανάλυση του Durkheim, επεκτείνοντας τη θεωρία του, στις Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής στο άρθρο του «Κοινωνική δομή και ανομία». Σύμφωνα με τον Merton, ο πιο ακριβής ορισμός που έχει δώσει, είναι αυτός που αναφέρεται σε «μια κυριολεκτική αποθάρρυνση, δηλαδή μια αποθεσμοποίηση των μέσων που είναι η συνέπεια μιας αποσύνδεσης, μεταξύ πολιτισμικών στόχων και θεσμικών κανόνων».¹¹⁴ Όταν δηλαδή η κοινωνία τονίζει την επίτευξη πολιτισμικών στόχων, αλλά δεν δίνει την ίδια έμφαση στα μέσα που προβλέπονται για την επίτευξη των στόχων, το αποτέλεσμα είναι η ανομία.¹¹⁵

Ωστόσο, ο Merton εξήγησε την ανομία και σε ένα δομικό ή μακρο-επίπεδο. Η κοινωνική δομή είναι αυτή που ασκεί πίεση στα άτομα να διαπράξουν το έγκλημα.¹¹⁶ Όταν η κοινωνία δεν παρέχει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης για την επίτευξη των κοινωνικών αποδεκτών στόχων οδηγεί όσους δυσκολεύονται να πετύχουν τους κοινωνικά αποδεκτούς στόχους, σε παράνομα μη κοινωνικά αποδεκτά μέσα αντί για νόμιμα. Αυτό παρατηρείται κυρίως μεταξύ ανώτερων και κατώτερων κοινωνικών

¹¹² Το ίδιο p. 7.

¹¹³ Μαρούλη Μ., Εμίλ Ντυρκαίμ, Εργαστήριο ποινικών και εγκληματολογικών ερευνών, Τεύχος 6, 11/2007, διαθέσιμο στο: <https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexc64c.html?pgtp=1&aid=1194203204>

¹¹⁴ Featherstone R. & Deflem M., “Anomie and Strain: Context and Consequences of Merton’s Two Theories”, *Sociological Inquiry*, Vol. 73, No. 4, November, 2003, p. 9, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1475-682X.00067>

¹¹⁵ Το ίδιο.

¹¹⁶ Το ίδιο, p. 11.

στρωμάτων.¹¹⁷ Στην κοινωνία υπάρχουν κάποιοι καθιερωμένοι στόχοι (π.χ. πλούτος, επιτυχία) και κοινωνικά αποδεκτοί τρόποι για την επίτευξη τους, όμως δεν έχουν όλα τα άτομα ίση πρόσβαση στα αποδεκτά μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων, δημιουργώντας πίεση στα άτομα αυτά που δεν μπορούν να επιτύχουν τους στόχους με τα κοινωνικά αποδεκτά μέσα. Η πίεση αυτή οδηγεί το άτομο σε κάποιες διαφορετικές συμπεριφορές.

Σύμφωνα με τον Merton υπάρχουν πέντε τύποι προσαρμογής,¹¹⁸ ανάλογα με το πώς τα άτομα ανταποκρίνονται στην πίεση που προκαλείται από την άνιση κατανομή των νόμιμων μέσων για την επίτευξη των στόχων. Αυτοί είναι η συμμόρφωση, δηλαδή η επίτευξη στόχου με νόμιμα μέσα, η καινοτομία, όπου τα άτομα αποδέχονται τον στόχο και τον επιτυγχάνουν με παράνομα μέσα, η τυπολατρεία για όσους έχουν εγκαταλείψει τον αποδεκτό στόχο, αλλά χρησιμοποιούν νόμιμα μέσα, η απομάκρυνση απορρίπτοντας και τον στόχο και τα νόμιμα μέσα και τέλος ο επαναστατισμός, κατά τον οποίο οι στόχοι αντικαθίστανται από νέους και γίνεται χρήση, είτε νόμιμων, είτε παράνομων μέσων¹¹⁹.

3.1.3 Η θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων

Η θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων αναπτύχθηκε από τους Cohen και Felson. Με βάση αυτή για να συμβεί ένα έγκλημα πρέπει να υπάρχουν τρία απαραίτητα στοιχεία, τα οποία είναι απαραίτητα για την εμφάνιση εγκληματικών κινήτρων. Αυτό αναφέρεται ως «τρίγωνο του εγκλήματος»¹²⁰ και είναι τα εξής:¹²¹ α) οι πιθανοί δράστες, οι οποίοι να έχουν τη δυνατότητα και την πρόθεση διάπραξης, β) η παρουσία κατάλληλων στόχων, δηλαδή άτομα ή περιουσιακά αγαθά, τα οποία να είναι εύκολα προσβάσιμα και διαθέσιμα και τέλος γ) η απουσία ελέγχου, δηλαδή η έλλειψη

¹¹⁷ Γουσέτη Ι., Ρόμπερτ Μέρτον, Εργαστήριο ποινικών και εγκληματολογικών ερευνών, Τεύχος 19, 7/2011

<https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexfd57.html?pgtp=1&aid=1310978782>

¹¹⁸ Lilly G. R., Cullen F. T., & Ball R. A., *Criminological Theory, Context and Consequences*, 2nd ed., Sage Publications, Thousand Oaks, 1995, pp. 54-55.

¹¹⁹ Newburn T., *Criminology*, 3rd ed., London and New York, Routledge, 2017, pp.189-190.

¹²⁰ Hart T. C., & Lersch K. M., *Space, Time and Crime*, 4th ed., Carolina Academic Press, Durham, p. 92.

¹²¹ Felson M., "Routine activity approach", in Wortley R. & Townsley M., *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Routledge, 2nd Edition, New York, 2017, p.5, available at:

https://study.sagepub.com/system/files/Cohen%2C_Lawrence_E.%2C_and_Marcus_K._Felson_-_Routine_Activity_Theory.pdf

προστασίας ή μηχανισμών που μπορούν να αποτρέψουν τη διάπραξη ενός εγκλήματος. Με βάση τα προαναφερθέντα η θεωρία αυτή βασίζεται σε δυο ζητούμενα. Πρώτον, ο τρόπος ζωής ή οι συνήθειες δραστηριότητες μπορούν να δημιουργήσουν εγκληματικές ευκαιρίες, αυξάνοντας τη συχνότητα των επαφών, ανάμεσα σε παραβάτες και κατάλληλους στόχους και δεύτερον οι παραβάτες αξιολογούν την αξία των στόχων, όπως επίσης και αν υπάρχει κάποιος έλεγχος, προκειμένου να αποφασίσουν το που, το ποτε και σε ποιον θα διαπράξουν το έγκλημα.

Επομένως, σκοπός της θεωρίας αυτής δεν είναι να εντοπίσει τους λόγους, για τους οποίους διαπράττεται ένα έγκλημα, αλλά να εστιάσει στους κινδύνους θυματοποίησης που διατρέχουν τα άτομα και οι τοποθεσίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η συμβολή της είναι σημαντική για την ανάπτυξη και την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος, διότι αν οι δράστες δεν έχουν τις κατάλληλες ευκαιρίες, τότε αποτρέπεται η διάπραξη εγκλημάτων.¹²²

3.1.4 Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής

Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής αναπτύχθηκε από τους Derek Cornish και Ronald Clarke.¹²³ Το έγκλημα είναι μια ορθολογική πράξη, όπου το άτομο αξιολογεί τη χρησιμότητα της διάπραξης ή της μη διάπραξης ενός εγκλήματος, προκειμένου να αποφασίσει υπέρ ή κατά της πράξης.¹²⁴ Μπαίνει σε μια διαδικασία, στην οποία αξιολογεί το όφελος που θα έχει από το έγκλημα, τις ανάγκες του, τις πιθανότητες σύλληψης, τιμωρίας και γενικά τις συνέπειες της πράξης αυτής.¹²⁵ Αν η διάπραξη τέλεσης του εγκλήματος έχει ένα επιθυμητό ποσό κέρδους και αποδεκτό κίνδυνο σύλληψης θα τελεστεί, ενώ αν δεν υπάρχει επιθυμητό όφελος και αυξηθεί η πιθανότητα σύλληψης ή δυσάρεστης αναμενόμενης ποινής δεν θα διαπραχθεί ή υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες να διαπραχθεί.¹²⁶

¹²² Το ίδιο, p. 5.

¹²³ Λαμπροπούλου Ε., Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος, Παπαζήση, Αθήνα, 2023, σ. 218.

¹²⁴ Cornish B. D. & Clarke V. R., The reasoning criminal, Rational choice perspectives on offending, New, Transaction Publishers, 2014, p. 20.

¹²⁵ Σπινέλλη Κ., Εγκληματολογία, Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Γ' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014, σ. 211.

¹²⁶ Cornish & Clarke ό.π., p. 20.

3.2 Συσχέτιση φαινομενολογικών χαρακτηριστικών και κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών υπό το πρίσμα εγκληματολογικών θεωριών

Στην παρούσα υποενότητα επιχειρείται η συσχέτιση των εγκληματολογικών θεωριών που προαναφέρθηκαν με τα κυριότερα φαινομενολογικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας που παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, καθώς και με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν κατά τα έτη 2009-2021, δηλαδή την οικονομική και πανδημική κρίση αντίστοιχα.

Ειδικότερα, εξετάζεται πως οι εγκληματολογικές θεωρίες, όπως αυτής «της ανομίας», «της πίεσης» (Strain Theory), «των καθημερινών δραστηριοτήτων» και «της ορθολογικής επιλογής» μπορούν να ερμηνεύσουν, τόσο ορισμένα φαινομενολογικά χαρακτηριστικά, όπως τη γεωγραφική συγκέντρωση των εγκλημάτων, την επιλογή συγκεκριμένων στόχων και τη συμμετοχή συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων, όσο και τις αυξομειώσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά την περίοδο της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης αντίστοιχα.

3.2.1 Ερμηνεία φαινομενολογικών χαρακτηριστικών και εγκληματολογικές θεωρίες

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 2 για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, και ειδικότερα για τις κλοπές με διαρρήξεις και τις ληστείες, παρατηρήθηκαν κάποια φαινομενολογικά χαρακτηριστικά μέσα στο διάστημα 2000-2024 αναφορικά με τους δράστες, τους στόχους, τις γεωγραφικές περιοχές και τις ηλικίες, τα οποία δύναται να ερμηνευθούν μέσα από το πρίσμα των εγκληματολογικών θεωριών.

Όπως έχει ήδη παρουσιαστεί στο κεφάλαιο 2, η συμμετοχή των ανδρών στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας είναι υψηλότερη από εκείνη των γυναικών, εύρημα που συνάδει με τη σχετική βιβλιογραφία¹²⁷. Οι συχνότερες κλοπές με διαρρήξεις αφορούσαν τις οικίες και τα τροχοφόρα, ενώ στις ληστείες κυριαρχούσαν οι αρπαγές κινητών τηλεφώνων και τα μικροποσά¹²⁸. Αυτή η προτίμηση ως προς στους συγκεκριμένους στόχους μπορεί να ερμηνευθεί από τη θεωρία της ορθολογικής επιλογής με βάση την οποία οι δράστες προβαίνουν στην εκτίμηση του κόστους και

¹²⁷ Ζαραφονίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σ. 82.

¹²⁸ Βλ. Πίνακες 2.1.8, σ. 34 και 2.1.16, σ. 45.

του οφέλους των πράξεων τους¹²⁹. Υπό αυτή την έννοια επιλέγονται στόχοι που θεωρούνται πιο εύκολα προσβάσιμοι και παρουσιάζουν μειωμένο κίνδυνο σύλληψης.

Στη σχετική ελληνική βιβλιογραφία έχει επισημανθεί ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση των λησθειών σε τραπεζικά ιδρύματα, εξέλιξη που αποδίδεται στα μέτρα ασφαλείας που ελήφθησαν, σε αντίθεση με τις ληστείες σε οικίες, καταστήματα κ.λπ., οι οποίες ήταν πιο συχνές. Η κατάσταση αυτή επιβάρυνε παράλληλα, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι ηλικιωμένοι, οι οποίοι υφίσταντο εξευτελιστικούς βασανισμούς¹³⁰. Επίσης, με βάση τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., την περίοδο της οικονομικής κρίσης, η ληστεία αφορούσε αρπαγές τσαντών, ληστείες σε βάρος πεζών, μικροποσά, τηλέφωνα, παρά σοβαρές περιπτώσεις που περιλάμβαναν και ανθρωποκτονία. Το έγκλημα δηλαδή, σύμφωνα με τους αναλυτές της ΕΛ.ΑΣ. μετατοπίστηκε σε στόχους «χαμηλού ρίσκου»¹³¹. Συνεπώς, η επιλογή στόχων φαίνεται να επηρεάζεται από την εκτίμηση του ρίσκου και των πιθανοτήτων σύλληψης, όπως υποστηρίζει η θεωρία της ορθολογικής επιλογής.

Επιπλέον, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας εμφάνισαν υψηλότερη συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, παρά σε περιοχές της υπαίθρου ή σε μικρότερες πόλεις της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας. Αυτό απεικονίζεται στους πίνακες του προηγούμενου κεφαλαίου των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας γενικά¹³², αλλά και ειδικά στους πίνακες των κλοπών με διαρρήξεις¹³³ και των λησθειών¹³⁴ αντιστοίχως, για τα έτη 2008-2024. Η χωρική συγκέντρωση των εγκλημάτων στα αστικά κέντρα μπορεί να ερμηνευθεί υπο το πρίσμα της θεωρίας των

¹²⁹ Cornish & Clarke ό.π., π. 20.

¹³⁰ Ζαραφωνίτου Χ., «Βίαση εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης», στο Γασπαρινάτου Μ.(επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Τόμος Α', Σάκκουλα, Αθήνα, σ. 39, διαθέσιμο στο: https://kosmatos-lampakis.gr/wp-content/uploads/2023/09/TIMHTIKOS-TOMOS-KOYPAKH_compressed.pdf

¹³¹ Λεμπέση Μ., Η ληστεία στην Ελλάδα καταγράφει σημαντική άνοδο; Crime Time, 25/4/2025, διαθέσιμο στο: <https://www.crimetimes.gr/%CE%B7-%CE%BB%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1/>

¹³² Βλ. πίνακα 2.1.6, σ. 30.

¹³³ Βλ. πίνακα 2.1.13, σ. 40.

¹³⁴ Βλ. πίνακα 2.1.22, σ. 51.

καθημερινών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με την οποία για να συμβεί ένα έγκλημα πρέπει να υπάρχουν τρία απαραίτητα στοιχεία¹³⁵, η ύπαρξη ενός δράστη, η παρουσία κατάλληλων στόχων και η απουσία ελέγχου. Τα αστικά κέντρα χαρακτηρίζονται απο πληθυσμιακή πυκνότητα, πληθυσμιακή και πολιτισμική ετερογένεια, εξασθένηση των κοινωνικών δεσμών, έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα, ανωνυμία, οικονομική ανισότητα σε κάποιες περιοχές, υποβαθμίζοντας την ποιότητα της ζωής¹³⁶ και αυξάνοντας τις ευκαιρίες και τα κίνητρα για τη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων. Οι κάτοικοι δε γνωρίζονται μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να υπάρχει λιγότερη κοινωνική εποπτεία γεγονός που αυξάνει τη διαθεσιμότητα στόχων και μειώνει τον κίνδυνο σύλληψης τους.

Επιπλέον, στα αστικά κέντρα υπάρχει μεγαλύτερη ευκολία όσον αφορά την μετακίνηση και τη διαφυγή, καθώς επίσης οι συγκρούσεις και οι εντάσεις είναι πιο συχνές γεγονός που δύναται να οδηγήσει σε παραβατικές συμπεριφορές.¹³⁷ Επιπροσθέτως, στην Αθήνα ορισμένες περιοχές χαρακτηρίζονται από περιβαλλοντική (γκράφιτι, ερειπωμένα κτήρια, κακός φωτισμός, σκουπίδια στους δρόμους, βανδαλισμοί) και κοινωνική αταξία (άστεγοι, επαίτες), δίνοντας την εικόνα ενός υποβαθμισμένου περιβάλλοντος,¹³⁸ με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι ευκαιρίες εγκληματικής δράσης στις εν λόγω περιοχές και η ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων (π.χ. διάπραξη μικροκλοπών από περαστικούς, διακίνηση ναρκωτικών κ.λπ.). Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2011 δεν φαίνεται να υπάρχει ghetto στο κέντρο της Αθήνας, όμως σε συνδυασμό με άλλα συσσωρευμένα προβλήματα, επηρεάζουν την φυσιογνωμία, τις συνθήκες ποιότητας ζωής τέτοιων

¹³⁵ Felson M., “Routine activity approach”, in Wortley R. & Townsley M., *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Routledge, 2nd ed., New York, 2017, p.5, available at:

https://study.sagepub.com/system/files/Cohen%2C_Lawrence_E.%2C_and_Marcus_K._Felson_-_Routine_Activity_Theory.pdf

¹³⁶ Ζαραφονίτου Χ., Παρουσίαση και στοχεύσεις του έργου «Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις συσχετισμοί». Στο Κοντοπούλου Ε. (επιμ.), *Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης*, Διονικός, Αθήνα, 2022, σσ. 20-21.

¹³⁷ Ζαραφονίτου Χ., Το θερμοκήπιο της εγκληματικότητας, *Το Βήμα*, 25/11/2008, διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2008/11/25/opinions/to-thermok.ipio-tis-egklimatikotitas/>

¹³⁸ Ζαραφονίτου Χ., Υπάρχουν Ghettos στο κέντρο της Αθήνας; Μια εγκληματολογική αναδόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των κατοίκων της περιοχής, *Εγκληματολογία*, Τεύχος 2, 2012, σ. 6, διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/318/MEL_ZARAFONTOY.indd.pdf

περιοχών, καθώς και των παράνομων δραστηριοτήτων.¹³⁹ Τέλος, εκτός από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, οι κλοπές με διαρρήξεις ήταν συχνές και στην Κρήτη, σε σχέση με άλλες περιοχές. Η Κρήτη όντας το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και λόγω της έντονης τουριστικής δραστηριότητας έχει καταγράψει υψηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας συγκριτικά με άλλες περιοχές ή και νησιά της χώρας. Φαίνεται πως η τουριστική δραστηριότητα επηρεάζει την εγκληματικότητα.¹⁴⁰

Εκτός των ανωτέρω σημαντική είναι και η κατανομή των θεωρούμενων δραστών κατά ηλικία στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και ιδίως στις κλοπές με διαρρήξεις και στις ληστείες για την περίοδο 2020-2024. Η συχνότερη ηλικιακή ομάδα για το σύνολο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας ήταν η εκείνη των 35-44 ετών, χωρίς ωστόσο να απουσιάζουν νεότερες ηλικίες (π.χ. 25-29 ετών) ή μεγαλύτερες (π.χ. 45-59 ετών). Η συμμετοχή αυτών των ηλικιών δύναται να ερμηνευθεί ενδεικτικά υπό το πρίσμα της θεωρίας της πίεσης του Merton, σύμφωνα με την οποία, όταν η κατανομή των νόμιμων μέσων για την επίτευξη κοινωνικών στόχων είναι άνιση, τα άτομα στρέφονται σε παράνομα μέσα για την επίτευξη τους¹⁴¹. Οι ηλικίες αυτές συνδέονται με αυξημένες κοινωνικές και οικονομικές υποχρεώσεις (εργασία, οικογένεια κ.λπ.) γεγονός που, σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας ή επισφάλειας ενδέχεται να δημιουργείται πρόσθετη πίεση και να τα καθιστά πιο επιρρεπή σε εγκληματικές συμπεριφορές.

Αξιοσημείωτη είναι και η συμμετοχή των ανηλίκων στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, ιδιαίτερα στις ληστείες¹⁴², οι οποίες περιλαμβάνουν χρήση ή απειλής βίας, σε αντίθεση με τις κλοπές. Τα διαθέσιμα στοιχεία της Ε.Λ.Α.Σ. για την Ελλάδα καταγράφουν αυξημένη συμμετοχή ανηλίκων σε περιστατικά βίας, συμπεριλαμβανομένων σοβαρών περιστατικών σωματικής βίας, συγκροτώντας ομάδες ή συμμορίες.¹⁴³ Επίσης, με βάση τα φαινομενολογικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν

¹³⁹ Ενδεικτική ήταν η έρευνα που έγινε το 2011 στις πλατείες Κότζια, Θεάτρου, Αγίου Κωνσταντίνου, Βάθης, Βικτωρίας για την ύπαρξη ή όχι ghetto στο κέντρο της Αθήνας. Οι περιοχές αυτές όντας υποβαθμισμένες και με βάση τους ερωτώμενους, σχετικά με την αναφερόμενη από αυτούς εγκληματικότητα οι πιο συχνές παραβατικές συμπεριφορές αφορούσαν τις κλοπές στο δρόμο, διαρρήξεις κατοικιών, καταστημάτων, αυτοκινήτων και βανδαλισμούς. Ζαραφονίτου ό.π., σ. 9, διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/318/MEL_ZARAFONITOY.indd.pdf

¹⁴⁰ Λεβέντη ο.π., σ. 12.

¹⁴¹ Inderbitzin, Bates, Gainey ό.π., pp. 3-5

¹⁴² Βλ. πίνακα 2.1.21, σ. 50.

¹⁴³ Ελληνική Δημοκρατία, Προεδρία της Κυβέρνησης, «Δίπλα στα παιδιά, απέναντι στη βία» Η εθνική στρατηγική για την πρόληψη της βίας και την αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων 2025-2030,

στο κεφάλαιο 2, διαπιστώθηκε αυξημένη συμμετοχή ανηλίκων κατά τα έτη 2023-2024, δηλαδή μετά την πανδημία. Παρότι, δεν εντοπίζεται έως σήμερα κάποια εμπειρική μελέτη που να συνδέει αποκλειστικά την αύξηση της ανήλικης παραβατικότητας με την υγειονομική κρίση, διεθνείς και εθνικές έρευνες υποδεικνύουν, ότι η πανδημία και ειδικότερα τα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν την περίοδο εκείνη (π.χ. περιορισμός στις μετακινήσεις, κλείσιμο σχολείων, εξ αποστάσεως διδασκαλία κ.λπ.) συνέβαλαν στην αύξηση άγχους¹⁴⁴ και γενικότερα στην επιβάρυνση της ψυχολογικής τους υγείας¹⁴⁵ με συναισθηματικές μεταπτώσεις, αισθήματα εκνευρισμού, ανησυχίας, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν επιβαρυντικά για την εμφάνιση παραβατικής συμπεριφοράς.

3.2.2 Οικονομική κρίση και εγκληματολογικές θεωρίες

Με βάση τους πίνακες και τα γραφήματα που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο της εργασίας διαπιστώθηκε πως τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας δεν ακολουθούν γραμμική πορεία, αλλά εμφανίζουν διακυμάνσεις κατά την εξεταζόμενη περίοδο 2000-2024. Ειδικότερα, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 2.1.1 και στο αντίστοιχο γράφημα¹⁴⁶ από το 2005 μέχρι και το 2019 παρατηρείται αυξητική τάση συγκριτικά με τα προηγούμενα και επόμενα έτη που ακολουθούν. Πιο συγκεκριμένα για τα έτη 2009-2011 υπάρχει μια επακόλουθη αύξηση. Η αύξηση αυτή, εκτός από τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας συνολικά, παρατηρείται πιο ειδικά και στα περιστατικά των κλοπών με διαρρήξεις¹⁴⁷, καθώς και των ληστειών¹⁴⁸, όπως αποτυπώνεται αντίστοιχα στους πίνακες του κεφαλαίου 2.

5/5/2025, διαθέσιμο στο: <https://www.government.gov.gr/dipla-sta-pedia-apenanti-sti-via-ethniki-stratigiki-gia-tin-prolipsi-tis-vias-ke-tin-antimetopisi-tis-paravatikotitas-anilikon-2025-2030/>

¹⁴⁴Ludwig W. H., Dannheim I., Pfadenhauer M. L., et., Anxiety increased among children and adolescents during pandemic-related school closures in Europe: a systematic review and meta-analysis, Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 2023, p. 15, available at: https://www.researchgate.net/publication/371757787_Anxiety_increased_among_children_and_adolescents_during_pandemic-related_school_closures_in_Europe_a_systematic_review_and_meta-analysis

¹⁴⁵ Unisef, Οι επιπτώσεις των περιοριστικών μέτρων Covid-19 στα δικαιώματα του παιδιού, Αθήνα, 2021, σ. 5, διαθέσιμο στο: <https://www.unicef.org/greece/media/1991/file/Συνοπτική%20Παρουσίαση%20Έκθεσης:%20Οι%20επιπτώσεις%20των%20περιοριστικών%20μέτρων%20COVID-19%20στα%20δικαιώματα%20του%20Παιδιού..pdf>

¹⁴⁶ Βλ. πίνακα 2.1.1, σ. 24.

¹⁴⁷ Βλ. πίνακα 2.1.7, σ. 32.

¹⁴⁸ Βλ. πίνακα 2.1.14, σ.42.

Τα ανωτέρω μπορούν να ερμηνευθούν στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 2007, όμως στην Ελλάδα άρχισε να γίνεται αισθητή από το 2009 και έπειτα, επιφέροντας κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες. Κατά την περίοδο αυτή, αυξήθηκε το χρέος, ως προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), συρρικνώνοντας το σύνολο των προϊόντων και αγαθών που παρήγαγε η ελληνική οικονομία, μειώθηκε ο εθνικός πλούτος και πολλοί ανέστειλαν την λειτουργία των καταστημάτων τους γεγονός που οδήγησε σε αύξηση της ανεργίας.¹⁴⁹ Συγκεκριμένα η ανεργία αυξήθηκε από 9,4% τον Απρίλιο του 2009 σε 22,6% μέχρι τον Απρίλιο του 2012, ενώ το ποσοστό φτώχειας από 20.1% που ήταν το 2009 άγγιξε το 30.3% μέχρι το 2011, μειώνοντας το βιοτικό επίπεδο¹⁵⁰. Οι συνθήκες αυτές προκάλεσαν παράλληλα την αύξηση του άστεγου πληθυσμού κατά 25% μεταξύ 2009-2011, φθάνοντας τους 20.000 ανθρώπους περίπου.¹⁵¹

Η Ελλάδα αποτέλεσε μια εκ των χωρών της Ευρώπης, όπου η θέση των νέων όσον αφορά την ανεργία ήταν ιδιαίτερα δυσμενής. Επακόλουθο της οικονομικής κρίσης ήταν η επικράτηση της φτώχειας, αντιμετωπίζοντας τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού αδυνατούσε να καλύψει βασικές ανάγκες διαβίωσης, ενώ οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες αντιμετώπιζαν ακόμη μεγαλύτερες δυσκολίες, στερούμενες συχνά την πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη. Το σύστημα της υγείας δυσλειτουργούσε συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης, οξύνοντας το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού.¹⁵² Η κρίση επιδείνωσε τη συνολική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, καθώς μειώθηκε η απασχόληση, αυξήθηκε η ανεργία, μειώθηκαν τα εισοδήματα, οι μισθοί και οι συντάξεις, ενώ αυξήθηκε το δημόσιο χρέος.¹⁵³ Οι εξελίξεις αυτές επέφεραν δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης. Το ποσοστό των ατόμων με υλικές υστερήσεις ήταν υψηλό, όπως επίσης και το ποσοστό των νοικοκυριών που πλήττονταν από δυσμενείς συνθήκες κατοικίας. Υπό αυτό το

¹⁴⁹ Σπινέλλη Κ., Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα: 3 αφηγήσεις, στο Γασπαρινάτου (επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή και εποχή κρίσης, Τόμος Α', Σάκκουλα, Αθήνα, 2016 σσ. 4-8

¹⁵⁰ Xenakis S. & Cheliotis L., Crime and economic downturn, The complexity of crime and crime politics in Greece since 2009, The British Journal of Criminology, Volume 53, Issue 5, September 2013 p. 718, available at: <https://doi.org/10.1093/bjc/azt034>

¹⁵¹ Το ίδιο p. 733.

¹⁵² Σπινέλλη ό.π., σ. 11.

¹⁵³ Μπουγάδη Σ., Οικονομία και εγκληματικότητα : Η σχέση μεταξύ των οικονομικών συνθηκών και των εγκλημάτων κατά της περιουσίας στην Ελλάδα την περίοδο 1999-2009, Αθήνα, σ. 180, διαθέσιμο στο: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=37981&lang=el#p=178>

πλαίσιο, η οικονομική κρίση μετασηματίστηκε σε κοινωνική κρίση, εντείνοντας αισθήματα ανασφάλειας και επισφάλειας, ιδίως στον τομέα της εργασίας. Οι συνθήκες αυτές, σαφώς και προκάλεσαν αισθήματα άγχους σε όλους, επηρεάζοντας τις νόμιμες και παράνομες δραστηριότητες.¹⁵⁴

Η αύξηση της ανεργίας ή η έλλειψη της εργασίας συνδέεται με την απώλεια εισοδήματος και την αύξηση του κινδύνου της φτώχειας, επιβαρύνοντας τις συνθήκες διαβίωσης μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Αυτό οδηγεί στην παραβατικότητα, καθώς η απόκτηση εισοδήματος επιτυγχάνεται μέσα από παράνομες δραστηριότητες. Υπό αυτές τις συνθήκες ορισμένα άτομα ενδέχεται να αναζητήσουν εναλλακτικούς τρόπους απόκτησης εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων και παράνομων δραστηριοτήτων. Το φαινόμενο αυτό δύναται να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της θεωρίας της πίεσης του Merton¹⁵⁵ (Strain Theory) σύμφωνα με την οποία, όταν η κοινωνία δεν παρέχει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης για την επίτευξη των κοινωνικών αποδεκτών στόχων (π.χ. οικονομική επιτυχία ή η κάλυψη βασικών αναγκών) τα άτομα που δυσκολεύονται να τους πετύχουν ενδέχεται να στραφούν σε παράνομα, μη κοινωνικά αποδεκτά μέσα (π.χ. κλοπές, ληστείες). Πέραν των δυσμενών οικονομικών συνθηκών διαβίωσης, η ανεργία πυροδοτεί και κοινωνικά προβλήματα, όπως είναι οι κοινωνικές ανισότητες, η αποδυνάμωση κοινωνικών σχέσεων, η αίσθηση της απομόνωσης, λειτουργώντας επιβαρυντικά, με αποτέλεσμα κάποιες πληθυσμιακές ομάδες να οδηγούνται σε αισθήματα στέρησης και να δημιουργούνται ευκαιρίες για μορφές εγκληματικότητας.¹⁵⁶

Επίσης, η δημοσιονομική κρίση δημιούργησε κοινωνικές αναταραχές, ανατρέποντας τις οικονομικές και κοινωνικές ισορροπίες, καθιστώντας δυσκολότερη την προσαρμογή των ατόμων στις νέες συνθήκες.¹⁵⁷ Σε περιόδους κρίσης, οι κοινωνικοί κανόνες και αξίες τείνουν να εξασθενούν και να χάνουν την αξία τους, με αποτέλεσμα

¹⁵⁴ Το ίδιο, σ. 184

¹⁵⁵ Featherstone R. & Deflem M., “Anomie and Strain: Context and Consequences of Merton’s Two Theories”, *Sociological Inquiry*, Vol. 73, No. 4, November, 2003, p. 9, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1475-682X.00067>

¹⁵⁶ Λεβέντη Θ., Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της εγκληματικότητας στην Ελλάδα - μια εμπειρική διερεύνηση, *Αειχώρος: Κείμενα Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης*, Τεύχος 39, Βόλος, 2024, σσ. 19-20, διαθέσιμο στο: <https://journals.lib.uth.gr/index.php/aeihoros/article/view/1686/2016>

¹⁵⁷ Μάλλιου Σ., Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην εγκληματικότητα: Η διεθνής ερευνητική εμπειρία. Στο Κοντοπούλου Ε.(επιμ.), *Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης*, Διόνικος, Αθήνα, 2022, σ. 45.

τα άτομα να βιώνουν σύγχυση, ως προς το πώς πρέπει να ενεργούν. Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε κοινωνική αποδιοργάνωση και σε αυτό που ο Durkheim περιέγραψε ως «ανομία».¹⁵⁸ Η ανεργία, η αποδόμηση του κράτους πρόνοιας, η φτώχεια, η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς, οι κοινωνικές ανισότητες και η κρίση των αξιών υποβάθμισαν το επίπεδο διαβίωσης, δημιουργώντας ένα αβέβαιο και επισφαλές κοινωνικό περιβάλλον. Η δομική αυτή αποσταθεροποίηση δημιούργησε αισθήματα ανασφάλειας, απελπισίας και άγχους, γεγονός που δύναται να ευνοεί την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών. Σε τέτοιες συνθήκες η κοινωνική αλληλεγγύη είναι ανύπαρκτη και οι κοινωνικές υπο-ομάδες έχουν ως στόχο την ικανοποίηση των δικών τους συμφερόντων, αδιαφορώντας για το κοινωνικό σύνολο. Οι ανομικές συμπεριφορές αναπτύσσονται ευκολότερα, ιδίως όταν οι ανάγκες των ατόμων καθίστανται απεριόριστες και δεν ικανοποιούνται από τις υπάρχουσες δομές, δημιουργώντας αισθήματα αποστέρησης και οδηγώντας σε εγκληματικές πράξεις.¹⁵⁹

Εν κατακλείδι, στο πλαίσιο των δυσμενών οικονομικών συνθηκών της κρίσης, η μείωση των εισοδημάτων και η οικονομική επισφάλεια ενδέχεται να ενίσχυσαν τα κίνητρα για την τέλεση των εγκλημάτων, όπως οι κλοπές και οι ληστείες. Σύμφωνα με τη θεωρία της ορθολογικής επιλογής, τα άτομα σταθμίζουν το κόστος και το όφελος μιας εγκληματικής ενέργειας¹⁶⁰. Όταν για παράδειγμα κάποιος δεν μπορεί να λάβει κάποιο νόμιμο εισόδημα για να καλύψει τις ανάγκες του, τότε μπορεί να εκτιμήσει ότι η παραβατικότητα έχει περισσότερα οφέλη από την πλήρη έλλειψη οικονομικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, το έγκλημα είναι αποτέλεσμα ορθολογικής επιλογής. Παράλληλα, όταν απουσιάζει ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος ή τα μέτρα ασφαλείας είναι ανεπαρκή, μειώνεται ο κίνδυνος σύλληψης και η προσφυγή στο έγκλημα, καθίσταται μια λογική επιλογή.

3.2.3 Πανδημική κρίση και εγκληματολογικές θεωρίες

Η έλευση της πανδημίας Covid-19 επέφερε ριζικές μεταβολές, τόσο στην ελληνική κοινωνία, όσο και διεθνώς, επηρεάζοντας πολλές πτυχές της κοινωνικής ζωής και αναπόφευκτα τη δυναμική των εγκλημάτων. Η υγειονομική κρίση σε συνδυασμό με την επιβολή διάφορων περιοριστικών μέτρων για τη μείωση της εξάπλωσης του ιού

¹⁵⁸ Inderbitzin, Bates, Gainey ό.π., p. 2.

¹⁵⁹ Φαρσεδάκης Ι., Στοιχεία εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σ. 96.

¹⁶⁰ Λαμπροπούλου Ε., Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος, Παπαζήση, Αθήνα, 2023, σ. 218.

είχε αντίκτυπο στην εγκληματικότητα και στο φόβο παγκοσμίως.¹⁶¹ Συγκεκριμένα, όσον αφορά τη φαινομενολογία διαπιστώθηκε η άνθηση συγκεκριμένων κατηγοριών εγκλημάτων, τα οποία προυπήρχαν, αλλά εμφανίστηκαν πιο ενισχυμένα από όσο ήταν μειώνοντας τη συχνότητα εμφάνισης άλλων.¹⁶²

Οι περιορισμοί στην κυκλοφορία, η αυξημένη παραμονή των πολιτών στις οικίες τους, η ενισχυμένη αστυνόμευση για την τήρηση των μέτρων, συνέβαλλαν στη μείωση ορισμένων μορφών εγκληματικότητας, όπως οι κλοπές με διάρρηξη και οι ληστείες. Παράλληλα αυξήθηκαν άλλες μορφές εγκλήματος, όπως η ενδοικογενειακή βία και το ηλεκτρονικό έγκλημα, καθώς ευνοήθηκαν από τον εγκλεισμό και τη χρήση ψηφιακών μέσων. Το διαδίκτυο αποτέλεσε τον βασικό τρόπο επικοινωνίας, μέσω της καραντίνας, δημιουργώντας στους παραβάτες οικονομικά κίνητρα, προκειμένου να εκμεταλλευτούν ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και ψηφιακά συστήματα.¹⁶³

Στην Ελλάδα το πρώτο κρούσμα εκδηλώθηκε το 2020. Τα πρώτα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπιση του πρώτου κύματος της πανδημίας τέθηκαν σε εφαρμογή στις 28 Φεβρουαρίου σε τοπικό επίπεδο στις περιοχές εκείνες που εντοπίστηκε αύξηση κρουσμάτων, ενώ στις 23 Μαρτίου επιβλήθηκε γενικός περιορισμός μετακινήσεων σε εθνικό επίπεδο. Νέα μέτρα περιορισμού μετακίνησης επιβλήθηκαν εκ νέου από τις 7 Νοεμβρίου για την αντιμετώπιση του δεύτερου κύματος της πανδημίας, λόγω της αύξησης των κρουσμάτων σε διάφορες περιοχές της χώρας.¹⁶⁴ Τα μέτρα αυτά περιλάμβαναν μεταξύ άλλων την αναστολή εγκαταστάσεων, σχολείων, καταστημάτων, χώρων εργασίας, την απογόρευση κοινωνικών εκδηλώσεων, τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς, τους συνοριακούς ελέγχους, τους εγχώριους περιορισμούς και

¹⁶¹ Zarafonitou C. , Kontopoulou E. , Anitsi E., Kalamaras D., Crime, fear of crime and insecurity during the pandemic: the greek reality, *Urban Crime - An International Journal*, 2/9/2022, p. 1, available at:

https://www.researchgate.net/publication/265522926_Fear_of_Crime_and_Victimisation_The_Greek_Experience

¹⁶² Βλάχου Β., Σύγχρονοι εγκληματολογικοί προβληματισμοί υπό την σκιά της πανδημίας, *The art of crime*, 5/2021, διαθέσιμο στο:

<https://theartofcrime.gr/%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1/>

¹⁶³ Το ίδιο, p. 3.

¹⁶⁴ Συντακτική ομάδα ertnews.gr, Δύο χρόνια κορονοϊός στην Ελλάδα: Η πορεία, τα lockdowns, τα μέτρα και η ελπίδα, *Ert-news*, 26/2/2020, διαθέσιμο στο: <https://www.ertnews.gr/roi-idiseon/dyo-chronia-koronoios-stin-ellada-i-poreia-ta-lockdowns-ta-metra-kai-i-elpida/>

γενικότερα την απαγόρευση κυκλοφορίας.¹⁶⁵

Υπό αυτές τις συνθήκες, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας παρουσίασαν μείωση κατά τα έτη 2020-2021, όπως φαίνεται στο πίνακα 2.1.1 του κεφαλαίου 2¹⁶⁶. Σύμφωνα με μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε για την ελληνική επικράτεια το διάστημα αυτό, ανέδειξε ότι τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας μειώθηκαν απότομα τους δύο πρώτους μήνες του αρχικού lockdown, δηλαδή τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020, κατά 34,1% και 58,7% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη μείωση παρατηρήθηκε από τον Απρίλιο έως τον Νοέμβριο του 2020, καθώς τέθηκαν σε ισχύ για δεύτερη φορά οι περιορισμοί για τον Covid-19.¹⁶⁷ Για τον Οκτώβριο η μείωση που καταγράφηκε κυμαίνονταν από 27,8%, 42,8% για τον Νοέμβριο και 42,6% για τον Δεκέμβριο, με τα μεγαλύτερα ποσοστά περιστατικών να έχουν καταγραφεί στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.¹⁶⁸

Η μείωση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί με βάση εγκληματολογικές θεωρίες και κυρίως των θεωριών των καθημερινών δραστηριοτήτων και της ορθολογικής επιλογής. Η θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων εστιάζει στη συνύπαρξη τριών βασικών στοιχείων για την τέλεση του εγκλήματος: στην ύπαρξη ενός δράστη, ενός κατάλληλου στόχου και στην απουσία επιτήρησης.¹⁶⁹ Κατά τη διάρκεια της πανδημίας τα περιοριστικά μέτρα επηρέασαν καθοριστικά και τα τρία βασικά στοιχεία, καθιστώντας τη διάπραξη εγκλημάτων δυσκολότερη. Παρότι, η προθυμία των δραστών ενδεχομένως να εξακολουθούσε να υφίσταται, οι κατάλληλοι στόχοι περιορίστηκαν, καθώς οι πολίτες παρέμεναν στο μεγαλύτερο μέρος της ημέρας εντός των οικιών τους, λόγω της απαγόρευσης κυκλοφορίας και των μέτρων που είχαν τεθεί. Η αυξημένη παρουσία των ενοίκων στις οικίες τους, λειτούργησε ως μορφή άτυπης επιτήρησης, η οποία περιορίστηκε τις ευκαιρίες τέλεσης κλοπών και ληστειών, δυσχερώνοντας τη δράση των δραστών.

Παράλληλα, η ενισχυμένη αστυνομική παρουσία στους δρόμους, η μειωμένη

¹⁶⁵ Zafonitou C. , Kontopoulou E. ,Anitsi E., Kalamaras D., Crime, fear of crime and insecurity during the pandemic: the greek reality, *Urban Crime - An International Journal*, 2/9/2022, p. 3, available at:

https://www.researchgate.net/publication/265522926_Fear_of_Crime_and_Victimisation_The_Greek_Experience

¹⁶⁶ Βλ. σ. 24.

¹⁶⁷ Το ίδιο, p. 11.

¹⁶⁸ Το ίδιο p. 12.

¹⁶⁹ Newburn T., *Criminology*, 3rd ed., London and New York, Routledge, 2017, p. 169.

κυκλοφορία στους δημόσιους χώρους, οι συστηματικότεροι έλεγχοι, αύξησαν τον κίνδυνο σύλληψης των δραστών, περιορίζοντας , τόσο τις ευκαιρίες διάπραξης, όσο και της διαφυγής. Επιπρόσθετα, ο φόβος της μόλυνσης από τον ιό, λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας, ειδικά για αυτά τα εγκλήματα που προυπέθεταν φυσική εγγύτητα μεταξύ δράστη και θύματος.¹⁷⁰

Επιπλέον, η μείωση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας εκείνη την περίοδο μπορεί να ερμηνευθεί και υπό το πρίσμα της θεωρίας της ορθολογικής επιλογής. Η διάπραξη ενός εγκλήματος δεν είναι τυχαία πράξη, αλλά συνειδητή απόφαση, καθώς ο δράστης σταθμίζει το αναμενόμενο όφελος και το κόστος μιας εγκληματικής ενέργειας.¹⁷¹ Κατά την πανδημία οι στόχοι ήταν λιγότερο προσβάσιμοι, λόγω της υποχρεωτικής παραμονής των ενοίκων στις οικίες τους, τους περιορισμούς στην κυκλοφορία, στις δραστηριότητες και την ενισχυμένη αστυνομική παρουσία. Αυτό ενίσχυσε τον φόβο εντοπισμού και σύλληψης, με αποτέλεσμα να μειωθεί το προσδοκώμενο όφελος της εγκληματικής πράξης και να αυξηθεί το κόστος. Η τέλεση των εγκλημάτων αυτών ήταν λογικά μη ελκυστική και επικίνδυνη για αυτούς, καθιστώντας τα, μη ορθολογική επιλογή, με αποτέλεσμα οι δράστες να οδηγηθούν, είτε σε αποχή από την εγκληματική δράση, είτε σε άλλες μορφές εγκλημάτων, όπως έγινε αναφορά ανωτέρω.

Καταληκτικά, η πανδημική κρίση επέφερε αλλαγές στην καθημερινή ζωή των πολιτών, με αποτέλεσμα να περιοριστούν δραστικά, τόσο οι ευκαιρίες τέλεσης εγκλημάτων, όσο και η διαθεσιμότητα κατάλληλων στόχων στο δημόσιο χώρο. Επιβεβαιώνεται συνεπώς, ότι η εγκληματική συμπεριφορά επηρεάζεται, τόσο από τις δυνατότητες, όσο και από τις συνθήκες δράσης, όπως υποστηρίζουν και οι εγκληματολογικές θεωρίες που αναλύθηκαν. Με τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων, παρατηρήθηκε εκ νέου ήπια αύξηση των περιστατικών κάτι το οποίο καταδεικνύει τη δυναμική σχέση μεταξύ εγκληματικότητας και κοινωνικών συνθηκών.

¹⁷⁰ Regalado J., Timmer A. & Jawaid A., Crime and deviance during the Covid-19 pandemic, *Sociology compass*, Vol. 16, No. 4, 2022, p. 3, available at: <https://doi.org/10.1111/soc4.12974>

¹⁷¹ Cornish & Clarke ό.π., p.20.

Κεφάλαιο 4: Αντεγκληματική πολιτική και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας

Η αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της αντεγκληματικής πολιτικής κάθε κράτους, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Δεδομένου ότι στα προηγούμενα κεφάλαια παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τα διαθέσιμα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας τον 21^ο αιώνα, το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους το ελληνικό κράτος επιχείρησε να τα αντιμετωπίσει.

Ειδικότερα, εξετάζεται η ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων κλοπής και των υποκατηγοριών της, καθώς και της ληστείας βάσει του νομοθετικού πλαισίου που ίσχυσε από το 2000-2025. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται στοιχεία για τους καταδικασθέντες και τις επιβληθείσες ποινές για την περίοδο 2006-2010, με στόχο να αναδειχθεί η ποινική αντιμετώπιση αυτών των εγκλημάτων στην πράξη κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Παράλληλα, γίνεται αναφορά σε πρακτικές κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης που έχουν υιοθετηθεί ή προβλέπονται στο ελληνικό πλαίσιο. Τέλος, επιχειρείται κριτική προσέγγιση αναφορικά με προτεινόμενα μέτρα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των εγκλημάτων αυτών.

4.1 Η διαχρονική ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων της κλοπής και της ληστείας (2000-2025)

Η παρούσα υποενότητα εστιάζει στην ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και ειδικότερα στο έγκλημα της κλοπής και τις υποκατηγορίες του, καθώς και στο έγκλημα της ληστείας βάσει του νομοθετικού πλαισίου που ίσχυσε κατά την περίοδο 2000-2025. Το νομοθετικό πλαίσιο συνιστά βασικό πυλώνα της αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο το ελληνικό κράτος ρυθμίζει ποινικά την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων εγκλημάτων. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζονται οι διαχρονικές μεταβολές των προβλεπόμενων ποινών, ενώ παράλληλα παρατίθενται στοιχεία για τους καταδικασθέντες και τις επιβληθείσες ποινές κατά την περίοδο 2006-2010, προκειμένου να αναδειχθεί η πρακτική εφαρμογή του ποινικού πλαισίου και η ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων αυτών από τα δικαστήρια.

4.1.1 Απλή κλοπή

Ο ποινικός κώδικας του 1951 τιμωρούσε την κλοπή στο άρθρο 372, προβλέποντας φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών σε περίπτωση που κάποιος αφαιρούσε κινητό πράγμα από την κατοχή του άλλου με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα. Αν το αντικείμενο ήταν ιδιαίτερης μεγάλης αξίας η ποινή ανέρχονταν σε φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών¹⁷². Με τον Ν. 4619/2019 που κυρώθηκε ο ποινικός κώδικας του 2019, η απλή κλοπή τιμωρούνταν με φυλάκιση έως 3 έτη ή χρηματική ποινή, εισάγοντας μια ηπιότερη εναλλακτική. Για αντικείμενα μεγάλης αξίας ή κλοπές που τελούνταν με διαρρήξη, η ποινή ήταν φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους και χρηματική ποινή¹⁷³. Οι ενημερωμένοι ποινικοί κώδικες με Ν. 4855/2021¹⁷⁴ και Ν. 5108/2024¹⁷⁵ αντίστοιχα, διατήρησαν αντίστοιχες ρυθμίσεις, με φυλάκιση και χρηματική ποινή για απλή κλοπή και φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους για κλοπές μεγάλης αξίας. Η ποινική αυτή διάταξη ισχύει και στον ποινικό κώδικα του 2025¹⁷⁶. Επίσης, με την προσθήκη του άρθρου 379^A που εισήχθη για πρώτη φορά με τον Ν.4947/2022¹⁷⁷ και ενσωματώθηκε στον Ν. 5108/2024¹⁷⁸ και στον ποινικό κώδικα 2025¹⁷⁹ για την τέλεση κλοπής στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, προβλέπονταν φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους και χρηματική ποινή. Συνολικά, η διαχρονική ποινική

¹⁷² Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:

https://epko.gr/legislation/legal_codes/

¹⁷³ Ν. 4619/2019, Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, (ΦΕΚ Α' 95/11.06.2019), σ. 2755, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

¹⁷⁴ Ν. 4855/2021, Τροποποιήσεις του ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες επείγουσες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 215/12.11.2021, σ. 11057, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_215_2021.pdf&t=9cd4566ed78c5ae3a90f5f55ea4607a0

¹⁷⁵ Ν. 5090/2024, Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα, και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, ΦΕΚ Α' 30/23.02.2024, σ. 71, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

¹⁷⁶ Κοτσάλης ό.π., σ. 247.

¹⁷⁷ Ν. 4947/2022, Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/713 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/413/ΔΕΥ του Συμβουλίου (L 123) και λοιπές επείγουσες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 124/23.06.2022, σ. 4083, διαθέσιμο στο:

https://ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2022/11/Nomos_4947_2022.pdf

¹⁷⁸ Ν. 5108 2024 ό.π., σ. 72, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

¹⁷⁹ Κοτσάλης ό.π., σ. 252.

αντιμετώπιση της απλής κλοπής δεν καταδεικνύει σαφή αυστηροποίηση των ποινών, αλλά διαφοροποιείται ο τρόπος τιμωρίας με εισαγωγή χρηματικών ποινών και επέκταση των ρυθμίσεων σε νέες περιπτώσεις, όπως κλοπή με διάρρηξη και κλοπή στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής ομάδας.

4.1.2 Διακεκριμένη κλοπή

Ο ποινικός κώδικας του 1951 τιμωρούσε τη διακεκριμένη κλοπή στο άρθρο 374 με κάθειρξη μέχρι 10 έτων στις περιπτώσεις που το αφαιρεθέν αντικείμενο είχε ιδιαίτερη σημασία ή αξία. Αυτό περιλάμβανε αντικείμενα που προορίζονταν για θρησκευτική λατρεία, έργα τέχνης, ιστορικά ή αρχαιολογικά αντικείμενα, αντικείμενα εκτεθειμένα σε δημόσιους χώρους ή μεταφερόμενα με δημόσια μέσα μεταφοράς. Επίσης, η ποινή αυτή ίσχυε όταν η κλοπή γινόταν από ομάδα προσώπων που είχαν ενωθεί για να διαπράτουν κλοπές ή ληστείες, ή από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές ή ληστείες κατ'επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή όταν η συνολική αξία υπερέβαινε τις 120.000 ευρώ¹⁸⁰.

Ο Ν. 4619/2019, διατήρησε τον κακουρηματικό χαρακτήρα της ποινής, προβλέποντας για τις ίδιες προαναφερόμενες πράξεις, ιδιαίτερης σημασίας ή αξίας, ποινή κάθειρξης έως 10 έτη και χρηματική ποινή, αλλά αν η κλοπή αφορούσε νομικό πρόσωπο ελληνικού δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η αξία του αντικείμενου της υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ, τότε προβλέπονταν κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες¹⁸¹.

Ο ενημερωμένος ποινικός κώδικας με Ν. 5108/2024 προέβλεπε την ίδια ποινή με αυτή του ΠΚ του 2019 (κάθειρξη έως 10 ετών και χρηματική ποινή) για τις πράξεις που αναφέρονται στον ΠΚ του 1951, αλλά και για πρόσθετες περιπτώσεις, όταν αφαιρείται αντικείμενο που προορίζεται για την λειτουργία ή την ασφάλεια της συγκοινωνίας μέσω σταθερής τροχιάς, πλοίων ή αεροσκαφών και όταν αυτό αφορά εξοπλισμό δικτύου μεταφοράς ή διανομής ηλεκτρικής ενέργειας ή δικτύου αποχέυσης ομβρίων και ακαθάρτων υδάτων. Επίσης, οι ποινές του 2019 διατηρήθηκαν και στις περιπτώσεις που η κλοπή αφορούσε νομικό πρόσωπο ελληνικού

¹⁸⁰ Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:

https://epko.gr/legislation/legal_codes/

¹⁸¹ Ν. 4619/2019 ό.π., σ. 2755, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η αξία του αντικειμένου της, ήταν άνω των 120.000 ευρώ¹⁸². Το ανωτέρω ισχύει και για τον ποινικό κώδικα του 2025¹⁸³. Φαίνεται ότι ο κακουργηματικός χαρακτήρας της διακεκριμένης κλοπής διατηρείται διαχρονικά, με την ποινική αντιμετώπιση να καθίσταται αυστηρότερη με την πάροδο του χρόνου, ενώ παράλληλα οι διατάξεις διευρύνονται προκειμένου να καλύψουν περισσότερες και νέες μορφές διακεκριμένης κλοπής.

4.1.3 Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου

Ο ποινικός κώδικας 1951 στο άρθρο 374^A προέβλεπε ποινή φυλάκισης μέχρι 2 έτη για την αφαίρεση ή την κατοχή ξένου μηχανοκίνητου πράγματος με σκοπό τη χρήση του για μικρό χρονικό διάστημα¹⁸⁴. Για την ίδια πράξη, τόσο ο ποινικός κώδικας του 2019¹⁸⁵, όσο και ο αναθεωρημένος ποινικός κώδικας με Ν. 5108/2024¹⁸⁶ προέβλεπαν ποινή φυλάκισης έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, όταν η πράξη τελείται χωρίς την συγκατάθεση του ιδιοκτήτη ή του κατόχου. Αυτή η ρύθμιση ισχύει και στον ισχύοντα ποινικό κώδικα του 2025.

Από το ανωτέρω προκύπτει ότι η ποινική αντιμετώπιση της αυθαίρετης χρήσης μεταφορικού μέσου έχει πλημμεληματικό χαρακτήρα και παραμένει διαχρονικά σταθερή ως προς τις προβλεπόμενες ποινές, χωρίς να παρατηρείται κάποια αυστηροποίηση ως προς την αντιμετώπιση της.

4.1.4 Κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας

Ο ποινικός κώδικας του 1951 στο άρθρο 377 προέβλεπε χρηματική ποινή ή φυλάκιση μέχρι 6 μηνών σε περιπτώσεις κλοπών ή υπεξαίρεση που το πράγμα είχε μικρή αξία.

¹⁸² Ν. 5108/2024 ό.π., σ. 71, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

¹⁸³ Κοτσάλης ό.π., σ. 248.

¹⁸⁴ Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:

https://epko.gr/legislation/legal_codes/

¹⁸⁵ Ν. 4619/2019 ό.π., σ. 2755, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

¹⁸⁶ Ν. 5108/2024 ό.π., σ. 71, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

Στην περίπτωση που η πράξη τελούνταν από ανάγκη για άμεση χρήση ή ανάλωση του αντικειμένου, η πράξη μπορούσε να κρινόταν ατιμώρητη¹⁸⁷. Για τις ίδιες πράξεις, ο ποινικός κώδικας του 2019 προέβλεπε χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας για τα εγκλήματα των άρθρων 372, 374 παρ. 1 περίπτωση α' και 375 παρ. 1¹⁸⁸. Με τον Ν. 4855/2021 καταργήθηκε η αναφορά στο άρθρο 374¹⁸⁹.

Στον αναθεωρημένο κώδικα με Ν. 5108/2024¹⁹⁰ και στον ισχύοντα ποινικό κώδικα του 2025¹⁹¹ η ποινική αντιμετώπιση παραμένει ουσιαστικά ίδια με εκείνη του 2019 με εξαίρεση ότι δεν εφαρμόζονταν στις περιπτώσεις υπεξαίρεσης ή κλοπής που έχουν ως αντικείμενο υλικό μέσο πλην μετρητών. Συνολικά, παρατηρείται σταθεροποίηση της ποινικής αντιμετώπισης στα εγκλήματα μικρής αξίας, χωρίς ουσιαστική αυστηροποίηση, σε αντίθεση με σοβαρότερη μορφή κλοπών που αναφέρθηκε προηγουμένως.

4.1.5 Ληστεία

Με βάση τον ποινικό κώδικα του 1951, στο άρθρο 380 η ποινή που προβλέπονταν για τη βασική μορφή του εγκλήματος ήταν η κάθειρξη, ενώ αυστηρότερες ποινές προβλέπονταν στις περιπτώσεις που κάποιος έφερε μαζί του όπλο, με ποινή κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών και κυρίως όταν η πράξη τελούνταν με χρήση όπλου ή είχε ως αποτέλεσμα βαριά σωματική βλάβη ή θάνατο κάποιου προσώπου. Στην περίπτωση αυτή, η ποινή που προβλέπονταν ήταν ισόβια κάθειρξη. Ίδιες ποινές προβλέπονταν και σε όποιον καταλήφθηκε να κλέβει επ' αυτοφώρω ή να χρησιμοποιεί βία ή απειλές εναντίον προσώπου για να διατηρήσει το κλοπιμαίο. Επιβαρυντική περίσταση συνιστούσε η τέλεση της πράξης με καλυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά

¹⁸⁷ Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:

https://epko.gr/legislation/legal_codes/

¹⁸⁸ Ν.4619/2019 ό.π., σ. 2755, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

¹⁸⁹ Νόμος 4855/2021 ό.π., σ. 11057, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_215_2021.pdf&t=9cd4566ed78c5ae3a90f5f55ea4607a0

¹⁹⁰ Ν. 5108/ 2024 ό.π., σ. 72, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

¹⁹¹ Κοτσάλης ό.π., σ. 250.

προσώπου¹⁹².

Οι μεταγενέστερες αναθεωρήσεις του ποινικού κώδικα 2019 και 2025 δεν μετέβαλλαν το βασικό πλαίσιο της ληστείας αλλά διατήρησαν αυστηρή την ποινική μεταχείριση. Η βασική μορφή του εγκλήματος, τόσο με βάση τον ποινικό κώδικα του 2019¹⁹³, όσο και του ποινικού κώδικα 2025¹⁹⁴, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή. Αλλαγή υπήρξε ως προς τις επιβαρυντικές περιστάσεις. Ειδικότερα, ο ποινικός κώδικας του 2019 προέβλεπε ότι στη περίπτωση που προκληθεί θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη ή η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα, η ποινή ήταν ισόβια κάθειρξη ή πρόσκαιρη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή¹⁹⁵. Για την ίδια πράξη με την νομοθετική παρέμβαση του Ν. 4855/2021 καθιερώθηκε η ισόβια κάθειρξη¹⁹⁶. Η ρύθμιση αυτή διατηρείται και στον ισχύοντα ποινικό κώδικα του 2025.¹⁹⁷

Συνεπώς, από τη νομοθετική εξέλιξη του εγκλήματος της ληστείας είναι εμφανές ότι η πράξη αυτή αποτελεί ένα σοβαρό έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, με κακουργηματικό χαρακτήρα λόγω του έντονου στοιχείου της βίας που τη συνοδεύει. Ήδη ο παλιός ποινικός κώδικας του 1951 προέβλεπε αυστηρές κυρώσεις, ωστόσο με τις μεταγενέστερες αναθεωρήσεις η ποινή αυστηροποιήθηκε περαιτέρω, κυρίως ως προς τις επιβαρυντικές περιστάσεις, αναδεικνύοντας τη βαρύτητα και την κοινωνική απαξία αυτής της πράξης.

Οι ανωτέρω νομοθετικές ρυθμίσεις που προαναφέρθηκαν για τα εγκλήματα της κλοπής και της ληστείας δεν έχουν μόνο κατασταλτικό χαρακτήρα αλλά και προληπτικό. Ειδικότερα, μέσω της επιβολής των ποινών και της πρόβλεψης αυστηρότερων ποινών για σοβαρότερες και επιβαρυντικές μορφές κλοπών και

¹⁹² Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:

https://epko.gr/legislation/legal_codes/

¹⁹³ Ν. 4619/2019 ό.π., σσ. 2755-2276, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

¹⁹⁴ Κοτσάλης ό.π., σ. 253.

¹⁹⁵ Ν. 4619/2019 ό.π., σ. 2756, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

¹⁹⁶ Ν. 4855/2021 ό.π., σ. 11058, διαθέσιμο στο:

https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_215_2021.pdf&t=9cd4566ed78c5ae3a90f5f55ea4607a0

¹⁹⁷ Κοτσάλης ό.π., σ. 253.

ληστειών, ο νομοθέτης επιδιώκει την ποινική πρόληψη¹⁹⁸ για την αποτροπή της τέλεσης των εγκλημάτων, τόσο σε επίπεδο γενικής πρόληψης με την αποτροπή όλων των πολιτών από το έγκλημα, όσο και ειδικής μέσω της αποτροπής της υποτροπής των δραστών.

Συνολικά, η εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου για τα εγκλήματα της κλοπής και των μορφών της, καθώς και της ληστείας στην Ελλάδα από το 2000-2025, αποτυπώνει μια τάση διαφοροποιημένης ποινικής αντιμετώπισης με αυστηρότερη ρύθμιση των επιβαρυντικών μορφών, δηλαδή της διακεκριμένης κλοπής και της ληστείας. Για λιγότερες σοβαρές πράξεις παρατηρείται μια σχετική σταθερότητα σε συνδυασμό με μεταβολές στον τρόπο τιμωρίας και την εισαγωγή νέων ρυθμίσεων.

Ειδικότερα, το έγκλημα της ληστείας αντιμετωπίζονταν διαχρονικά από τον ελληνικό ποινικό νομοθέτη πιο αυστηρά από το έγκλημα της απλής κλοπής, κάτι το οποίο συνδέεται με την φύση του εγκλήματος, καθώς δεν προσβάλλει μόνο το έννομο αγαθό της ιδιοκτησίας, αλλά απειλεί τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα του θύματος. Η ποινική αυτή αυστηροποίηση με την πάροδο του χρόνου ενισχύει την κατασταλτική λειτουργία της ποινής ως μέσο αντιμετώπισης των εγκλημάτων αυτών, αποδίδοντας μεγαλύτερη κοινωνική απαξία σε πράξεις που θεωρούνται πιο σοβαρές.

4.1.6 Η ποινική αντιμετώπιση των κλοπών και ληστειών: Καταδικασθέντες και ποινές (2006-2010)

Στο προηγούμενο υποκεφάλαιο έγινε αναφορά στην ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων της κλοπής και της ληστείας βάσει του νομοθετικού πλαισίου που ίσχυε κατά τα έτη 2000-2025. Εφόσον, αναλύθηκε η νομοθετική εξέλιξη είναι σημαντικό να εξεταστεί η εφαρμογή αυτών των διατάξεων στην πράξη. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται οι καταδικασθέντες για τα εν λόγω εγκλήματα και οι επιβληθείσες ποινές κατά την περίοδο 2006-2010 γεγονός που επιτρέπει την αποτίμηση της εφαρμογής του ισχύοντα νομοθετικού πλαισίου, ήτοι του Ποινικού Κώδικα 1951 στη δικαστική πράξη. Πρέπει να επισημανθεί ότι η παρούσα στατιστική ανάλυση επικεντρώνεται αποκλειστικά στην εν λόγω πενταετία, καθώς τα διαθέσιμα στοιχεία της

¹⁹⁸ Ζαραφωνίτου Χ., Πρόληψης της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 11.

δικαστικής στατιστικής της ΕΛΣΤΑΤ για τους καταδικασθέντες περιορίζονται σε αυτή την περίοδο.

Πίνακας 4.1.6: Καταδικασθέντες για αδικήματα κλοπών και είδος κύριων επιβληθεισών ποινών (2006-2010)¹⁹⁹

Έτη	Αδικήματα κλοπών	Σύνολο καταδικασθέντων	Φυλάκιση					Κάθειρξη		Χρηματική ποινή	Αναστολή εκτέλεσης	Μετατρεπόμενη
			Μέχρι 1 μήνα	1-3 μήνες	3-6 μήνες	6-12 μήνες	1 έτος και πλέον	Πρόσκαιρη	Ισόβια			
2006	Κλοπές πάσης φύσεως	1747	143	164	504	476	379	77	0	151	654	931
	Κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας	5	2	1	0	2	0	0	0	0	3	2
	Κλοπή μεταφορικού μέσου	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
2007	Κλοπές πάσης φύσεως	1743	131	124	544	467	379	97	0	1	760	857
	Κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0
	Κλοπή μεταφορικού μέσου	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	Κλοπές πάσης φύσεως	1673	136	142	495	453	348	99	0	0	697	779
	Κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας	3	0	2	0	0	0	0	0	1	1	2
	Κλοπή μεταφορικού μέσου	3	0	0	2	0	1	0	0	0	0	2
2009	Κλοπές πάσης φύσεως	1567	137	136	491	416	326	64	0	1	686	750
	Κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	Κλοπή μεταφορικού μέσου	4	0	0	3	0	1	0	0	0	3	1
2010	Κλοπές πάσης φύσεως	1923	134	146	1314	589	394	73	1	5	744	1018
	Κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας	4	1	1	0	0	1	0	0	0	2	2
	Κλοπή μεταφορικού μέσου	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), διαθέσιμο στο:

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU06/2010>

Από τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το διάστημα 2006-2010 προκύπτει ότι το αδίκημα της κλοπής πάσης φύσεως συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό καταδικασθέντων σε σχέση με τις κλοπές και υπεξαιρέσεις ευτελούς αξίας και κλοπές μεταφορικού μέσου, που εμφανίζουν εξαιρετικά περιορισμένο αριθμό καταδικών. Κατά τα έτη 2006-2008, ο αριθμός των καταδικασθέντων των κλοπών πάσης φύσεως παραμένει σε σταθερά επίπεδα (περίπου 1.700 κλοπές ανά έτος), ενώ το 2010 παρατηρείται αύξηση με τον αριθμό των καταδικασθέντων να υπερβαίνει τις 1.900. Η αύξηση αυτή ενδέχεται να σχετίζεται με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες εκείνης της περιόδου, καθώς, σύμφωνα με τη φαινομενολογική ανάλυση που έγινε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η οικονομική κρίση συσχετίζεται με την αύξηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ιδίως κλοπών με διαρρήξεις.²⁰⁰

Ως προς το είδος των επιβληθεισών ποινών παρατηρείται ότι η πλειονότητα των καταδικών για το έγκλημα της κλοπής αφορά ποινές φυλάκισης μικρής διάρκειας και, πιο συγκεκριμένα, από 3-6 μήνες και από 6-1 έτος, ενώ οι ποινές πρόσκαιρης

¹⁹⁹ Τα δεδομένα προέκυψαν από το άθροισμα των κατηγοριών του φύλου «Α» και «Θ» για τους καταδικασθέντες και τις επιβληθείσες ποινές ξεχωριστά για το διάστημα 2006-2010, όπως αποτυπώνονται στη δικαστική στατιστική της ΕΛΣΤΑΤ, διαθέσιμη στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU06/2010>

²⁰⁰ Βλ. πίνακα 2.1.7, σ. 32.

κάθειρξης αποτελούν περιορισμένο αριθμό του συνόλου των καταδικών. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει το γεγονός ότι σε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων επιβλήθηκαν ποινές με αναστολή εκτέλεσης ή μετατρεπόμενες γεγονός που δείχνει ότι, παρά την πρόβλεψη στερητικών της ελευθερίας ποινών στον ποινικό κώδικα του 1951, τα δικαστήρια, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, φαίνεται να αποφεύγουν τον εγκλεισμό για τα περισσότερα περιστατικά κλοπών.

Σε αντίθεση με το έγκλημα της κλοπής τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για την περίοδο 2006-2010 δείχνουν, ότι η ληστεία χαρακτηρίζεται από βαρύτερη ποινική αντιμετώπιση, τόσο ως προς το είδος, όσο και προς τη διάρκεια των επιβληθείσων ποινών. Όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω πίνακα, ο αριθμός των καταδικασθέντων για το έγκλημα της ληστείας κυμαίνεται από 98-179 άτομα ετησίως, παρουσιάζοντας μικρότερη συχνότητα σε σχέση με τις κλοπές, αλλά μεγαλύτερη βαρύτητα ως προς τις επιβαλλόμενες ποινές.

Πίνακας 4.1.7: Καταδικασθέντες για αδικήματα ληστειών και είδος κύριων επιβληθεισών ποινών (2006-2010)²⁰¹

Έτη	Σύνολο καταδικασθέντων	Φυλάκιση					Κάθειρξη		Χρηματική ποινή	Αναστολή εκτέλεσης	Μετατρεπόμενη
		Μέχρι 1 μήνα	1-3 μήνες	3-6 μήνες	6-12 μήνες	1 έτος και πλέον	Πρόσκαιρη	Ισόβια			
2006	147	0	0	0	1	1	48	44	0	18	14
2007	171	1	0	1	0	102	67	0	0	24	35
2008	104	1	0	3	3	53	41	3	0	8	20
2009	179	0	0	0	0	0	3	0	0	33	36
2010	98	0	0	0	1	49	45	2	0	18	14

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU06/2010>

Στις ληστείες οι ποινές που κυριαρχούν είναι οι ποινές πρόσκαιρης και ισόβιας κάθειρξης και οι ποινές φυλάκιση ενός έτους και άνω. Παρά την ύπαρξη περιπτώσεων αναστολής, τα αριθμητικά δεδομένα παραμένουν χαμηλότερα σε σύγκριση με το αδίκημα της κλοπής γεγονός που καταδεικνύει ότι η ληστεία οδηγεί σε εγκλεισμό των καταδικασθέντων. Η διαφοροποίηση αυτή συνδέεται με τη φύση του εγκλήματος της

²⁰¹ Τα δεδομένα προέκυψαν από το άθροισμα των κατηγοριών του φύλου «Α» και «Θ» για τους καταδικασθέντες και τις επιβληθείσες ποινές ξεχωριστά για το διάστημα 2006-2010, όπως αποτυπώνονται στη δικαστική στατιστική της ΕΛΣΤΑΤ, διαθέσιμη στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU06/2010>

ληστείας που περιλαμβάνει τη χρήση ή την απειλή βίας, με αποτέλεσμα η ποινική αντιμετώπιση να είναι αυστηρότερη από αυτή της κλοπής.

Συνολικά, προκύπτει ότι η ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, των κλοπών και των ληστειών διαφοροποιείται ανάλογα με τη φύση του αδικήματος. Το αδίκημα της κλοπής συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό καταδικασθέντων και στην πράξη αντιμετωπίζεται με ποινές φυλάκισης μικρής διάρκειας, συχνά με αναστολή ή μετατροπή. Αυτό υποδηλώνει ότι τα δικαστήρια αποφεύγουν τον εγκλεισμό για μεγάλο μέρος υποθέσεων, παρά τις προβλεπόμενες ποινές του νόμου, υιοθετώντας μια πιο επείκη μεταχείριση. Αντιθέτως, στις ληστείες παρατηρείται η εφαρμογή ποινών κάθειρξης πρόσκαιρης και ισόβιας, καθώς και ποινές φυλάκισης ενός έτους και άνω, με περιορισμένους εναλλακτικούς τρόπους έκτισης των ποινών. Η αυστηρότητα αυτή αντανακλά την υψηλή κοινωνική και νομική απαξία της πράξης, η οποία περιλαμβάνει τη χρήση ή την απειλή βίας, καθιστώντας το αδίκημα σοβαρότερο σε σχέση με τις κλοπές.

4.2 Η σημασία της πρόληψης στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας

Η ποινική καταστολή όπως αποτυπώθηκε ανωτέρω μέσω της εξέτασης του νομοθετικού πλαισίου για τα εγκλήματα της κλοπής, των υποκατηγοριών της και της ληστείας αποτελεί βασικό άξονα της αντεγκληματικής πολιτικής. Ωστόσο, η αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας δεν μπορεί να περιορίζεται αποκλειστικά στις ποινές, αλλά είναι σημαντική και η συμπλήρωση της με μέτρα πρόληψης. Από τη φαινομενολογική ανάλυση που παρουσιάστηκε σε άλλο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, οι διακυμάνσεις στο επίπεδο τέλεσης κλοπών και ληστειών συνδέονται με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία παρεμβάσεων πέραν της καταστολής. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει τη σημασία της πρόληψης ως συμπληρωματικό στοιχείο μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής.

Πέραν της ποινικής πρόληψης που αναφέρθηκε σε άλλο σημείο της εργασίας, η επιστημονική βιβλιογραφία αναδεικνύει τη σημασία της κοινωνικής πρόληψης. Η κοινωνική πρόληψη στοχεύει στην εξαφάνιση των κοινωνικών παραγόντων και συνθηκών που προκαλούν ή οδηγούν στο έγκλημα και οι οποίες φαίνονται να βρίσκονται στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον (π.χ. δυσμενείς συνθήκες

διαβίωσης, σχετική στέρηση, κοινωνική αποδιοργάνωση).²⁰² Χωρίζεται στη γενική κοινωνική πρόληψη και στην περιστασιακή πρόληψη. Η γενική κοινωνική πρόληψη, επιδιώκεται υποκειμενικά με την κοινωνικοποίηση του ατόμου, ενώ η περιστασιακή επιδιώκεται αντικειμενικά, δηλαδή με τη δυσχέρεση του στόχου του εγκλήματος ή με τη μείωση των ευκαιριών διάπραξης του. Στην κοινωνική πρόληψη σημαντικό ρόλο έχουν οι θεσμοί της κοινωνικοποίησης, λαμβάνοντας μέτρα για την ενίσχυση τους, η καταπολέμηση των κοινωνικών προβλημάτων, καθώς και η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου κ.λπ. Η περιστασιακή πρόληψη εστιάζει περισσότερο σε μέτρα δυσχέρεσης ή εξαφάνισης του στόχου, σε επιτήρηση και σε μέτρα περιβαλλοντικής χωροταξικής διευθέτησης.²⁰³ Αυτού του είδους η πρόληψη γνωστή που συχνά αναφέρεται ως πρόληψη του φυσικού εγκλήματος, επιτυγχάνεται μέσω του περιβάλλοντος για να καταστεί πιο δύσκολη η διάπραξη εγκλημάτων και ανιχνεύσιμη.²⁰⁴ Ενδεικτικά παραδείγματα είναι η αποψίλωση των δασών, οι φωτισμοί στους δρόμους, οι συναγερμοί, οι πόρτες ασφαλείας, οι κάμερες κ.λπ.

Αν και στην Ελλάδα έχουν εφαρμοστεί και εφαρμόζονται μέτρα κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψη, δεν υφίστανται εμπειρικές συστηματικές έρευνες που να εξετάζουν την αποτελεσματικότητα τους αναφορικά με τη μείωση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας. Αυτό αναδεικνύει ότι υπάρχει ένα ερευνητικό κενό για την ελληνική εγκληματολογική έρευνα. Ωστόσο, η διεθνής βιβλιογραφία παρέχει ενδείξεις πως τα μέτρα κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά για τον περιορισμό των εγκλημάτων αυτών²⁰⁵. Συνεπώς, για την καλύτερη αποτελεσματική και ορθολογική αντεγκληματική πολιτική, τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εφαρμόζονται συμπληρωματικά με την ποινική καταστολή.

4.2.1 Πρακτικές κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης στην Ελλάδα

4.2.1.1 Πρακτικές κοινωνικής πρόληψης

²⁰² Crawford A., *Crime prevention & community safety: politics, policies and practices*, London, Logman, 1998, p. 17.

²⁰³ Το ίδιο σ. 12.

²⁰⁴ Crawford A., *ό.π.*, p. 18.

²⁰⁵ Clark R. V., *Situational crime prevention, Successful Case Studies*, 2nd ed., Guiderland, New York, 1997, available at: https://popcenter.asu.edu/sites/g/files/litvpz3631/files/scp2_intro_0_0.pdf

Η πρόληψη των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας αποτελεί ένα μέρος της αντιμετώπισης της συνολικής εγκληματικότητας και μπορεί να περιλαμβάνει, τόσο μέτρα κοινωνικής πρόληψης, όσο και περιστασιακής. Η φτώχεια, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι παράμετροι που μπορούν να οδηγήσουν στο έγκλημα και παράλληλα αποτελούν συνέπειες οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων, όπως η οικονομική κρίση και η πανδημία που έγινε αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Τα μέτρα αυτά που αποσκοπούν στη μείωση των παραγόντων που γεννούν το έγκλημα έχουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα, καθώς στοχεύουν στη βελτίωση του κοινωνικού πλαισίου. Συνήθως είναι πιλοτικά και έχουν τοπικό χαρακτήρα.

Στο ελληνικό πλαίσιο η κοινωνική πρόληψη για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας δεν έχει αναπτυχθεί συστηματικά, αλλά έχουν εφαρμοστεί δράσεις με κοινωνικό χαρακτήρα, εστιάζοντας στο σύνολο της εγκληματικότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η ίδρυση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, τα οποία θεσπίστηκαν το 1999.²⁰⁶ Επρόκειτο για αποκεντρωμένα όργανα αντεγκληματικής πολιτικής που έχουν ως σκοπό την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο συμπεριλαμβανόμενων σαφώς και των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας με στόχο να μειωθεί και να εξαλειφθεί το αίσθημα της ανασφάλειας των πολιτών και να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης για την ικανότητα του κράτους να προστατεύει αποτελεσματικά τα έννομα και κοινωνικά αγαθά τους.²⁰⁷ Αποτελούν φορέα δημόσιας αφάλειας για την αντιμετώπιση των παραγόντων εκείνων που γεννούν την παραβατική συμπεριφορά, διαμορφώνοντας μια συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, όπου η αντιμετώπιση της εγκληματικότητας δεν περιορίζεται μόνο στις αρμοδιότητες του κράτους, αλλά στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στις τοπικές κοινωνίες, προάγοντας τη συνεργασία όλων των κοινωνικών εταίρων της τοπικής κοινωνίας για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.²⁰⁸

Οι δράσεις των ΤοΣΠΕ αφορούν την καταγραφή και τη μελέτη της

²⁰⁶ Τα ΤοΣΠΕ έχουν συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό χαρακτήρα και μπορούν να συσταθούν σε κάθε δήμο ή κοινότητα με πληθυσμό άνω των 3000 κατοίκων. Απαρτίζονται από εγκληματολόγους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, κοινωνιολόγους, αστυνομικούς, ιατρούς, δικαστικούς λειτουργούς, όσους δηλαδή διαθέτουν γνώσεις στον τομέα της εγκληματικότητας. Τα μέλη δεν επιτρέπεται να είναι λιγότερα από 5 και περισσότερα από 11 με τριετή και άμισθη θητεία. Ζαραφονίτου Χ., Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 159.

²⁰⁷ Το ίδιο, σ. 158.

²⁰⁸ Παπαθεοδώρου Θ., Δημόσια ασφάλεια & Αντεγκληματική πολιτική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σ. 220.

εγκληματικότητας, την ενεργή συμμετοχή των φορέων και των πολιτών σε προγράμματα πρόληψης, τη συνδρομή στο έργο της αστυνομίας, την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας, την κοινοτική διαμεσολάβηση και εμπέδωση κοινωνικής αλληλεγγύης, το συντονισμό πρωτοβουλιών κοινωνικών φορέων, στοχεύοντας στην πρόληψη, τη σύσταση στελεχών πρόληψης και προγραμμάτων πρόληψης για ορισμένες εγκληματικές συμπεριφορές ή κατηγορίες δραστών²⁰⁹. Αναφορικά με τα δεδομένα της Ελληνικής Αστυνομίας έχουν συσταθεί και λειτουργούν μέχρι σήμερα 82 ΤοΣΠΕ σε δήμους, σε όλη την Ελλάδα.²¹⁰ Η λειτουργία των ΤοΣΠΕ μπορεί να συμβάλει έμμεσα στην πρόληψη εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και ιδίως στις κλοπές και στις ληστείες μέσω της καταγραφής των τοπικών προβλημάτων και των εντάσεων, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα όπου, όπως έχει αναφερθεί στη παρουσίαση της φαινομενολογίας, παρατηρείται αυξημένη τέλεση τέτοιων εγκλημάτων λόγω των αυξημένων ευκαιριών.

Επιπλέον, η ελληνική αστυνομία πραγματοποιεί καμπάνιες ενημέρωσης για την πρόληψη των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και πιο συγκεκριμένα για τα εγκλήματα κλοπών και διαρρήξεων, στους πολίτες της χώρας και ιδίως σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι που πέφτουν συχνά θύματα εξαπάτησης. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι ενημερωτικές δράσεις της ΕΛ.ΑΣ. που ολοκληρώθηκαν στη Στερεά Ελλάδα σε Κ.Α.Π.Η, παρουσιάζοντας τις μεθόδους εξαπάτησης και δίνοντας συμβουλές για μέτρα προστασίας και απευθείας ενημέρωση στις αρχές.²¹¹ Παρόμοιες πρωτοβουλίες έχουν γίνει μέσω της διανομής φυλλαδίων σε περιόδους γιορτών (Πάσχα, Χριστούγεννα) και συγκεκριμένα στις πόλεις Γρεβενά²¹²,

²⁰⁹ Το ίδιο σ. 221.

²¹⁰ Δήμοι της χώρας στους οποίους έχουν συσταθεί και λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ), διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiu/topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/dimoi-tis-choras-stous-opoious-echoun-systathei-kai-leitourgoun-topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/>

²¹¹ Με επιτυχία πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, στη Στερεά Ελλάδα με θέμα την προστασία των ηλικιωμένων από περιπτώσεις κλοπών και περιστατικών εξαπάτησης, Αστυνομική ανασκόπηση, διαθέσιμο στο: <https://www.policemagazine.gr/me-epitychia-pragmatopoiethkan-enemerotikes-draseis-tes-ellenikes-astynomias-sten-sterea-ellada-me>

²¹² Ενημερωτική δράση για την πρόληψη των περιστατικών κλοπής και απάτης από την αστυνομία Γρεβενών, Πτολεμέος, 18/4/2025, διαθέσιμο στο: <https://e-ptolemeos.gr/enimerotiki-drasi-gia-tin-prolripsi-peristatikon-klopis-kai-apatis-apo-tin-astynomia-grevenon>

Καστοριά,²¹³ Βόρειο Αιγαίο,²¹⁴ αλλά και σε άλλες περιοχές, αποσκοπώντας στην ενημέρωση όλων των πολιτών. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στη μείωση της θυματοποίησης, ενισχύοντας την ενημέρωση των πολιτών με σκοπό την αυτοπροστασία τους.

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόληψης εντάσσονται και προγράμματα κοινωνικής επανένταξης που υλοποιούνται από διάφορες ΜΚΟ, όπως «Άρσις²¹⁵», «Επάνοδος»²¹⁶ σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και οικονομικής, ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης σε πρώην παραβάτες και σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η εφαρμογή τέτοιων παρεμβάσεων συμβάλει έμμεσα στην πρόληψη εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και ιδίως των κλοπών και των ληστειών, καθώς περιορίζει τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που λειτουργούν ως κίνητρα για την τέλεση τους.

Παράλληλα, η κοινωνική πρόληψη προωθείται μέσω προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ή απασχόλησης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με στόχο τη μείωση της ανεργίας, της φτώχειας και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους, αλλά και στους πρώην παραβάτες για τη διευκόλυνση της κοινωνικής επανένταξης και την αποτροπή της υποτροπής τους. Η ικανοποίηση των βασικών κοινωνικών αναγκών, όπως η πρόσβαση σε στέγαση, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη και εργασία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τον βιοπορισμό των πολιτών και την αποτροπή από εγκληματικές συμπεριφορές. Στο ελληνικό πλαίσιο τέτοιους είδους προγράμματα υλοποιούνται από τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ)²¹⁷, κάτι το οποίο θα συμβάλει στη μείωση της πιθανότητας τέλεσης εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας για βιοποριστικούς λόγους.

²¹³ Ενόψει των εορτών του Πάσχα, διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια από Υπηρεσίες της Διεύθυνσης Αστυνομίας Καστοριάς, σε διερχόμενους πολίτες για την πρόληψη κλοπών και απατών, Κοζάνη, 21/4/2022, διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/2022/04/21/21-04-2022-enopsei-ton-eorton-tou-pascha-dianemithikan-enimerotika-fylladia-apo-ypiresies-tis-dieftynsis-astynomias-kastorias-se-dierchomenous-polites-gia-tin-prolipsi-klopon-kai-apaton/>

²¹⁴ Ενημερωτικά φυλλάδια από την Αστυνομία για την πρόληψη κλοπών και απάτης την περίοδο των εορτών, Αέολος, 24/12/2024, διαθέσιμο στο: <https://aeolos.tv/91434/enimerotika-fylladia-apo-tin-astynomia-gia-tin-prolipsi-klopon-kai-apatitis-tin-periodo-ton-eorton/>

²¹⁵ Βλ. ενδεικτικά στο: <https://arsis.gr/programmata/>

²¹⁶ Βλ. ενδεικτικά στο: <https://epanodos.org.gr/>

²¹⁷ Βλ. ενδεικτικά στο: <https://www.dypa.gov.gr/active-employment-policies>

Συνοψίζοντας, η κοινωνική πρόληψη συνιστά ένα ολιστικό και σύνθετο επίπεδο παρέμβασης στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής, το οποίο προϋποθέτει τη συνεργασία διάφορων κοινωνικών εταίρων, οργανισμών και φορέων για την αντιμετώπιση σε προληπτικό επίπεδο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και γενικά της εγκληματικότητας, εστιάζοντας στη μείωση των παραγόντων που παράγουν το έγκλημα μέσω της βελτίωσης των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών συνθηκών.

4.2.1.2 Πρακτικές περιστασιακής πρόληψης

Η περιστασιακή πρόληψη σε αντίθεση με την κοινωνική που αναφέρθηκε ανωτέρω έχει βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα και δεν εστιάζει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αιτιών του εγκλήματος, αλλά κυρίως σε πρακτικές που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των ευκαιριών τέλεσης του εγκλήματος, περιορίζοντας την πρόσβαση σε στόχους και τροποποιώντας το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Στην Ελλάδα η εφαρμογή μέτρων περιστασιακής πρόληψης περιλάμβανε τη δημιουργία ειδικών αστυνομικών σωμάτων, σχολικών φυλάκων για τη φύλαξη σχολικών κτηρίων, καθώς και την ίδρυση της δημοτικής αστυνομίας με σκοπό την αντιμετώπιση της συνολικής εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων και των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας. Τα μέτρα αυτά εστιάζουν στην ενίσχυση της επιτήρησης στο δημόσιο χώρο, μειώνοντας τις ευκαιρίες τέλεσης κλοπών και ληστειών, ιδίως στα αστικά κέντρα που, όπως φάνηκε από τα ποσοτικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 2, συγκεντρώνουν τα περισσότερα περιστατικά.

Επιπλέον, πιλοτικό χαρακτήρα είχε το εθνικό σχέδιο δράσης «Ασφαλείς Πόλεις» με την επέκταση πεζών περιπολιών, φρούρηση ευπαθών στόχων²¹⁸ (πρεσβείες, μετρό, γενικά δημόσια κτήρια), αλλά και η εφαρμογή του θεσμού του «αστυνομικού της γειτονιάς».²¹⁹ Οι παρεμβάσεις αυτές είχαν προληπτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα μέσα από τις πεζές περιπολίες και τη δημιουργία μονάδων δύγκυλης αστυνόμευσης, καθώς ενίσχυαν την τυπική και άτυπη επιτήρηση και

²¹⁸ Ζαραφονίτου Χ., Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 156-157.

²¹⁹ Ζαραφονίτου Χ., Κοινοτικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος, Εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σ. 46, διαθέσιμο στο:

https://www.researchgate.net/publication/353522803_Community_forms_of_prevention_of_crime_and_fear_of_crime_LCCP_and_Police_Neighbourhood_Officer_Koinotikes'_morphes_prolepses_tou_enklematos_kai_tou_phobou_tou_enklematos_Topika_Symboulia_Prolepses_-_Ast

αύξαναν τον κίνδυνο σύλληψης. Ειδικότερα, το διάστημα 2012-2014 όπως παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 2, τα περιστατικά των κλοπών και των ληστειών μειώθηκαν, κάτι το οποίο ενδεχομένως να οφείλονται στην ενισχυμένη αστυνόμευση εκείνης της περιόδου, όπως στην εντατικοποίηση της δίκυκλης αστυνόμευσης, στην επιχειρησιακή ενότητα με την άμεση δράση, στην ομάδα «Ζ» και «Δ».²²⁰

Επιπροσθέτως, η λειτουργία των ΤοΣΠΕ εκτός από την παροχή κοινωνικής πρόληψης, συμβάλλει και στην περιστασιακή πρόληψη με τη συνεργασία της αστυνομίας, τις πεζές περιπολίες, αλλά και τη συνδρομή του κοινού στο έργο τους. Η συμβολή αυτή είναι σημαντική για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, τα οποία όπως έχει αναδειχθεί από την παρούσα εργασία, ευνοούνται από την έλλειψη επιτήρησης και τη διαθεσιμότητα ευάλωτων στόχων στον αστικό χώρο. Μια χαρακτηριστική σύγχρονη παρέμβαση που συνδυάζει στοιχεία περιστασιακής πρόληψης όχι μόνο κοινωνικής είναι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα BeSecure-FeelSecure²²¹ που υλοποιήθηκε στο Δήμο Πειραιά σε συνεργασία με τους φορείς της τοπικής κοινωνίας και τους κατοίκους της πόλης και στοχεύει στην παροχή αστικής ασφάλειας, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στη μείωση των ευκαιριών τέλεσης εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων και των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας μέσω παρεμβάσεων αστικού σχεδιασμού (CPTED), όπως η βελτίωση φωτισμού στους χώρους, ο εξωραϊσμός εγκαταλελειμμένων και βανδαλισμένων κτηρίων και άλλων δραστηριοτήτων.²²²

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μεταγενέστερα διαγνωστική έρευνα, η οποία κατέγραψε τις αντιλήψεις των κατοίκων της περιοχής, σχετικά με την εγκληματικότητα και το αίσθημα ασφάλειας στον αστικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι τα ποσοστά εγκληματικότητας παρέμειναν σταθερά και καταγράφηκε χαμηλό ποσοστό θυματοποίησης σε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και κυρίως σε κλοπές με διάρρηξη (59,5%) και ληστείες

²²⁰ Αστυνομική ανασκόπηση, Τεύχος 262, Ιούλιος-Αύγουστος 2010, σ. 3, διαθέσιμο στο: https://www.policemagazine.gr/sites/default/files/pdf/EA_2010-08-0262.pdf

²²¹ Ζαραφωνίτου Χ., Κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για την πρόληψη του εγκλήματος, την ασφάλεια και ελευθερία των πολιτών. Η περίπτωση του προγράμματος BeSecure-FeelSecure (BSFS) του Δήμου Πειραιά, στο: Έγκλημα και Τιμωρία, Τεύχος 12, 9/2022, σ. 7, διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/363504319_Koinonikes_kai_periballontikes_parembaseis_gi_a_ten_prolepse_tou_enklematos_ten_asphaleia_kai_eleutheria_ton_politon_E_periptose_tou_programatos_BeSecure-FeelSecure_BSFS_tou_Demou_Peiraias

²²² Βλ. ενδεικτικά στο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/>

(14,3%)²²³. Παρότι, τα προαναφερθέντα δεδομένα δεν δίνουν συμπεράσματα περί άμεσης μείωσης των εγκλημάτων αναδεικνύουν τη σύνδεση των μέτρων περιστασιακής πρόληψης με τον περιορισμό των ευκαιριών τέλεσης εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και την παροχή αισθήματος ασφαλείας.

Ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός (CPTED) έχει σημαντικό ρόλο για τη μείωση των ευκαιριών του εγκλήματος, καθώς εστιάζει σε έξι κύρια μέρη: στην εδαφικότητα που περιλαμβάνει την οριοθέτηση του χώρου (φράχτες, σήμανση), στην φυσική επιτήρηση (φωτισμός, αποψίλωση δέντρων, αποφυγή υψηλών θάμνων, περιπολίες), ώστε να υπάρχει ορατότητα στους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, στον έλεγχο πρόσβασης που επιτυγχάνεται με τη διαχείριση της πρόσβασης σε πιθανούς στόχους (προσωπικό ασφαλείας, κλειδαριές, μπουλόνια), αυξάνοντας την αντίληψη κινδύνου στους παραβάτες, στην υποστήριξη δραστηριοτήτων, όπου ο δημόσιος χώρος ενισχύεται με την παρουσία ατόμων μέσω νόμιμων δραστηριοτήτων με σκοπό την ύπαρξη επιτήρησης και την αποτροπή εγκλημάτων, στην εικόνα/διαχείριση, όπου με την τακτική συντήρηση του δομημένου περιβάλλοντος, μεταδίδονται θετικά μηνύματα στους πολίτες (καθαριότητα, επιδιόρθωση ζημιών, απομάκρυνση γκράφιτι) και τέλος στην αυστηροποίηση στόχου, περιορίζοντας την πρόσβαση σε ένα στόχο εγκλήματος μέσω φυσικών εμποδίων (συναγερμοί, κλειδαριές, περιπολίες κ.λπ.).²²⁴

Τα ανωτέρω μέτρα δύναται να περιορίσουν και να μειώσουν τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, ιδίως στα αστικά κέντρα που, όπως προαναφέρθηκε σε άλλο σημείο της εργασίας είναι πιο συχνά, διότι οι ευκαιρίες θα είναι ελάχιστες και ο κίνδυνος σύλληψης μεγαλύτερος. Στο σημείο αυτό βρίσκουν εφαρμογή οι θεωρίες της ορθολογικής επιλογής και των καθημερινών δραστηριοτήτων που αναλύθηκαν ανωτέρω σε άλλο κεφάλαιο. Η εγκατάσταση και η χρήση συστημάτων κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης (CCTV) σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους

²²³ Kontopoulou E., Empirical results on fear of crime in the framework of the research projects “Besecure-Feelsecure” and “Urbancrime: Spatial aspects of crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, Dimensions And Correlations, Urban crime-An international Journal, Vol 4, 22/4/2023, p. 98, available at: <https://ojs.panteion.gr/index.php/uc/article/view/325>

²²⁴ Michael Cozens P., Saville G., Hillier D., Crime prevention through environmental design (CPTED): a review and modern bibliography, 4/2005, Emerald Group Publishing Limited, pp. 3-11, available at: https://www.researchgate.net/profile/Paul-Cozens/publication/239746349_Crime_Prevention_through_Environmental_Design_CPTED_A_Review_and_Modern_Bibliography/links/00b7d52e228fe2a56a000000/Crime-Prevention-through-Environmental-Design-CPTED-A-Review-and-Modern-Bibliography.pdf

(καταστήματα, επιχειρήσεις, ιδιωτικές επιχειρήσεις, εμπορικά κέντρα, σχολεία, μετρό) αποτελούν μέτρα περιστασιακής πρόληψης, που δύναται να μειώσουν τις ευκαιρίες διάπραξης εγκλημάτων και να αυξήσουν τις πιθανότητες σύλληψης των δραστών, καθώς λειτουργούν ως μια μορφή επιτήρησης για την παροχή ασφάλειας, αλλά και την ποινική δίωξη των εγκλημάτων.²²⁵ Τα CCTV, οι κλειδαριές ή οι διπλές κλειδαριές, οι πόρτες ασφαλείας, τα εξωτερικά φώτα, εφαρμόζονται από τους πολίτες για την προστασία της ιδιοκτησίας τους (σπίτια, καταστήματα, αυτοκίνητα) και την παροχή ασφάλειας από τη διάπραξη εγκλημάτων, όπως κλοπών και ληστειών.

Τα προαναφερθέντα μέτρα περιστασιακής πρόληψης δεν αντιμετωπίζουν την ρίζα του προβλήματος, όμως μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των ευκαιριών τέλεσης του, λειτουργώντας αποτρεπτικά για τους δράστες, αλλά η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τον σχεδιασμό, τη συνεπή εφαρμογή και τη συμπληρωματικότητά τους, με μέτρα κοινωνικής πρόληψης, όπως επίσης και από διαγνωστικές έρευνες, οι οποίες είναι αναγκαίες για την αξιολόγηση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητά τους.

Συνολικά, η αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα σε επίπεδο πρόληψης στηρίζεται σε δράσεις και σε μέτρα που εντάσσονται, τόσο στην κοινωνική, όσο και στην περιστασιακή πρόληψη, αλλά παρά την ύπαρξη τους, η έλλειψη εμπειρικής αξιολόγησης καθιστά αδύνατη την εξαγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητά τους. Μπορεί να φαίνεται ότι περιορίζουν εν μέρει τη διάπραξη αδικημάτων, αλλά δεν υπάρχουν εμπειρικές έρευνες που να ποσοτικοποιούν την επίδραση τους. Ακόμη, τα περισσότερα μέτρα πρόληψης εστιάζουν στην αντιμετώπιση του συνόλου της εγκληματικότητας και όχι σε εξειδικευμένα μέτρα για συγκεκριμένες κατηγορίες εγκλημάτων, όπως αυτά κατά της ιδιοκτησίας, καταδεικνύοντας την ανάγκη για πιο στοχευμένες παρεμβάσεις.

4.2.2 Προτάσεις αντιμετώπισης εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας - κριτική προσέγγιση

²²⁵ Mitrou L., Drogkaris P., Leventakis G., Perceptions of videosurveillance in Greece: A Greek paradox beyond the trade -off of security and privacy?, 3/2017, pp. 123-124, available at: https://www.researchgate.net/publication/346833105_Perceptions_of_videosurveillance_in_Greece

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας απαιτείται ένας συντονισμένος μηχανισμός πρόληψης και καταστολής, ο οποίος θα βασίζεται στη στενή συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών αρχών, των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών. Είναι σημαντικό να αυξηθούν τα μέτρα αστυνόμευσης όχι μόνο γενικά, αλλά στοχευμένα σε περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλή συχνότητα κλοπών και ληστειών, προσαρμόζοντας τις δράσεις, στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε περιοχής. Επιπλέον, η ενίσχυση φυσικής ασφάλειας κτιρίων και χώρων (π.χ. φωτισμός δρόμων, περίφραξη ευάλωτων σημείων, εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας), ιδιαίτερα σε υποβαθμισμένες περιοχές, μειώνει τις ευκαιρίες για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων. Η ενημέρωση πολιτών με έμφαση στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι θα πρέπει να ενταθεί.

Παράλληλα, η εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης ευάλωτων και ανέργων πληθυσμών μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μπορεί να μειώσει τις πιθανότητες και τα κίνητρα για παρεκκλίνουσες συμπεριφορές. Επίσης, αποτελεσματική θα μπορούσε να είναι η χρήση της τεχνολογίας στη χαρτογράφηση του εγκλήματος με στόχο τον εντοπισμό των περιοχών και των σημείων υψηλού κινδύνου για την καλύτερη εφαρμογή μέτρων αστυνόμευσης. Ακόμη, η ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ αστυνομίας, φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και πολιτών είναι ο πυλώνας για την επιτυχία των προγραμμάτων πρόληψης. Απαραίτητη, τέλος, προϋπόθεση είναι η διαρκής αξιολόγηση των προγραμμάτων και των δράσεων που υλοποιούνται, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους και να γίνονται οι απαραίτητες αλλαγές.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Κεφάλαιο 1: Παρουσίαση της έρευνας

1.1 Εισαγωγή έρευνας

Η παρούσα έρευνα της διπλωματικής εργασίας επικεντρώνεται στην ποιοτική ανάλυση δικαστικών αποφάσεων δυο κατηγοριών εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας: τις

διακεκριμένες κλοπές και τις ληστείες. Μέσω της ανάλυση αυτής αναδεικνύονται, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων αυτών, όπως προκύπτουν από το επιλεγμένο δείγμα των αποφάσεων αναφορικά με το είδος των αδικημάτων, τα χαρακτηριστικά των δραστών, τον τρόπο και τον τόπο τέλεσης τους, τα αφαιρεθέντα αντικείμενα, καθώς και η ποινική μεταχείριση των δραστών από τα δικαστήρια. Η ανάλυση εστιάζει σε δυο χρονικές περιόδους, πριν το 2019 (2008-2016 για κλοπές & 2008-2010 για ληστείες) και έπειτα (2020), προκειμένου να διερευνηθούν τυχόν διαφοροποιήσεις ως προς την ποινική μεταχείριση των δικαστηρίων λόγω αλλαγής νομοθετικού πλαισίου.

1.2 Μεθοδολογία έρευνας

Η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας βασίζεται στην ποιοτική ανάλυση δικαστικών αποφάσεων για τα εγκλήματα της διακεκριμένης κλοπής και της ληστείας αντίστοιχα. Η επιλογή των εγκλημάτων αυτών βασίστηκε, αφενός στη συχνότητα τους μέσα στην κοινωνία και αφετέρου στη διαθεσιμότητα επαρκούς αριθμού δικαστικών αποφάσεων. Οι αποφάσεις συλλέχθηκαν, κυρίως από τη νομική βάση δεδομένων «Νόμος»²²⁶, από την επίσημη ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου²²⁷ και από το Περιοδικό Ποινικής Δικαιοσύνης.²²⁸ Η επιλογή των αποφάσεων από τον Άρειο Πάγο έγινε αφενός, λόγω περιορισμένης πρόσβασης σε πλήρη δεδομένα των Εφετείων και αφετέρου, επειδή είναι το ανώτατο δικαστήριο, οι αποφάσεις του έχουν μεγαλύτερη νομική βαρύτητα και αξιοπιστία για την ερμηνεία και την εφαρμογή του Ποινικού Κώδικα.

Η μεθοδολογική προσέγγιση στηρίζεται στην ποιοτική ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων, η οποία καλύπτει είκοσι αποφάσεις για κάθε κατηγορία εγκλήματος σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους, 2008-2016²²⁹ και 2020 για διακεκριμένες κλοπές και 2008-2010 και 2020 για ληστείες. Η χρονική διαίρεση επιλέχθηκε με γνώμονα τη σημαντική τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα που έγινε το 2019, ώστε να αναδειχθούν τυχόν διαφορές στην ποινική μεταχείριση των δραστών από τα δικαστήρια σε σχέση με τις νομικές αλλαγές που προέκυψαν. Η ποιοτική

²²⁶ Νόμος, Βάσεις νομικών δεδομένων, διαθέσιμο στο: <https://lawdb.intrasoftnet.com/>

²²⁷ Άρειος Πάγος, δικαστικές αποφάσεις, διαθέσιμες στο: <https://www.areiospagos.gr/>

²²⁸ Επιλέχθηκε μια δικαστική απόφαση για το έτος 2020 στο: Καϊάφα Μ, Μαγγανάς Α, Μαργαρίτης Λ., Παπαδαμάκης Α, Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε, Φαρσεδάκης Ι, Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, Τεύχος 24, Τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012.

²²⁹ Για το έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής, το χρονικό εύρος των δικαστικών αποφάσεων εκτείνεται από το 2008-2016 σε αντίθεση με αυτό των ληστειών 2008-2010, προκειμένου να συμπληρωθεί ο αριθμός των εξεταζόμενων αποφάσεων.

ανάλυση οργανώνεται σε θεματικές ενότητες που περιλαμβάνουν ποιοτικά χαρακτηριστικά αναφορικά με το είδος του αδικήματος, τα χαρακτηριστικά του δράστη, τον τρόπο και τον τόπο τέλεσης, τα αντικείμενα της κλοπής ή ληστείας και την ποινική μεταχείριση, αναδεικνύοντας την εις βάθος ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των εγκλημάτων αυτών, καθώς και την τελική κρίση του Αρείου Πάγου.

Κεφάλαιο 2: Διακεκριμένες κλοπές και ληστείες: Εμπειρική διερεύνηση ποιοτικών χαρακτηριστικών και ποινικής μεταχείρισης

2.1 Ανάλυση αποφάσεων για το έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής

Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του εγκλήματος της διακεκριμένης κλοπής, όπως αυτά προκύπτουν από την ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων για τα έτη 2008-2016 και 2020, σε πέντε θεματικές ενότητες. Πιο ειδικά θα γίνει αναφορά στο είδος του αδικήματος και στα χαρακτηριστικά του δράστη, στον τρόπο και τόπο τέλεσης της πράξης, στα αντικείμενα της κλοπής και στις ποινές. Η παρουσίαση των ποινών θα γίνει σε δύο χωριστές θεματικές για τις περιόδους 2008-2016 και 2020, προκειμένου να αποτυπωθούν οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται λόγω των νομοθετικών αλλαγών που προέκυψαν.

2.1.1 Είδος αδικήματος και στοιχεία δραστών

Πίνακας 2.1.1: Είδος αδικήματος και στοιχεία δραστών για διακεκριμένες κλοπές (2008-2016 & 2020)²³⁰

²³⁰ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Χαρακτηριστικά	Κατηγορίες	Αριθμός αποφάσεων
Είδος αδικήματος	Από κοινού	8
	Κατ' εξακολούθηση	9
	Τετελεσμένες και σε απόπειρα	8
	Κατ' επάγγελμα	7
	Κατά συνήθεια	2
	Απλή συνέργεια	3
	Κατά συναυτουργία	5
Φύλο δραστών	Κατά μόνάς	1
	Ανδρες	19
Ηλικία	Γυναίκες	3
	Ανήλικος	1
Σχέσεις μεταξύ δραστών	Μεταφηβική ηλικία	1
	Άγνωστοι	2
	Φύλοι	1
Επαγγελματικό προφίλ	Αδέρφια	1
	Διευθυντής	1
	Υπάλληλος	2
	Εργάτης	1

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> και <https://www.areiospagos.gr/>

Από το δείγμα των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου για τα έτη 2008-2016 και 2020 έχουν προκύψει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που αφορούν το αδίκημα της διακεκριμένης κλοπής και τα χαρακτηριστικά των δραστών. Όπως απεικονίζεται και στον ανωτέρω πίνακα για τις δικαστικές αποφάσεις του 2008-2016 και για αυτές του 2020, το είδος των πράξεων αφορούσαν διακεκριμένες κλοπές από κοινού, κατ' εξακολούθηση, τετελεσμένες, σε απόπειρα, κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια γεγονός που διαφοροποιούσε την ποινική μεταχείριση σε επιεικέστερη ή αυστηρότερη κάθε φορά. Η συχνότερη μορφή τέλεσης διακεκριμένης κλοπής που παρατηρήθηκε από το δείγμα των αποφάσεων ήταν η κατ' εξακολούθηση τέλεση, αναδεικνύοντας τον επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα της εγκληματικής δραστηριότητας. Ακολουθούσαν οι περιπτώσεις τέλεσης από κοινού γεγονός που αναδεικνύει τη συμμετοχή περισσότερων δραστών και οι τετελεσμένες και σε απόπειρες δράσεις. Λιγότερες συχνές ήταν οι υποθέσεις που τελέστηκαν κατ' επάγγελμα, κατά συνήθεια ή με απλή συνέργεια και κατά μόνάς.

Όσον αφορά τους δράστες η πλειοψηφία, όπως διαπιστώθηκε από τις αποφάσεις ήταν άνδρες και σε ελάχιστες περιπτώσεις γυναίκες.²³¹ Η συχνότητα και η επικράτηση των ανδρών ως δράστες στο εγκληματικό φαινόμενο είναι σύμφωνη με τις μετρήσεις της εγκληματικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς οι γυναίκες δράστες αντιπροσωπεύουν το 10-15% της συνολικής εγκληματικότητας.²³² Επίσης, η

²³¹ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016 & 2020).

²³² Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σ. 82.

συχνότητα εμφάνισης των ανδρών ως δράστες στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και στις κλοπές με διαρρήξεις αποτυπώνεται στους πίνακες για το φύλο από τα δεδομένα των στατιστικών επετηρίδων της αστυνομίας, που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 2.²³³ Συνεπώς, η υπεροχή των ανδρών επιβεβαιώνεται, τόσο από τα ποσοτικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν σε άλλο κεφάλαιο της εργασίας, όσο και από τη μελέτη των δικαστικών αποφάσεων.

Ακόμη, στις περιπτώσεις που το αδίκημα της διακεκριμένης κλοπής τελούνταν σε συνεργασία, οι δράστες είχαν πρώτου βαθμού συγγένειας, δηλαδή ήταν αδέρφια, φίλοι, ή άγνωστοι μεταξύ τους και ενώνονταν με σκοπό να διαπράττουν κλοπές για λόγους βιοπορισμού.²³⁴ Μεταξύ αυτών υπήρχαν και δράστες που ήταν ανήλικοι κατά την τέλεση της πράξης, όμως σε γενικές γραμμές δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά για τις ηλικίες τους, σε όλες τις δικαστικές αποφάσεις, περιορίζοντας τη δυνατότητα για περισσότερη ανάλυση αναφορικά με τις ηλικίες. Τέλος, σε κάποιες εκ των δικαστικών αποφάσεων γίνεται αναφορά ότι οι δράστες ήταν υπάλληλοι σε ιδιωτικές εταιρίες, διευθυντές υποκαταστημάτων και εργάτες²³⁵ (π.χ. ολυμπιακή αεροπορία), με αποτέλεσμα να ήταν πιο εύκολο να τελέσουν το έγκλημα, εκμεταλλευόμενοι τη θέση που κατείχαν. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί από τη θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων,²³⁶ σύμφωνα με την οποία για να διαπραχθεί ένα έγκλημα πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος στόχος, η προθυμία του δράστη και η απουσία επιτήρησης. Στην περίπτωση αυτή, οι δράστες είχαν στόχο και πρόθεση να κλέψουν για προσωπικό τους όφελος και σαφώς υπήρχε η ευκαιρία, εξαιτίας της θέσης που κατείχαν, χωρίς να υπάρχει κάποιος έλεγχος ή εποπτεία.

2.1.2 Τρόπος και τόπος τέλεσης

²³³ Βλ. πίνακα 2.1.3, σ. 27 και 2.1.10, σ. 37.

²³⁴ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016 & 2020).

²³⁵ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016 & 2020).

²³⁶ Felson M., “Routine activity approach”, in Wortley R. & Townsley M., *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Routledge, 2nd Edition, New York, 2017, p.5, available at: https://study.sagepub.com/system/files/Cohen%2C_Lawrence_E.%2C_and_Marcus_K._Felson_-_Routine_Activity_Theory.pdf

Πίνακας 2.1.2: Τρόπος και τόπος τέλεσης για διακεκριμένες κλοπές (2008-2016 & 2020)²³⁷

Χαρακτηριστικά	Κατηγορίες	Αριθμός αποφάσεων
Τόπος τέλεσης	Αθήνα	3
	Θεσσαλονίκη	2
	Μύκονος	1
Χώρος τέλεσης	Επιχείρηση/Εταιρεία/ Καταστήματα	9
	Διαμερίσματα/οικίες	8
	Δημόσιος χώρος	2
Τρόπος δράσης	Διαρρηκτικά εργαλεία (τηλεκάρτες, θραύση ομαλού, πόρτας ασφαλείας, παραβίαση παραθύρου)	9
	Φορητά μηχανοκίνητα	2
	Μηχανοκίνητα Κλαρκ	2
	Καλυμμένα χαρακτηριστικά προσώπου (σκούφος, μαντήλια, γάντια)	2

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> και <https://www.areiospagos.gr/>

Στις υπό μελέτη αποφάσεις για τα έτη 2008-2010 και 2020, ο τρόπος και ο τόπος δράσης σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν κοινός και ίδιος αντιστοίχως. Οι γεωγραφικές περιοχές που είχαν τελεστεί τα αδικήματα αυτά δεν ήταν γνωστές σε όλες τις εξεταζόμενες δικαστικές αποφάσεις, παρά μόνο σε ελάχιστες. Από τις είκοσι δικαστικές αποφάσεις, οι τρεις αφορούσαν την Αθήνα, οι δύο τη Θεσσαλονίκη και μία το νησί της Μυκόνου. Η εμφάνιση της συχνότητας των εγκλημάτων αυτών, ιδίως στα αστικά κέντρα δεν αποκλίνει από την γενικότερη εικόνα που έχει παρουσιαστεί στη φαινομενολογία των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνεται από τα δεδομένα που έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και των κλοπών με διαρρήξεις, ανά γενική αστυνομική διεύθυνση που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 2.²³⁸

Οι περισσότερες διακεκριμένες κλοπές για το συγκεκριμένο δείγμα που εξετάστηκε, πραγματοποιήθηκαν σε επιχειρήσεις, εταιρίες (π.χ. ηλεκτρικής ενέργειας), καταστήματα (ένδυσης, αυτοκινήτων, τροφίμων) και σε μονοκατοικίες, διαμερίσματα, κάτι το οποίο παρατηρήθηκε στη φαινομενολογία του θεωρητικού μέρους για τις κλοπές με διαρρήξεις²³⁹. Λιγότερες ήταν αυτές που αφορούσαν τους δημόσιους

²³⁷ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

²³⁸ Βλ. πίνακα 2.1.6, σ. 30 και 2.1.13, σ. 40

²³⁹ Βλ. πίνακα 2.1.8, σ. 34.

χώρους, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οι εγκληματικές ενέργειες αφορούσαν και απόπειρες οχημάτων. Η δράση των δραστών ήταν οργανωμένη με καλυμμένα χαρακτηριστικά προσώπου (π.χ. γάντια, κουκούλες), χρησιμοποιούσαν οχήματα για τη διαφυγή τους, εργαλεία διαρρήξεων, όπως τηλεκάρτες για την παραβίαση της κύριας εισόδου της πόρτας ή προέβαιναν σε θραύση ομφαλού ή θωρακισμένης πόρτας ασφαλείας, χρήση φορτηγών και ανυψωτικών μηχανημάτων για φόρτωση και μεταφορά κλοπιμαίων, καθώς και μεθόδους απόκρυψης τους (π.χ. τοποθέτηση κλοπιμαίων σε τσουβάλια με αγροτικά προϊόντα). Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις υποθέσεων παρατηρήθηκε πως οι δράστες εκμεταλλεύτηκαν κατά κάποιον τρόπο την επαγγελματική τους θέση για να έχουν πρόσβαση στα κλοπιμαία αντικείμενα, τα οποία είχαν στόχο, καθώς επίσης, προκειμένου να αποφευχθεί η επισκευή προσωπικού οχήματος, ο δράστης προέβαινε στη παραποίηση του κλεμμένου, παρουσιάζοντάς το, ως δικό του, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο εντοπισμού.²⁴⁰

Ο τρόπος δράσης που αναδείχθηκε από το δείγμα των δικαστικών αποφάσεων παρουσιάζει ομοιότητες με πρότυπα δράσης της κλοπής, όπως αυτά έχουν καταγραφεί στη φαινομενολογία του οργανωμένου εγκλήματος που παρουσιάστηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Στις εξεταζόμενες αποφάσεις δεν προκύπτει η ύπαρξη δομημένων εγκληματικών οργανώσεων, αλλά η υιοθέτηση οργανωμένων πρακτικών τέλεσης, οι οποίες δεν φαίνεται να αποτελούν αποκλειστικό γνώρισμα οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, καθώς οι δράστες προσαρμόζονται ανάλογα με τις ευκαιρίες και τους στόχους σε κάθε περίπτωση.

2.1.3 Κλοπιμαία αντικείμενα

Πίνακας 2.1.3: Κλοπιμαία αντικείμενα²⁴¹

²⁴⁰ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016 & 2020).

²⁴¹ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Αντικείμενα κλοπών	Αριθμός αποφάσεων
Μοτοσυκλές	1
Χρηματικά ποσά	9
Ρούχα μάρκας	2
Κοσμήματα	5
Ηλεκτρονικές συσκευές (ψηφιακές μηχανές, διακόπτες ασφαλείας, κινητά, συναγερμός)	7
Ηλεκτρικές συσκευές	4
Προσωπικά αντικείμενα (κλειδιά αυτοκινήτων, πινακίδες, έγγραφα, τραπεζικές κάρτες, ταυτότητες, πορτοφόλια, τσαντάκια)	4
Οινοπνευματώδη ποτά	2
Αυτοκίνητα	4
Διαρρηκτικά εργαλεία (φακοί, κατσαβίδια)	1
Ηλεκτρολογικοί εξοπλισμοί (μετασχηματιστές δικτύου ηλεκτροδότησης, χάλκινα εξαρτήματα, καλώδια)	2
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	1
Τρόφιμα	1
Αντικείμενα καταστημάτων (καρέκλες)	1

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> και <https://www.areiospagos.gr/>

Στο δείγμα των δικαστικών αποφάσεων που αφορούν τις διακεκριμένες κλοπές για τα έτη 2008-2016 και 2020, τα κλοπιμαία αντικείμενα παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, αναδεικνύοντας την ευρύτητα των στόχων. Ειδικότερα, στις αποφάσεις γίνεται αναφορά πως οι δράστες αφαίρεσαν μοτοσυκλές, χρηματικά ποσά, ρούχα μάρκας, κοσμήματα, ηλεκτρονικές συσκευές (π.χ. φωτογραφικές μηχανές, κινητά τηλέφωνα, διακόπτες ασφαλείας, συναγερμούς), ηλεκτρικές συσκευές, προσωπικά αντικείμενα (π.χ. κλειδιά αυτοκινήτων, πινακίδες, έγγραφα, τραπεζικές κάρτες, ταυτότητες, πορτοφόλια, τσαντάκια), οινοπνευματώδη ποτά, αυτοκίνητα, εργαλεία διάρρηξης, ηλεκτρολογικούς εξοπλισμούς (π.χ. μετασχηματιστές δικτύου ηλεκτροδότησης, χάλκινα εξαρτήματα, καλώδια), ανταλλακτικά αυτοκινήτων, τρόφιμα και αντικείμενα καταστημάτων (π.χ. καρέκλες).²⁴²

Όπως αποτυπώνεται και στον ανωτέρω πίνακα, τα συχνότερα κλοπιμαία ήταν τα χρηματικά ποσά, καθώς αναφέρονται σε 9 δικαστικές αποφάσεις. Ακολουθούν οι ηλεκτρονικές συσκευές, τα κοσμήματα και οι ηλεκτρικές συσκευές, οι οποίες αποτελούν συχνό στόχο των δραστών. Σε μικρότερη συχνότητα εμφανίστηκαν τα προσωπικά αντικείμενα, τα οχήματα και τα εξαρτήματά τους, τα είδη ένδυσης, τα τρόφιμα και τα αντικείμενα καταστημάτων. Τα κλοπιμαία αυτά συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με εκείνα που εμφανίζονται στις κλοπές οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, όπως έχει γίνει αναφορά σε άλλο μέρος της εργασίας, χωρίς ωστόσο στις

²⁴² Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016 & 2020).

εξετασθείς δικαστικές αποφάσεις να γίνεται αναφορά σε συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης. Συνεπώς, φαίνεται πως οι δράστες δεν στοχεύουν σε συγκεκριμένα είδη κλοπιμαίων κάθε φορά, αλλά σε αντικείμενα ανάλογα με τις ευκαιρίες που έχουν και τον χώρο, όπου τελείται το έγκλημα.

2.1.4 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2016

Πίνακας 2.1.4: Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2016²⁴³

Στοιχεία ποινικής μεταχείρισης	Εφαρμογή στοιχείων ποινικής μεταχείρισης	Αριθμός δικαστικών αποφάσεων
Είδος ποινής	Κάθειρξη: 5- 6 έτη	3
	Φυλάκιση: 1-4 έτη	7
Αναγνώριση ελαφρυντικών	Πρότερος έντιμος βίος	2
	Μεταγενέστερος έντιμος βίος	4
	Μειωμένος καταλογισμός λόγω ψυχικής/διανοητικής διαταραχής	2
Αναστολή εκτέλεσης ποινής	3 έτη	3
Τελική κρίση Αρείου Πάγου	Απόρριψη αίτηση αναίρεσης	10

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> και <https://www.areiospagos.gr/>

Αναφορικά με τις δικαστικές αποφάσεις 2008-2016 του Αρείου Πάγου παρατηρήθηκαν οι επιβαλλόμενες ποινές για τις πράξεις διακεκριμένων κλοπών, οι οποίες είχαν τελεστεί τα προηγούμενα έτη, πριν την τελική εκδίκαση τους από το ανώτατο δικαστήριο. Τα δικαστήρια των Εφετείων εφαρμόζαν τις προβλεπόμενες ποινές της στερητικής ελευθερίας με βάση τον ισχύοντα τότε Ποινικό Κώδικα του 1951, επιβάλλοντας σε ορισμένες περιπτώσεις πολυτεείς καθειρίξεις. Συγκεκριμένα, οι ποινές που επιβάλλονταν από το Εφετείο κυμαίνονταν από ένα έτος φυλάκισης έως και έξι χρόνια κάθειρξης. Σε ελάχιστες περιπτώσεις υποθέσεων με βάση τις δικαστικές αποφάσεις που εξετάστηκαν, η ποινή ήταν με αναστολή για 3 έτη. Επίσης, σε κάποιες υποθέσεις αποφάσεων αναγνωρίζονταν ελαφρυντικά, αυτού του πρότερου έντιμου βίου και της καλής συμπεριφοράς μετά την πράξη, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο

²⁴³ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος για τα έτη 2008-2016 και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

την ποινή. Σε όλες τις μελετηθείς αποφάσεις για τα συγκεκριμένα έτη, το δικαστήριο του Αρείου Πάγου απέρριπτε την αίτηση αναίρεσης του κατηγορουμένου, αναγνωρίζοντας την ενοχή τους και επικυρώνοντας την αρχική απόφαση του Εφετείου.²⁴⁴ Τα προαναφερθέντα αποτυπώνονται συνοπτικά στον ανωτέρω πίνακα, αναφορικά με τη συχνότητα εμφάνισης τους, στις αποφάσεις.

Τα ανωτέρω ευρήματα συνάδουν με το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε τότε για το έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής, όπως έγινε αναφορά στο κεφάλαιο 4. Η επιβολή των ποινών με εύρος από φυλάκιση έως κάθειρξη επιβεβαιώνει και τον κακουργηματικό χαρακτήρα της πράξης αυτής, αλλά η αναγνώριση ελαφρυντικών καταδεικνύει, ότι ενώ το νομοθετικό πλαίσιο ήταν αυστηρό, η δικαστική πρακτική διατηρεί την εξατομίκευση της ποινικής μεταχείρισης, καθώς λαμβάνει υπόψη τα χαρακτηριστικά του δράστη και την πράξη που τέλεσε.

Η επιβολή των ποινών μπορεί να ερμηνευθεί μέσα από την ανταποδοτική αντίληψη, δηλαδή η ποινή είναι αυτό που αξίζει ο δράστης για την άδικη πράξη που τέλεσε, έχοντας μια εγγενή αξία για την οδύνη που προκλήθηκε στο θύμα.²⁴⁵ Η αναγκαιότητα της τιμωρίας σύμφωνα με τον Beccaria έγκειται στην ολοκλήρωση της συμφωνίας του κοινωνικού συμβολαίου, όπου σύναψαν τα μέλη της κοινωνίας για την ομαλή διαβίωση τους σε αυτήν.²⁴⁶ Η επιβολή των στερητικών της ελευθερίας ποινών αντικατοπτρίζει μια ανταποδοτική και κατασταλτική λειτουργία της ποινής, η οποία αποτελεί την πιο αυστηρή κύρωση στο σύστημα, καθώς ο εγκλεισμός του δράστη σε σωφρονιστικό κατάστημα, συνεπάγεται την αποκοπή από το κοινωνικό περιβάλλον.

Ωστόσο, η αναγνώριση ελαφρυντικών σε ορισμένες περιπτώσεις υποδηλώνει ότι τα δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τον πρότερο και μεταγενέστερο έντιμο βίο για την εκτίμηση της τελικής ποινής, εκφράζοντας μια πιο ανθρωποκεντρική διάσταση, εφόσον συμβάλλουν στη μείωση της επιβληθείσας στερετικής της ελευθερίας ποινής. Έτσι, επιδιώκεται όχι μόνο η επιδοκιμασία, αλλά η αναλογικότητα και η δυνατότητα επανόρθωσης, αυτό δηλαδή που είχε υποστηριχθεί από τον Bentham, ότι οι ποινές θα

²⁴⁴ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016).

²⁴⁵ Γιαννούλης Γ., Οι θεωρίες περί ποινής και η σχέσης τους με τις εγκληματολογικές θεωρίες, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2024, σ.25.

²⁴⁶ Βλάχου Β., Ιστορική επισκόπηση εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19^ο αιώνα, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017, σ. 35.

πρέπει να είναι ανάλογες με το αδίκημα που διαπράχθηκε και να στοχεύουν στην αναμόρφωση του εγκληματία και όχι στην ανταπόδοση της τιμωρίας.²⁴⁷

2.1.5 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020

Πίνακας 2.1.5: Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων ΑΠ 2020²⁴⁸

Στοιχεία ποινικής μεταχείρισης	Εφαρμογή στοιχείων ποινικής μεταχείρισης	Αριθμός δικαστικών αποφάσεων
Κόριμες ποινές	Κάθειρξη: 5-7 έτη	7
	Φυλάκιση: 3-4 έτη	3
Παρεπόμενες ποινές	Αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων για 3 έτη ή αορίστου χρόνου	5
Αναστολή εκτέλεσης ποινής	3 έτη	1
Αναγνώριση ελαφρυντικών	Μεταγενέστερος έντιμος βίος	1
Τελική κρίση Αρείου Πάγου	Αναίρεση εν μέρει εφετειακής απόφασης	6
	Παύση ποινικής δίωξης λόγω παραγραφής	2
	Απόρριψη αίτηση αναίρεσης	6
	Δεκτή αίτηση αναίρεσης	2
	Απάλειψη επιβαρυντικών περιστάσεων και παρεπόμενων ποινών	2

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> και <https://www.areiospagos.gr/>

Για τις δικαστικές αποφάσεις 2020 του Αρείου Πάγου ως προς τις επιβάλομενες ποινές παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις, ως προς την ποινική μεταχείριση σε σύγκριση με τις δικαστικές αποφάσεις 2008-2016 λόγω της εφαρμογής του νέου Ποινικού Κώδικα του 2019 (Ν. 4619/2019).

Ειδικότερα, όπως αποτυπώνεται και στον ανωτέρω πίνακα, οι ποινές που επιβάλλονταν από το Εφετείο κυμαίνονταν από τρία έτη φυλάκισης έως και επτά έτη κάθειρξης, εύρος αντίστοιχο με τις δικαστικές αποφάσεις 2008-2016. Ακόμη, στις αποφάσεις αυτές παρατηρήθηκε η εφαρμογή παρεπόμενων ποινών από τα Εφετεία (π.χ. αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων για τρία έτη ή αορίστου χρόνου). Ο Α.Π. απέρριπτε τις περισσότερες αιτήσεις αναίρεσης των κατηγορουμένων, επικυρώνοντας την κρίση περί ενοχής. Ωστόσο, αναιρούσε εν μέρει την εφετειακή απόφαση ως προς

²⁴⁷ Χαΐδου Α., Ποινολογία-Σωφρονιστική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2018, σ. 41.

²⁴⁸ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος των δικαστικών αποφάσεων 2020 και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

την επιμέτρηση της ποινής ή των παρεπόμενων ποινών λόγω της εφαρμογής των επιεικέστερων διατάξεων.²⁴⁹

Επιπλέον, σε αρκετές από τις εξετασθείσες δικαστικές αποφάσεις 2020, ο Α.Π. έπαυε την ποινική δίωξη των κατηγορουμένων εξαιτίας της παραγραφής του αδικήματος. Στις περισσότερες περιπτώσεις είχε παρέλθει ο χρόνος της οκταετίας (για πλημμέλημα), κάτι που σήμαινε την παύση της ποινικής δίωξης των αναιρεσειών κατηγορουμένων. Παράλληλα, ο Α.Π. απάλειπτε την παρεπόμενη ποινή της αποστέρησης πολιτικών δικαιωμάτων, καθώς καταργήθηκε με τον ΝΠΚ του 2019. Με τον τρόπο αυτό, οι αποφάσεις του 2020 αντικατοπτρίζουν την τάση του Άρειου Πάγου να εφαρμόζει τις νεότερες ευμενέστερες διατάξεις, προσαρμόζοντας την ποινική μεταχείριση των δραστών στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.²⁵⁰

Η διαφοροποίηση που παρατηρείται ως προς τις επιβαλλόμενες ποινές στις αποφάσεις του 2020, ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της αρχής της αναδρομικής εφαρμογής του επιεικέστερου νόμου (άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ).²⁵¹ Σύμφωνα με την αρχή αυτή, όταν μια πράξη έχει τελεστεί πριν την τελική εκδίκαση της υπόθεσης και έχει υπάρξει αλλαγή στον ποινικό κώδικα, εφαρμόζεται εκείνος ο νόμος που περιέχει τις επιεικέστερες διατάξεις για τον κατηγορούμενο.²⁵²

Από την ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων οι πράξεις τελέστηκαν πριν την έναρξη ισχύος του Ποινικού Κώδικα του 2019 και κρίθηκαν τελικώς μετά από αυτή. Τα δικαστήρια έλαβαν υπόψη τις ευμενέστερες διατάξεις για τον κατηγορούμενο γεγονός που οδήγησε σε ηπιότερη ποινική μεταχείριση. Η διαφοροποίηση αυτή δεν ανείρεσε την αυστηροποίηση του τότε ισχύοντα Ποινικού Κώδικα 2019 για τη διακεκριμένη κλοπή, αλλά η ποινική μεταχείριση προσαρμόστηκε ανάλογα με τις νομοθετικές αλλαγές και τον χρόνο τέλεσης της πράξης. Έτσι, η ποινή δεν έχει μόνο ανταποδοτικό χαρακτήρα, καθώς ενσωματώνει μια ανθρωποκεντρική και αναλογική μεταχείριση για τους κατηγορούμενους, σεβόμενη τα ανθρώπινα δικαιώματα και επιδιώκοντας μια δίκαιη ποινική αντιμετώπιση.

²⁴⁹ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2020).

²⁵⁰ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2020).

²⁵¹ Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος ποινικός κώδικας, Ερμηνεία κατά άρθρο Ν.4619/2019, πρώτος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020, σ. 11: «Αν από την τέλεση της πράξης μέχρι την αμετάκλητη εκδίκαση της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων, εφαρμόζεται αυτή που στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου».

²⁵² Το ίδιο σ. 11.

Συνεπώς, από την εξέταση των δικαστικών αποφάσεων διακεκριμένων κλοπών αυτών των δύο χρονικών περιόδων διαπιστώνεται, ότι το συγκεκριμένο αδίκημα εμφανίζει σε γενικές γραμμές ομοιομορφία ως προς το είδος του αδικήματος, τα χαρακτηριστικά του δράστη, τον τρόπο και τόπο τέλεσης και τα κλοπιμαία αντικείμενα, χωρίς να υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Επίσης, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αναδείχθηκαν από την ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων και αφορούσαν τον δράστη, τον τρόπο και τον τόπο τέλεσης, καθώς και τα κλοπιμαία αντικείμενα, συνάδουν με την γενικότερη εικόνα της φαινομενολογίας των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, όπως έχει παρουσιαστεί στο θεωρητικό μέρος.

Στο σημείο που παρατηρείται διαφοροποίηση είναι ως προς την ποινική μεταχείριση των δραστών, η οποία συνδέεται με την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου. Δεδομένου της ισχύς του ΝΠΚ του 2019 και των πράξεων που τελέστηκαν πριν την ισχύ του, εφαρμόζονταν υποχρεωτικά η αρχή του επιεικέστερου νόμου, επηρεάζοντας την ποινική μεταχείριση των δραστών. Η μεταβολή αυτή οδήγησε σε μια ηπιότερη ποινική μεταχείριση, εναρμονισμένη με τα νέα δεδομένα για τις πράξεις που τελέστηκαν πριν το 2019, δίνοντας έμφαση στην εφαρμογή επιεικέστερων διατάξεων, χωρίς όμως να αναιρείται η βαρύτητα του αδικήματος της διακεκριμένης κλοπής. Αυτό αναδείκνυε τον τρόπο με τον οποίο τα δικαστήρια προσαρμόζουν τις αποφάσεις τους, στις αλλαγές του πλαισίου του Ποινικού Κώδικα, χωρίς να αναιρείται η ουσία και η απαξία της πράξης.

2.2 Ανάλυση αποφάσεων για το έγκλημα της ληστείας

Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του εγκλήματος της ληστείας, όπως αυτά προκύπτουν από την ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων για τα έτη 2008-2010 και 2020, σε πέντε θεματικές ενότητες. Πιο ειδικά θα γίνει αναφορά στο είδος του αδικήματος και στα χαρακτηριστικά του δράστη, στον τρόπο και τόπο τέλεσης της πράξης, στα αντικείμενα της ληστείας και στις ποινές. Η παρουσίαση των ποινών θα γίνει σε δύο χωριστές θεματικές για τις περιόδους 2008-2010 και 2020, προκειμένου να αποτυπωθούν οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται, λόγω των νομοθετικών αλλαγών που προέκυψαν.

2.2.1 Είδος αδικήματος και χαρακτηριστικά δραστών

Πίνακας 2.2.1: Είδος αδικήματος και στοιχεία δραστών για ληστείες (2008-2016 & 2020)²⁵³

Χαρακτηριστικά	Κατηγορίες	Αριθμός αποφάσεων
Είδος αδικήματος	Ληστεία και ανθρωποκτονία από πρόθεση	4
	Ληστεία κατά συναυτουργία	3
	Ληστεία κατ' εξακολούθηση	1
	Ληστεία από κοινού	7
	Ληστεία με οπλοφορία	4
	Ληστεία με απλή συνεργεία	3
	Ληστεία από κοινού με απλή ή επικίνδυνη σωματική βλάβη, παράνομη οπλοφορία ή συμμορία	2
Φύλο δραστών	Άνδρες	19
	Γυναίκες	2
Ηλικία	Ανήλικος	1
Εθνικότητα	Βουλγαρικής καταγωγής	1
Σχέσεις μεταξύ δραστών	Φίλοι	1
	Άγνωστοι	1
Επαγγελματικό προφίλ	Εργάτης (αποθήκη, οικοδομές, αγρούς)	1
	Δικηγόρος	2
	Αστυφύλακας	1

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο: <https://lawdb.intrasoftnet.com/>, <https://www.arceiospagos.gr/> και Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, τεύχος 24, Τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012

Από το δείγμα των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου για τα έτη 2008-2010 και 2020 έχουν προκύψει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που αφορούν το αδίκημα της ληστείας και κάποια χαρακτηριστικά δραστών, όπως αποτυπώνονται στο ανωτέρω πίνακα. Τόσο για τις δικαστικές αποφάσεις του 2008-2016, όσο και για αυτές του 2020, το είδος των πράξεων αφορούσαν ληστείες που άλλοτε, τελούνταν κατά συναυτουργία, κατ' εξακολούθηση, από κοινού (πιο συχνές), με απλή συνεργεία και άλλοτε, συνοδεύονταν από άλλα εγκλήματα, όπως από ανθρωποκτονία από πρόθεση, παράνομη οπλοφορία, σωματική βλάβη, και συμμορία, καθιστώντας την ποινική μεταχείριση σε επιεικέστερη ή αυστηρότερη κάθε φορά²⁵⁴.

Όπως φαίνεται από τον ανωτέρω πίνακα, οι δράστες στην πλειοψηφία τους ήταν άνδρες και σε ελάχιστες περιπτώσεις γυναίκες²⁵⁵. Αυτό παρατηρήθηκε και για το έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής στην προηγούμενη υποενότητα. Η συχνότητα και η επικράτηση των ανδρών ως δράστες στο εγκληματικό φαινόμενο είναι σύμφωνη με τις μετρήσεις της εγκληματικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς οι γυναίκες δράστες

²⁵³ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

²⁵⁴ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁵⁵ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

αντιπροσωπεύουν το 10-15% της συνολικής εγκληματικότητας.²⁵⁶ Επίσης, η αυξημένη συχνότητα συμμετοχής των ανδρών στο έγκλημα της ληστείας διαπιστώνεται και από τα ποσοτικά δεδομένα των ληστειών για το φύλο, που έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ., τα οποία παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 2.²⁵⁷

Σε δύο μόνο δικαστικές αποφάσεις αναφέρεται πως οι δράστες ήταν μεταξύ τους φίλοι ή άγνωστοι αντίστοιχα και στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν περισσότεροι από δύο.²⁵⁸ Ο αριθμός των δραστών συνήθως καθορίζεται από τη δυσχέρεια του στόχου, καθώς δεν είναι όλοι οι στόχοι προσιτοί, ούτε υπάρχουν και τα ίδια μέτρα φύλαξης. Συνεπώς, στις ληστείες συμμετέχουν παραπάνω από δύο άτομα, αν ο στόχος είναι οικονομικά αξιόλογος, έχοντας διαφορετικό ρόλο ο κάθε δράστης για την τέλεση της πράξης και απαιτείται οργάνωση για την εξουδετέρωση της αντίστασης του θύματος και την ασφαλή διαφυγή τους.²⁵⁹

Τέλος, στοιχεία για τις ηλικίες, τις εθνικότητες και την επαγγελματική δραστηριότητα των δραστών δεν αναφέρονται στις δικαστικές αποφάσεις, με εξαίρεση σε τέσσερις περιπτώσεις, όπου στην πρώτη περίπτωση, ο δράστης ήταν βουλγαρικής καταγωγής και εργάτης, στη δεύτερη ο δράστης ήταν ανήλικος κατά την τέλεση της πράξης και στην τρίτη και τέταρτη περίπτωση, οι δράστες ήταν δικηγόροι με πολυετή επαγγελματική υπόσταση.²⁶⁰

2.2.2 Τρόπος και τόπος τέλεσης

Πίνακας 2.2.2: Τρόπος και τόπος τέλεσης ληστειών (2008-2016 & 2020)²⁶¹

²⁵⁶ Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σ. 82

²⁵⁷ Βλ. πίνακα 2.1.19, σ. 48.

²⁵⁸ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁵⁹ Τσουραμάνης Χ., Η ληστεία, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1992, σ. 148.

²⁶⁰ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁶¹ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Χαρακτηριστικά	Κατηγορίες	Αριθμός αποφάσεων
Τόπος τέλεσης	Αθήνα	2
	Πρέβεζα	1
Χώρος τέλεσης	Τράπεζες	2
	Χρηματοπιστολή ΕΛΤΑ	1
	Διαμερίσματα	3
Τρόπος δράσης	Καλυμμένα χαρακτηριστικά προσώπου (π.χ. κράνος μοτοσυκλετή)	5
	Χρήση όπλου	3
	Χρήση μαχαριού	2
	Ενδυσση με στολές αστυνομικών	1
	Χρήση μοτοσυκλέτας	2
	Άσκηση σωματικής βίας ή απειλές	5
	Ερωτική προσέγγιση θύματος	1
	Ακινητοποίηση θυμάτων (π.χ. δέσιμο)	1
	Απόκρυψη πτώματος	1

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> , <https://www.areiospagos.gr/> και Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, τεύχος 24, Τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012

Στις υπό μελέτη αποφάσεις για τα έτη 2008-2010 και 2020, ο τρόπος και ο τόπος δράσης για το έγκλημα της ληστείας σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν κοινός και ίδιος αντιστοίχως. Στις εξεταζόμενες δικαστικές αποφάσεις δεν αναφέρεται με ακρίβεια ο τόπος τέλεσης των λησθειών με εξαίρεση σε τρεις περιπτώσεις που γίνεται αναφορά στην Αθήνα και στην Πρέβεζα. Οι χώροι τέλεσης ήταν στην πλειονότητα τα διαμερίσματα, έπειτα οι τράπεζες και οι δημόσιοι χώροι (π.χ. χρηματοπιστολή ΕΛΤΑ)²⁶² Η τέλεση των εγκλημάτων αυτών, σε αυτούς τους χώρους παρατηρείται και από τα δεδομένα που έχουν προκύψει από τις στατιστικές επετηρίδες της ΕΛ.ΑΣ. για τις κατηγορίες των λησθειών που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 2.²⁶³

Οι τρόποι δράσεις λησθειών ήταν ποικίλοι και τις περισσότερες φορές αν όχι όλες συνοδεύονταν από τη χρήση βίας, απειλών με όπλα, όπως αεροβόλο ή μαχαίρι, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να επέρχονταν βαριές σωματικές βλάβες και θάνατος στο θύμα. Η χρήση των όπλων χρησιμοποιείται για να δημιουργηθεί μια ζώνη ασφαλείας μεταξύ δράστη και θύματος, επειδή ενσταλάζει το φόβο στο θύμα, το εκφοβίζει, προκειμένου να είναι λιγότερο πιθανό να αντισταθεί, αν το θύμα συνεχίσει να αντιστέκεται ο δράστης μπορεί να χρησιμοποιήσει το όπλο για να δείξει την προθυμία που έχει (π.χ. χτύπημα στο κεφάλι ή στη κοιλιά) και τέλος εξασφαλίζει τη

²⁶² Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁶³ Βλ. πίνακα 2.1.6, σ. 30 και 2.1.22, σσ. 51.

διαφυγή του.²⁶⁴ Η χρήση πυροβόλου όπλου παρέχει στο δράστη μεγαλύτερη δυνατότητα ελέγχου του θύματος σε σύγκριση με τη χρήση αιχμηρού αντικειμένου, όπως το μαχαίρι, δεδομένου ότι η απειλή από απόσταση περιορίζει τις πιθανότητες φυσικής αντίστασης και συνακόλουθα, τον κίνδυνο αφοπλισμού του δράστη από το θύμα. Ακόμη, υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να ασκηθεί σωματική βία από όσους δράστες είναι άοπλοι.²⁶⁵ Συνήθως αυτοί που φέρουν όπλο μαζί τους, είναι όσοι ληστές δρουν μόνοι τους, γιατί έτσι νιώθουν περισσότερη ανάγκη για προστασία, διότι δεν έχουν τη βοήθεια ενός συνεργού. Συνεπώς, όσες ληστείες γίνονται σε ομάδες άνω των δύο ατόμων είναι λιγότερο πιθανόν να χρησιμοποιήσουν κάποιο όπλο.²⁶⁶

Επιπλέον, σε κάποιες από τις εξετασθείς δικαστικές αποφάσεις αυτών των ετών, οι δράστες κάλυπταν τα χαρακτηριστικά των προσώπων τους με κουκούλες ή κράνος από μοτοσυκλέτα, άλλοι φορούσαν στολές αστυνομικών ή χρησιμοποιούσαν ερωτικά προσχήματα για την προσέγγιση του θύματος, ενώ οι περισσότεροι επιτίθονταν με βία και απειλές για την αφαίρεση κινητών αντικειμένων. Τέλος, στις περιπτώσεις των ληστειών σε τράπεζες, ο δράστης προσφώνούσε την λέξη «Ληστεία», ενώ χαρακτηριστικό αρκετών ληστειών ήταν η ακινητοποίηση των θυμάτων (π.χ. δέσιμο), η απόκρυψη πτώματος για την αποφυγή ιχνών, καθώς και η χρήση δίκυκλης μοτοσυκλέτας για διαφυγή, όταν η τέλεση της πράξης γίνονταν σε δημόσιο χώρο (π.χ. δρόμος)²⁶⁷.

2.2.3 Αντικείμενα κλοπής

Πίνακας 2.2.3: Αντικείμενα ληστείας²⁶⁸

²⁶⁴ Conklin J., *Robbery and the criminal justice system*, Philadelphia, Lippincott, 1972 p. 110-111.

²⁶⁵ Το ίδιο p. 122.

²⁶⁶ Το ίδιο p. 107.

²⁶⁷ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁶⁸ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος (20 δικαστικές αποφάσεις) και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Αντικείμενα λησθειών	Αριθμός αποφάσεων
Χρηματικά ποσά	10
Κινητά τηλέφωνα	2
Έγγραφα	1
Ρολόγια	1
CD	1
Τσάντες	1
Ηλεκτρονικές συσκευές	1
Κοσμήματα	2

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο: <https://lawdb.intrasoftnet.com/>, <https://www.areiospagos.gr/> και Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, Τεύχος 24, Τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012

Στον ανωτέρω πίνακα αποτυπώνονται τα αντικείμενα των λησθειών που παρατηρήθηκαν στο συνολικό δείγμα των δικαστικών αποφάσεων. Οι δράστες αφαίρεσαν κατά κύριο λόγο χρηματικά ποσά από οικίες, τράπεζες και από αρπαγές τσαντών στο δρόμο, προσωπικά κινητά αντικείμενα, όπως ρολόγια, κοσμήματα, κινητά τηλέφωνα, έγγραφα, CD και γενικότερα ηλεκτρονικές συσκευές. Συνεπώς, πρόκειται για αντικείμενα που είναι εύκολα μεταφερόμενα και αξιοποιήσιμα.²⁶⁹ Αντίστοιχα είδη κλοπιμαίων έχουν καταγραφεί και σε ληστείες που τελούνταν από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, όπως αναλύθηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας.

2.2.4 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2010

Πίνακας 2.2.4: Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2008-2010²⁷⁰

²⁶⁹ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2010 & 2020).

²⁷⁰ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Στοιχεία ποινικής μεταχείρισης	Εφαρμογή στοιχείων ποινικής μεταχείρισης	Αριθμός δικαστικών αποφάσεων
Κύριες ποινές	Κάθειρξη: 5 έτη - ισόβια κάθειρξη	8
	Φυλάκιση: 2-3 έτη	2
Αναγνώριση ελαφρυντικών	Μετεφηβική ηλικία	1
	Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά	2
	Μειωμένος καταλογισμός λόγω τοξικομανίας	1
Τελική κρίση Αρείου Πάγου	Απορριψη αίτηση αναίρεσης	10

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/> , <https://www.areiospagos.gr/> και Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική

δικαιοσύνη, τεύχος 24, τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012

Αναφορικά με τις δικαστικές αποφάσεις 2008-2010 του Αρείου Πάγου, παρατηρήθηκαν οι επιβαλλόμενες ποινές για τις πράξεις ληστειών που είχαν τελεστεί τα προηγούμενα έτη με βάση τον ισχύοντα τότε Ποινικό Κώδικα του 1951. Συγκεκριμένα, οι ποινές που επιβάλλονταν από τα Εφετεία ήταν στερητικές της ελευθερίας και κυμαίνονταν από 2 έτη φυλάκισης έως και είκοσι χρόνια κάθειρξης, ενώ σε μερικές περιπτώσεις ανάλογα τη βαρύτητα του εγκλήματος (π.χ. ληστεία που είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο του θύματος ή τελούνταν με τη χρήση όπλου) επιβάλλονταν ισόβια κάθειρξη, αναδεικνύοντας την σοβαρότητα της πράξης. Σε ελάχιστες περιπτώσεις υποθέσεων αναγνωρίστηκαν στους κατηγορούμενους κάποια ελαφρυντικά, όπως της μετεφηβικής ηλικίας, της μετεγενέστερης καλής συμπεριφοράς και της μειωμένης ικανότητας καταλογισμού, λόγω τοξικομανίας, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την επιβαλλόμενη ποινή. Σε όλες τις ανωτέρω δικαστικές αποφάσεις, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε τις αποφάσεις των Εφετείων, απορρίπτοντας τις αιτήσεις αναίρεσης των κατηγορουμένων και διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο τη σταθερότητα της νομολογίας²⁷¹.

Η ποινική μεταχείριση των ληστειών μέσα από τις εξεταζόμενες αποφάσεις επιβεβαιώνει τη διαχρονικά αυστηρή αντιμετώπιση του εγκλήματος αυτού, όπως παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 4 της παρούσας εργασίας. Οι υψηλές ποινές που επιβλήθηκαν, αναδεικνύουν την βαρύτητα της ληστείας που τελείται με τη χρήσης ή την απειλή βίας, προσβάλλοντας, τόσο την ιδιοκτησία, όσο και την σωματική ακεραιότητα των θυμάτων. Η εφαρμογή αυστηρών ποινών εντάσσεται στο πλαίσιο της ανταποδοτικής αντίληψης για την άδικη πράξη που τέλεσε ο δράστης, ως αντίδραση

²⁷¹ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2008-2016).

για την οδύνη που προκλήθηκε στο θύμα,²⁷² όπως προναφέρθηκε και αντίστοιχα για τις διακεκριμένες κλοπές. Παράλληλα, η αναγνώριση ελαφρυντικών σε κάποιες περιπτώσεις, όπως διαπιστώθηκε μέσα από το δείγμα των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, καταδεικνύει την εξατομίκευση της ποινής, χωρίς η τελευταία να λειτουργεί ως αυτοσκοπός για το έγκλημα που διαπράχθηκε, όπως υποστήριζαν οι απόλυτες θεωρίες²⁷³. Αυτό αναδεικνύει μια πιο ανθρωποκεντρική και αναλογική μεταχείριση με βάση τις ενωτικές και σχετικές θεωρίες που έχουν ως σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω της γενικής (αποτροπή όλων των πολιτών από το έγκλημα) και ειδικής πρόληψης (πρόληψη της υποτροπής),²⁷⁴ επιδιώκοντας παράλληλα, μια δίκαιη και αναλογική μεταχείριση.

2.2.5 Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020

Πίνακας 2.2.5: Η ποινική μεταχείριση βάσει των δικαστικών αποφάσεων Α.Π. 2020²⁷⁵

Στοιχεία ποινικής μεταχείρισης	Εφαρμογή στοιχείων ποινικής μεταχείρισης	Αριθμός δικαστικών αποφάσεων
Κύριες ποινές	Κάθειρξη: 6 έτη- ισόβια κάθειρξη	9
	Φυλάκιση: 3 έτη	1
Παρεπόμενες ποινές	Αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων για 3 έτη ή αορίστου χρόνου	5
Αναστολή εκτέλεσης ποινής	3 έτη	1
Αναγνώριση ελαφρυντικών	Πρότερος έντιμος βίος	2
	Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά	1
	Μετεφηβική ηλικία	1
Τελική κρίση Αρείου Πάγου	Αναίρεση εν μέρει εφετειακής απόφασης	9
	Απόρριψη αίτηση αναίρεσης	9
	Απάλειψη επιβαρυντικών περιστάσεων	3
	Απάλειψη παρεπόμενων ποινών	7

Πηγή: Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δικαστικές αποφάσεις του Α.Π. διαθέσιμες στο:

<https://lawdb.intrasoftnet.com/>, <https://www.a0reiospagos.gr/> και Δ' Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, Τεύχος 24, Τόμος 2, 2021, σσ. 1010-1012

²⁷² Γιαννούλης Γ., Οι θεωρίες περί ποινής και η σχέση τους με τις εγκληματολογικές θεωρίες, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2024, σ. 25.

²⁷³ Μαργαρίτης Λ. & Παρασκευοπούλου Ν., Θεωρία της ποινής: Θεωρία νομολογία εφαρμογή στην πράξη, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1984, σ. 29.

²⁷⁴ Το ίδιο σσ. 32-34.

²⁷⁵ Οι αριθμοί αποφάσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τη συχνότητα αναφοράς των επιμέρους χαρακτηριστικών στο σύνολο του δείγματος των δικαστικών αποφάσεων 2020 και όχι τον απόλυτο αριθμό των εξεταζόμενων αποφάσεων.

Αναφορικά με τις δικαστικές αποφάσεις του Αρείου Πάγου το έτος 2020, ως προς τις επιβαλλόμενες ποινές για το έγκλημα της ληστείας παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις συγκριτικά με τις δικαστικές αποφάσεις 2008-2010, οι οποίες αποδίδονται στην εφαρμογή του νέου Ποινικού Κώδικα του 2019 (Ν. 4619/2019), όπως αντίστοιχα διαπιστώθηκε και στο έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής. Ειδικότερα, στις εξεταζόμενες αποφάσεις, οι πράξεις είχαν τελεστεί υπο το καθεστώς του Ποινικού Κώδικα 1951 χωρίς να έχουν κριθεί τελικώς μέχρι την έκδοση των αποφάσεων του 2020. Οι ποινές που είχαν επιβληθεί από τα Εφετεία ήταν φυλάκιση τριών ετών σε μια περίπτωση και κάθειρξη από έξι έτη μέχρι και ισόβια σε σοβαρότερες περιπτώσεις. Παράλληλα, σε ορισμένες αποφάσεις γινόταν αναφορά και σε επιβαλλόμενες παρεπόμενες ποινές, όπως η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για 3 έτη ή αορίστου χρόνου, καθιστώντας την ποινική μεταχείριση πιο αυστηρή.²⁷⁶ Παρόλα αυτά, αναγνωρίστηκαν σε ελάχιστες δικαστικές αποφάσεις ελαφρυντικά αυτά του πρότερου έντιμου βίου, της μεταγενέστερης καλής συμπεριφοράς και της μετεφηβικής ηλικίας.

Κατά την εξέταση των αιτήσεων αναίρεσης από τον Άρειο Πάγο, το ανώτατο δικαστήριο απέρριπτε σχεδόν πάντα τις αιτήσεις αναίρεσης των κατηγορουμένων, ως προς την κρίση περί ενοχής, αναιρούσε εν μέρει τις εφετειακές αποφάσεις ως προς την επιμέτρηση των ποινών και τις έθετε σε νέα κρίση, για να αναπροσαρμοστεί η επιμέτρηση της κύριας ποινής. Παράλληλα, απάλειφε τις παρεπόμενες ποινές, καθώς το νέο νομοθετικό πλαίσιο δεν προέβλεπε την επιβολή τους. Έτσι, το δικαστήριο επικύρωνε την ενοχή των κατηγορουμένων, προσαρμόζοντας την ποινική μεταχείριση στο νέο νομοθετικό πλαίσιο.²⁷⁷

Η διαφοροποίηση αυτή στις ποινές για τις αποφάσεις του 2020 ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της αρχής της αναδρομικής εφαρμογής του ευμενέστερου νόμου (άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ)²⁷⁸. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, όταν μια πράξη έχει τελεστεί πριν την τελική εκδίκαση της υπόθεσης και έχει υπάρξει αλλαγή στον ποινικό κώδικα, εφαρμόζεται εκείνος ο νόμος που περιέχει τις επεικέστερες διατάξεις για τον

²⁷⁶ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2020).

²⁷⁷ Βάσει ανάλυσης του δείγματος δικαστικών αποφάσεων (2020).

²⁷⁸ Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος ποινικός κώδικας, Ερμηνεία κατά άρθρο Ν.4619/2019, πρώτος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020, σ. 11: «Αν από την τέλεση της πράξης μέχρι την αμετάκλητη εκδίκαση της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων, εφαρμόζεται αυτή που στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου».

κατηγορούμενο²⁷⁹. Η διαφοροποίηση αυτή δεν αναιρεί τη διαχρονικά αυστηρή αντιμετώπιση της ληστείας ως έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, αλλά αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η δικαστική πρακτική προσαρμόζεται στις νομοθετικές μεταβολές, λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία εξατομίκευσης της ποινής και αναλογικότητας. Σε θεωρητικό πλαίσιο η ποινική μεταχείριση απομακρύνεται από έναν ανταποδοτικό χαρακτήρα προς ένα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα με βάση τις ενωτικές θεωρίες²⁸⁰, όπου η ανταπόδοση συνδυάζεται με τη γενική και ειδική πρόληψη με σκοπό την προστασία της ιδιοκτησίας και τον σωφρονισμό του εγκληματία.

Συνεπώς, από τις εξετασθείς δικαστικές αποφάσεις ληστειών αυτών των δύο χρονικών περιόδων διαπιστώνεται ότι ως προς στα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν το είδος του αδικήματος, τα χαρακτηριστικά του δράστη, τον τρόπο και τόπο τέλεσης και τα αντικείμενα των ληστειών δεν παρατηρούνται ουσιώδεις διαφοροποιήσεις. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι όμοια και συμφωνούν με τη φαινομενολογία του εγκλήματος της ληστείας, όπως αυτή έχει παρουσιαστεί στο θεωρητικό μέρος της εργασίας.

Το σημείο στο οποίο εντοπίζεται διαφοροποίηση αφορά το επίπεδο της ποινικής μεταχείρισης των κατηγορουμένων, όπως αντίστοιχα παρατηρήθηκε και στο έγκλημα της διακεκριμένης κλοπής. Η διαφοροποίηση αυτή συνδέεται με την εφαρμογή των ευμενέστερων διατάξεων λόγω της αλλαγής του Ποινικό Κώδικα το 2019. Παρότι, η σοβαρότητα του εγκλήματος της ληστείας παραμένει αμετάβλητη, η κρίση του Αρείου Πάγου ως προς την ποινική μεταχείριση προσαρμόζεται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, διατηρώντας τη βαρύτητα των κύριων ποινών, ενώ παράλληλα αφαιρούνται οι παρεπόμενες ποινές και αναγνωρίζονται ελαφρυντικά, όπου προβλέπονται. Ως εκ τούτου, η ποινική μεταχείριση των δραστών στις εξεταζόμενες αποφάσεις του Αρείου Πάγου καθίσταται ελαφρώς επιεικέστερη σε σύγκριση με εκείνες της περιόδου 2008-2010 λόγω της μεταβολής του νομοθετικού πλαισίου. Τέλος, παρά την εφαρμογή επιεικέστερων διατάξεων, η ενοχή των κατηγορουμένων, καθώς και η ουσιαστική απαξία της ποινικής πράξης παραμένουν αμετάβλητες.

²⁷⁹ Το ίδιο σ. 11.

²⁸⁰ Μαργαρίτης Λ. & Παρασκευοπούλου Ν., Θεωρία της ποινής: Θεωρία νομολογία εφαρμογή στην πράξη, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1984, σ. 35.

2.3 Συμπεράσματα

Από την ποιοτική ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου για τις διακεκριμένες κλοπές και ληστείες προκύπτει ότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων εγκλημάτων παρουσιάζουν ομοιότητες μεταξύ των χρονικών περιόδων. Οι δράστες ήταν κατά κύριο λόγο άνδρες, χωρίς να απουσιάζει η συμμετοχή των γυναικών. Όπως αποτυπώνεται στις δικαστικές αποφάσεις και με βάση τα αναφερόμενα στοιχεία, οι πράξεις τελέστηκαν κυρίως στα αστικά κέντρα, της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και αφορούσαν διαμερίσματα, τράπεζες, καταστήματα και δημόσιους χώρους, ενώ τα κλοπιμαία αντικείμενα των διακεκριμένων κλοπών και ληστειών και ο τρόπος δράσης, κυρίως των διακεκριμένων κλοπών παρουσίαζε ομοιότητες με αυτών των οργανωμένων ομάδων, όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 2, χωρίς ωστόσο να στοιχειοθετείται η ύπαρξη εγκληματικής οργάνωσης.

Η επιλογή των στόχων και η μεθοδολογία των δραστηριοτήτων επιβεβαιώνουν το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Η δράση τους εδράζεται στις παραδοχές των θεωριών της ορθολογικής επιλογής και των καθημερινών δραστηριοτήτων. Η προτίμηση σε αντικείμενα αξίας και εύκολης ρευστοποίησης σε συνδυασμό με τις υπαρκτές ευκαιρίες και την έλλειψη αποτελεσματικής φύλαξης, ιδίως στα αστικά κέντρα, υποδηλώνει ότι τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αποτελούν μια λογική επιλογή. Συνολικά, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων αυτών συμφωνούν με τη φαινομενολογική εικόνα που παρουσιάστηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μέσα από τη δικαστική πρακτική.

Ωστόσο, παρατηρείται διαφοροποίηση στην ποινική μεταχείριση των κατηγορούμενων στις αποφάσεις του 2020. Ειδικότερα, στις αποφάσεις πριν το 2019 (2008-2016 για διακεκριμένες κλοπές και 2008-2010 για ληστείες) ο Α.Π. απορρίπτει τις αιτήσεις αναίρεσης και επικυρώνει τις εφετειακές αποφάσεις, ενώ σε αυτές του 2020 παρεμβαίνει, αναιρώντας εν μέρει τις εφετειακές αποφάσεις των εφετείων ως προς την επιμέτρηση της ποινής, αφαιρεί τις παρεπόμενες ποινές ή παύει την ποινική δίωξη λόγω της παραγραφής. Ενόψει, της εφαρμογής του νέου Ποινικού Κώδικα το 2019 και της τέλεσης των πράξεων πριν την ισχύ του, ο Άρειος Πάγος εφάρμοζε την αρχή του επιεικέστερου νόμου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ποινική μεταχείριση να είναι επιεικέστερη σε σύγκριση με εκείνη των προηγούμενων αποφάσεων χωρίς ωστόσο, να επηρεάζεται η ουσία των εγκλημάτων ή η απαξία της πράξης. Ακόμη, η

αναγνώριση των ελαφρυντικών από τα δικαστήρια μετατοπίζει τον ανταποδοτικό χαρακτήρα της ποινής προς έναν ανθρωποκεντρικό, αντανακλώντας την τάση για αναλογικότητα και εξατομίκευση της ποινής.

Συνολικά, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι η παρουσίαση της φαινομενολογίας που έγινε στο θεωρητικό μέρος ως προς στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και κυρίως ως προς τις ληστείες και τις κλοπές με διαρρήξεις συμπεριλαμβανομένων των διακεκριμένων κλοπών, επαληθεύεται μέσα από τα δεδομένα των δικαστικών αποφάσεων. Παράλληλα, παρά τις αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο, η ουσία των εγκλημάτων και η κοινωνική αντίληψη για αυτά παραμένει, δηλαδή η αλλαγή της ποινικής μεταχείρισης από τα δικαστήρια δεν αναιρεί την κατηγορία ή τη βαρύτητα της πράξης, αλλά αντικατοπτρίζει την προσαρμογή των δικαστικών αποφάσεων στο εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο.

Τέλος, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας σε συνδυασμό με το θεωρητικό πλαίσιο που προηγήθηκε αναδεικνύουν ότι η ποινική καταστολή, παρότι είναι σημαντική για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, δεν επαρκεί από μόνη της για την ουσιαστική πρόληψη τους. Όπως, έχει αναδειχθεί στη σχετική βιβλιογραφία, η αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων αυτών προϋποθέτει τη συμπληρωματική εφαρμογή προληπτικών μέτρων κοινωνικής και περιστασιακής πρόληψης, καθώς όπως παρατηρήθηκε μέσα από την παρουσίαση της φαινομενολογίας, οι διακυμάνσεις στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας επηρεάζονται από τις εκάστοτε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Η καταστολή είναι ρευστή και εξαρτάται από τις νομοθετικές αλλαγές για αυτό και η πρόληψη είναι επιτακτική ως ένας σταθερός πυλώνας που δεν θα επηρεάζεται από τις αλλαγές του νομοθετικού πλαισίου. Στο πλαίσιο αυτό, μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να εστιάσουν στην διερεύνηση της αποτελεσματικότητας προληπτικών πρακτικών σε συνδυασμό με τις ποινές, ώστε να ενισχυθεί η πρόληψη και να μειωθούν οι ευκαιρίες για τη διάπραξη του εγκλήματος.

Επίλογος

Από την παρούσα εργασία αναδείχθηκε η δυναμική και η εξέλιξη των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας για την περίοδο 2000-2024, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές επηρεάζουν τη συχνότητα εμφάνισης τους. Καθίσταται εμφανές πως οι συνθήκες και οι αλλαγές που συντελούνται εντός της κοινωνίας και στο ευρύτερο περιβάλλον διαμορφώνουν τις μορφές της εγκληματικότητας και τον τρόπο που αυτές εκδηλώνονται κάθε φορά. Η παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων που προέκυψαν από τις στατιστικές επετηρίδες της Ελληνικής Αστυνομίας ανέδειξε, τόσο την εξέλιξη, δηλαδή τις αυξομειώσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας σε περιόδους κρίσεων, όπως της οικονομικής και της υγειονομικής κρίσης, όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους, με ιδιαίτερη έμφαση στα εγκλήματα των κλοπών με διάρρηξη και στις ληστείες. Παράλληλα, η αξιοποίηση βασικών εγκληματολογικών θεωριών και η σύνδεσή τους με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες συνέβαλαν στην ερμηνεία των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων των εγκλημάτων αυτών μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Η ποιοτική ανάλυση των δικαστικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου επιβεβαίωσε τα βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων εγκλημάτων, όπως παρουσιάστηκαν στη φαινομενολογική ανάλυση και κατέδειξε ότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκλημάτων, όπως αποτυπώνονται στις εξεταζόμενες δικαστικές αποφάσεις διαφορετικών χρονικών περιόδων, δεν εμφανίζουν ουσιώδεις διαφοροποιήσεις, ενώ ταυτόχρονα ανέδειξε διαφοροποίηση στην ποινική μεταχείριση λόγω των νομοθετικών αλλαγών. Συνολικά, η ποινική αντιμετώπιση προσαρμόζεται ανάλογα με τη νομοθεσία, χωρίς όμως να σημαίνει ότι η ουσία ή η απαξία της πράξης μεταβάλλεται.

Συνεπώς, η εργασία αναδεικνύει τη σημασία για μια ορθολογική αντεγκληματική πολιτική που θα συνδυάζει και θα εφαρμόζει μέτρα προληπτικά και κατασταλτικά για τον περιορισμό των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, την παροχή ασφάλειας και την αποτροπή των δραστών προς νέες αποκλίνουσες συμπεριφορές.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βλάχου Β., Ιστορική επισκόπηση εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19^ο αιώνα, Β΄ έκδοση, Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017.

Βλάχου Β., Σύγχρονοι εγκληματολογικοί προβληματισμοί υπό την σκιά της πανδημίας, *The art of crime*, 5/2021, σσ. 55-67, διαθέσιμο στο:
<https://theartofcrime.gr/%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1/>

Γιαννούλης Γ., Οι θεωρίες περί ποινής και η σχέση τους με τις εγκληματολογικές θεωρίες, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2024.

Γουσέτη Ι., Robert Merton (1910-2003), Εργαστήριο ποινικών και εγκληματολογικών ερευνών, *The art of crime*, Τεύχος 19, 7/11/2006, διαθέσιμο στο:
<https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexfd57.html?pgtp=1&aid=1310978782>

Εισαγγελία Πρωτοδικών Κω, Ποινικός Κώδικας (1951), διαθέσιμο στο:
https://epko.gr/legislation/legal_codes/

Ζαραφωνίτου Χ., Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης, στο Γασπαρινάτου Μ.,(επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Τόμος Α΄, Σάκκουλα, Αθήνα, 2016, σσ. 34-44 διαθέσιμο στο:
https://kosmatos-lampakis.gr/wp-content/uploads/2023/09/TIMHTIKOS-TOMOS-KOYPAKH_compressed.pdf

Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική εγκληματολογία, Β΄ έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004.

Ζαραφωνίτου Χ., Κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για την πρόληψη του εγκλήματος, την ασφάλεια και ελευθερία των πολιτών. Η περίπτωση του προγράμματος BeSecure-FeelSecure (BSFS) του Δήμου Πειραιά, Έγκλημα και Τιμωρία, Τεύχος 12, 9/2022, σσ. 2-12, διαθέσιμο στο:
https://www.researchgate.net/publication/363504319_Koinonikes_kai_periballontikes_parembaseis_gia_ten_prolepse_tou_enklematos_ten_asphaleia_kai_eleutheria_ton_politon_E_periptose_tou_programmatos_BeSecure-FeelSecure_BSFS_tou_Demou_Peiraia

Ζαραφωνίτου Χ., Παρουσίαση και στοχεύσεις του έργου «Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις συσχετισμοί» στο Κοντοπούλου Ε. (επιμ.), Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης, Διόνικος, Αθήνα, 2022, σσ. 17-26.

Ζαραφωνίτου Χ., Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023.

Ζαραφωνίτου Χ., Το θερμοκήπιο της εγκληματικότητας, Το Βήμα, 25/11/2008 διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2008/11/25/opinions/to-thermokipio-tis-egklimatikotitas/>

Ζαραφωνίτου Χ., Υπάρχουν Ghettos στο κέντρο της Αθήνας; Μια εγκληματολογική αναδόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των κατοίκων της περιοχής, Εγκληματολογία, Τεύχος 2, 2012, σσ. 15-27, διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/318/MEL_ZARAFONITOY.indd.pdf

Καϊάφα Μ, Μαγγανάς Α, Μαργαρίτης Λ., Παπαδαμάκης Α, Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε, Φαρσεδάκης Ι, Δ΄ Εθνική Νομολογία, Ποινική δικαιοσύνη, Τεύχος 24, Τόμος Β΄, 2021.

Κουλούρης Ν., λήμμα: «ανομία», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. και Κρασιδιώτη Μ.(επιμ.), Λεξικό Εγκληματολογίας, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Λαμπροπούλου Ε., Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος, Παπαζήση, Αθήνα, 2023.

Λεβέντη Θ., Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της εγκληματικότητας στην Ελλάδα - μια εμπειρική διερεύνηση, Αειχώρος: Κείμενα Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης, Τεύχος 39, Βόλος, 2024, σσ. 65-89 διαθέσιμο στο: <https://journals.lib.uth.gr/index.php/aeihoros/article/view/1686/2016>

Κοτσαλής Λ., Ποινικός Κώδικας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2025.

Μανωλεδάκης Ι., Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, Σάκκουλα, Αθήνα, 2001.

Μάλλιου Σ., Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην εγκληματικότητα: Η διεθνής ερευνητική εμπειρία. Στο Ζαραφωνίτου (επιστ. Επιμ.) & Κοντοπούλου (επιμ. εκδ.), Χαρτογραφώντας την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, την εποχή της οικονομικής κρίσης, Διόνικος, Αθήνα, , 2022, σσ. 43-54.

Μαργαρίτης Λ. & Παρασκευοπούλου Ν., Θεωρία της ποινής: Θεωρία νομολογία εφαρμογή στη πράξη, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1984.

Μαρούλη Μ., Εμίλ Ντυρκαϊμ , Εργαστήριο ποινικών και εγκληματολογικών ερευνών, The art of crime, Τεύχος 6, 11/2007, διαθέσιμο στο: <https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexc64c.html?pgtp=1&aid=1194203204>

Μυλωνόπουλος Χ. Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021.

Παπαθεοδώρου Θ., Δημόσια ασφάλεια & Αντεγκληματική πολιτική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002.

Σπινέλλη Κ., Εγκληματολογία, Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Γ' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014.

Σπινέλλη Κ., Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων: Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση μορφών κοινωνικού ελέγχου, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1982.

Σπινέλλη Κ., Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα : Τρεις αφηγήσεις , στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.) Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Τόμος Α', Σάκκουλα, Αθήνα, 25/1/2016, σσ. 3-23, διαθέσιμο στο: <https://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2017/06/courakis-ellinikos-tomos.pdf>

Τσίγκανου Ι., Λαμπράκη Ι., Χαϊνάς Ε., Μετανάστευση και εγκληματικότητα: Μύθοι και πραγματικότητα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα, 2010.

Τσίγκανου Ι., Το εγκληματικό φαινόμενο στην Ελλάδα σήμερα, Παπαζήσης, Αθήνα, 2016.

Τσίγκανου Ι., Οικονομική κρίση και έγκλημα, στο Ζαραφονίτου (επιμ.), Πόλη, εγκληματικότητας και ανασφάλεια στην εποχή της οικονομικής κρίσης (Πρακτικά Ημερίδας), Διόνικος, Αθήνα, 2013, σσ. 43-56.

Τσουραμάνης Χ., Η ληστεία, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1992.

Φαρσεδάκης Ι., Στοιχεία εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005.

Χαΐδου Α., Ποινολογία-Σωφρονιστική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2018.

Χαλκιά Α., Εγκληματολογικές μελέτες, Αντεγκληματική πολιτική και συμμετοχή των πολιτών, Τεύχος 4, Διόνικος, Αθήνα, 2017, διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/452/Criminological_studies_Vol_4.pdf

Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος ποινικός κώδικας, Ερμηνεία κατά άρθρο Ν.4619/2019, Τόμος Α΄, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020.

Unisef, Οι επιπτώσεις των περιοριστικών μέτρων Covid-19 στα δικαιώματα του παιδιού, Αθήνα, 2021, διαθέσιμο στο:

<https://www.unicef.org/greece/media/1991/file/Συνοπτική%20Παρουσίαση%20Εκθεσης%20Οι%20επιπτώσεις%20των%20περιοριστικών%20μέτρων%20COVID-19%20στα%20δικαιώματα%20του%20Παιδιού..pdf>

Ξενόγλωσση

Clark R. V., Situational crime prevention, Successful Case Studies, 2nd ed., Guiderland, New York, 1997, available at:

https://popcenter.asu.edu/sites/g/files/litvpz3631/files/scp2_intro_0_0.pdf

Conklin J., Robbery and the criminal justice system, Philadelphia, Lippincott, 1972.

Cornish B. Derek & Clarke V. Ronald, The reasoning criminal, Rational choice perspectives on offending, New York, Transaction Publishers, 2014.

Crawford A., Crime prevention & community safety: politics, policies and practices, London, Logman, 1998.

Hart T. C., & Lersch K. M., Space, Time and Crime, 4th ed., Carolina Academic Press, Durham, 2015.

Inderbitzin, M. L., Bates, K. A., Gainey, R. R., Anomie/Strain Theory. In Deviance and social control: A sociological perspective, Sage Publications, 2017, available at:

[76592_book_item_76592.pdf](https://www.sagepub.com/books/monograph/76592_book_item_76592.pdf)

Kontopoulou E., Empirical results on fear of crime in the framework of the research projects “Besecure-Feelsecure” and “Urbancrime: Spatial aspects of crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, Dimensions And Correlations, Urban crime-An international Journal, Vol 4, 22/4/2023, pp. 132-184, available at:

<https://ojs.panteion.gr/index.php/uc/article/view/325>

Marks S. R., “Durkheim’s Theory of Anomy”, American Journal of Sociology, Vol 80, No. 2, September 1974, pp. 329-362 available at:

<file:///C:/Users/user1/Downloads/DurkheimsTheoryofAnomie.pdf>

Michael Cozens P., Saville G., Hillier D., Crime prevention through environmental design (CPTED): a review and modern bibliography, 4/2005, Emerald Group Publishing Limited, pp. 328-343, available at:

https://www.researchgate.net/profile/Paul-Cozens/publication/239746349_Crime_Prevention_through_Environmental_Design_CPTED_A_Review_and_Modern_Bibliography/links/00b7d52e228fe2a56a000000/Crime-Prevention-through-Environmental-Design-CPTED-A-Review-and-Modern-Bibliography.pdf

Mitrou L., Drogkaris P., Leventakis G., Perceptions of videosurveillance in Greece: A Greek paradox beyond the trade-off of security and privacy?, 3/2017, available at:

https://www.researchgate.net/publication/346833105_Perceptions_of_videosurveillance_in_Greece

Lilly G. R., Cullen F. T., & Ball R. A., Criminological Theory, Context and Consequences, 2nd ed. , Sage Publications, Thousand Oaks, 1995

Ludwig W. H., Dannheim I., Pfadenhauer M. L., e.t., Anxiety increased among children and adolescents during pandemic-related school closures in Europe: a systematic review and meta-analysis, Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 2023, pp. 2-17, available at:

https://www.researchgate.net/publication/371757787_Anxiety_increased_among_children_and_adolescents_during_pandemic-related_school_closures_in_Europe_a_systematic_review_and_meta-analysis

Newburn T., Criminology, 3rd edition, London and New York, Routledge, 2017

Featherstone R. & Deflem M., “Anomie and Strain: Context and Consequences of Merton’s Two Theories”, Sociological Inquiry, Vol. 73, No. 4, November 2003, pp. 471-489, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1475-682X.00067>

Felson M., “Routine activity approach”, in Wortley R. & Townsley M., Environmental Criminology and Crime Analysis, Routledge, 2nd ed., New York, 2017, pp. 5-14, available at:

https://study.sagepub.com/system/files/Cohen%2C_Lawrence_E.%2C_and_Marcus_K._Felson_-_Routine_Activity_Theory.pdf

Regalado J., Timmer A. & Jawaid A., Crime and deviance during the Covid-19 pandemic, Sociology compass, Vol. 16, No. 4, 2022, pp. 123-135, available at:

<https://doi.org/10.1111/soc4.12974>

Xenakis S. & Cheliotis L., Crime and economic downturn, The complexity of crime and crime politics in Greece since 2009, The British Journal of Criminology, Vol. 53, Issue 5, September 2013, pp. 719-745, available at: <https://doi.org/10.1093/bjc/azt034>

Hoeboer C. M., Kitselaar W. M., Henrich J. F., Miedzobrodzka E. J., Wohlstetter B., Giebels E., Meynen G., Kruisbergen E. W., Kempes M., Olf M., Kogel de C. H., The impact of COVID-19 on crime: a crime Systematic Review, American Journal of Criminal Justice, vol. 49, Springer, 2024, pp. 1-24, available at:

https://www.researchgate.net/profile/Ew-Kruisbergen-2/publication/375672017_The_Impact_of_COVID-19_on_Crime_a_Systematic_Review/links/6555d841ce88b87031eaa4ab/The-Impact-of-COVID-19-on-Crime-a-Systematic-Review.pdf

Zarafonitou C. , Kontopoulou E. ,Anitsi E., Kalamaras D., Crime, fear of crime and insecurity during the pandemic: the greek reality, Urban Crime - An International Journal, 2/9/2022, pp. 159-169, available at:

https://www.researchgate.net/publication/265522926_Fear_of_Crime_and_Victimisation_The_Greek_Experience

Διαδικτυακές πηγές

Ανόνομος, ενημερωτική δράση για την πρόληψη των περιστατικών κλοπής και απάτης από την αστυνομία Γρεβενών, Πτολεμέος, 18/4/2025, διαθέσιμο στο: <https://e-ptolemeos.gr/enimerotiki-drasi-gia-tin-prolipsi-peristatikon-klopis-kai-apatis-apo-tin-astynomia-grevenon>

Ανώνυμος, ενημερωτικά φυλλάδια από την Αστυνομία για την πρόληψη κλοπών και απάτης την περίοδο των εορτών, Αέολος, 24/12/2024, διαθέσιμο στο:

<https://aeolos.tv/91434/enimerotika-fylladia-apo-tin-astynomia-gia-tin-prolipsei-klopon-kai-apatis-tin-periodo-ton-eorton/>

Ανώνυμος, με επιτυχία πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, στη Στερεά Ελλάδα με θέμα την προστασία των ηλικιωμένων από περιπτώσεις κλοπών και περιστατικών εξαπάτησης, Αστυνομική ανασκόπηση, χ.χ, διαθέσιμο στο: <https://www.policemagazine.gr/me-epitychia-pragmatopoiethkan-enemerotikes-draseis-tes-ellenikes-astynomias-sten-sterea-ellada-me>

Άρειος Πάγος, δικαστικές αποφάσεις, διαθέσιμες στο: <https://www.areiospagos.gr/>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2004, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2005, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2008/02/Attachment14438_ekthesi_2004.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2011, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2012, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/ekthesi_organomenou_egklhmatos_2011.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2013, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2014, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklhmatos.pdf.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2014, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2015, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2014_ekthesi_oe.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2015, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2016, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2015-ekthesi_org.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2017, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2017-ekthesi_organomenou_egklhmatos.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2018, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2018-ekthesi_organomenou_egklhmatos.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το 2019, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2020, διαθέσιμο στο:

https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklhmatos.pdf.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2021, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2022, διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα για το έτος 2022, Ανοιχτή Έκδοση, Αθήνα, 11/2023, διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, Προγράμματα απασχόλησης, διαθέσιμο στο: <https://www.dypa.gov.gr/active-employment-policies>

Ελληνική Αστυνομία, Δήμοι της χώρας στους οποίους έχουν συσταθεί και λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Σ.Π.Ε), διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/dimoi-tis-choras-stous-opoious-echoun-systathei-kai-leitourgoun-topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/>

Ελληνική Αστυνομία, ενόψει των εορτών του Πάσχα, διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια από Υπηρεσίες της Διεύθυνσης Αστυνομίας Καστοριάς, σε διερχόμενους πολίτες για την πρόληψη κλοπών και απατών, Κοζάνη, 21/4/2022, διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/2022/04/21/21-04-2022-enopsei-ton-eorton-tou-pascha-dianemithikan-enimerotika-fylladia-apo-ypiresies-tis-diefthynsis-astynomias-kastorias-se-dierchomenous-polites-gia-tin-prolipsi-klopon-kai-apaton/>

Ελληνική Αστυνομία, Στατιστικές επετηρίδες, διαθέσιμες στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-petirides/>

Ελληνική Δημοκρατία, Προεδρία της Κυβέρνησης, «Δίπλα στα παιδιά, απέναντι στη βία» Η εθνική στρατηγική για την πρόληψη της βίας και την αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων 2025-2030, 5/5/2025, διαθέσιμο στο: <https://www.government.gov.gr/dipla-sta-pedia-apenanti-sti-via-ethniki-stratigiki-gia-tin-prolipsi-tis-vias-ke-tin-antimetopisi-tis-paravatikotitas-anilikon-2025-2030/>

Ελληνική Στατιστική Αρχή, διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU06/2010>

Επάνοδος Ν.Π.Ι.Δ., διαθέσιμο στο: <https://epanodos.org.gr/>

Επίσημη ιστοσελίδα, Be Secure-Feel Secure, Ενίσχυση της αστικής ασφάλειας στον Δήμο Πειραιά, διαθέσιμο στο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/>

Κοινωνική οργάνωση υποστήριξης νέων, Προγράμματα, διαθέσιμο στο: <https://arsis.gr/programmata/>

Νόμος, Βάσεις νομικών δεδομένων, διαθέσιμο στο: <https://lawdb.intrasoftnet.com/>

Συντακτική ομάδα ernews.gr, Δύο χρόνια κορονοϊός στην Ελλάδα: Η πορεία, τα lockdowns, τα μέτρα και η ελπίδα, 26/2/2020, διαθέσιμο στο:

<https://www.ertnews.gr/roi-idiseon/dyo-chronia-koronoios-stin-ellada-i-poreia-ta-lockdowns-ta-metra-kai-i-elpida/>

Hymas C., Number of children committing crimes increases post- lockdown, The telegraph, 2024 available at: <https://www.telegraph.co.uk/news/2024/09/04/number-of-children-committing-crime-increases-post-lockdown/>

Νομοθετικά κείμενα:

N. 4619/2019, Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, ΦΕΚ Α΄ 95/11.06.2019, διαθέσιμο στο: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2019/a/fek_a_95_2019.pdf&t=a25c5af089b303113f7f0d472e9a35fc

N. 4855/2021, Τροποποιήσεις του ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής δικονομίας και άλλες επείγουσες διατάξεις, ΦΕΚ Α΄ 215/12.11.2021, διαθέσιμο στο: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_215_2021.pdf&t=9cd4566ed78c5ae3a90f5f55ea4607a0

N. 4947/2022, Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/713 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/413/ΔΕΥ του Συμβουλίου (L 123) και λοιπές επείγουσες διατάξεις, ΦΕΚ Α΄ 124/23.06.2022, διαθέσιμο στο: https://ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2022/11/Nomos_4947_2022.pdf

N. 5090/2024, Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα, και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, ΦΕΚ Α΄ 30/23.02.2024, διαθέσιμο στο: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2024/a/fek_a_30_2024.pdf&t=b3d97e1c1ca002298f8a57359b257b4d

